

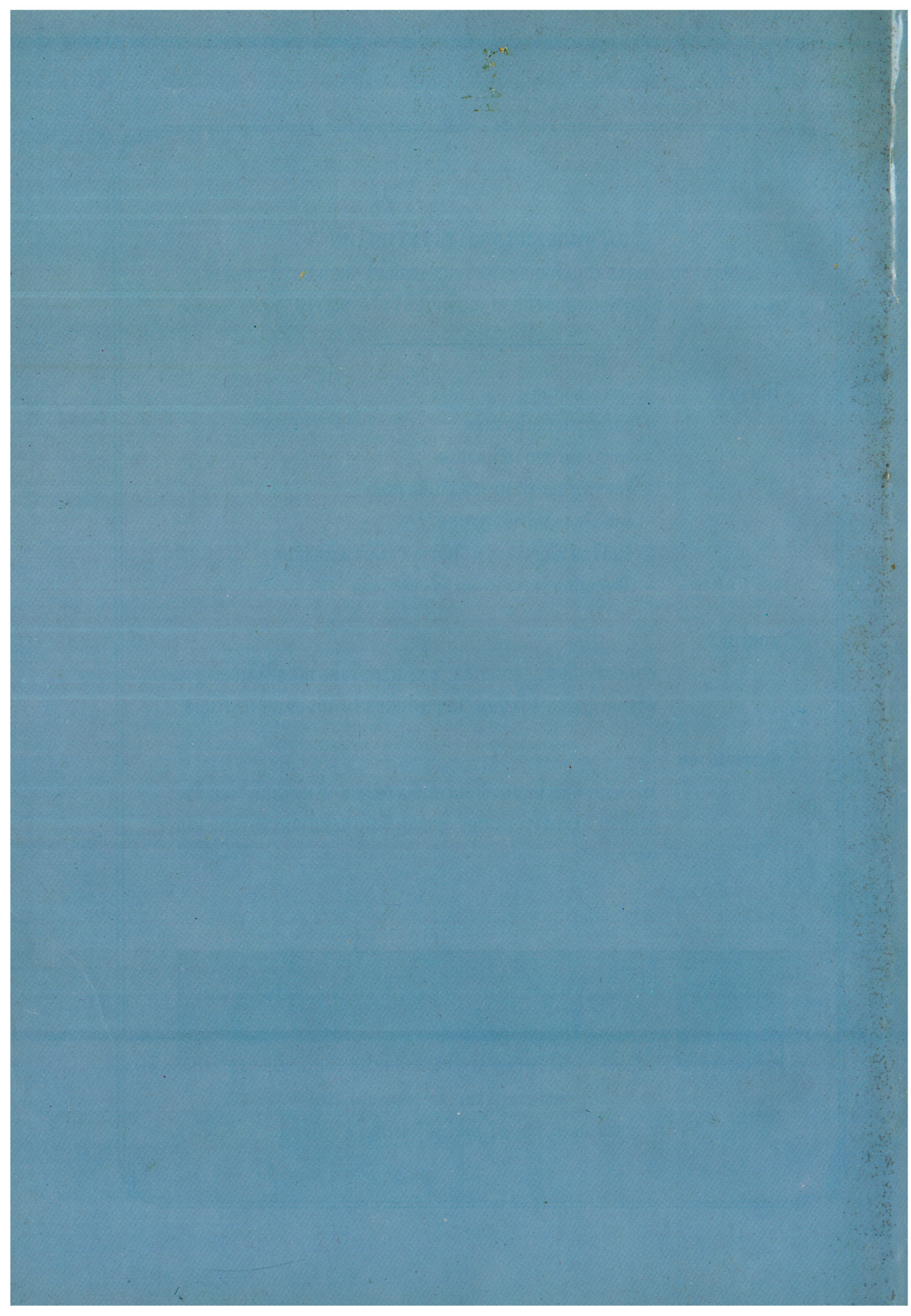
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
His Majesty King Bhumibol Adulyadej, King of Thailand

วารสาร
ห้องสมุด

T.L.A. Bulletin

ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๓๐

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

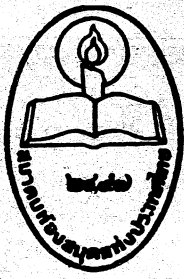
ในพระราชบัญญัติของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

รายนามคณะกรรมการบริหารประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๑

นางแม่นิ่มมาส ชวลิต	นายกสมาคม
นางกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ	อุปนายกคนที่ ๑
นางวิภา โภยสุขโข	อุปนายกคนที่ ๒
ม.ล.จ้อย นันทิวชิรินทร์	เหรัญญิกคนที่ ๑
นางนงลักษณ์ สุวรรณกิจ	เหรัญญิกคนที่ ๒
นางสาวสุภัทรา ฉัตรเงิน	บรรณารักษ์
นางจรี อัครรัตน์	ปฏิคม
นางวรรณิ ศิริสุนทร	นายทะเบียน
นางผ่องพันธ์ รัตนภูษิต	ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์
นางสาวสอางศรี พรสุวรรณ	ประธานแผนกวิชาการ
นางบุญทา วิสวไพศาล	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์
นายชลัช ลีชะวัติช	ประธานแผนกวารสาร
นายจุมพจน์ วนิชกุล	ประธานแผนกจัดพิมพ์
นางสุนทรี หังสูต	ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด
นายสุรพร กุลศิริชัยวัฒน์	ประธานแผนกวิจัยและพัฒนา
นางธารา กนกมณี	ประธานแผนกแลกเปลี่ยน หนังสือและสิ่งพิมพ์
นางสาวเพ็ญศรี ก๊วยสุวรรณ	ประธานแผนกมาตรฐานห้องสมุด
นางกาญจนา สุนสวัสดิ์	ประธานแผนกหาทุน
นางสาวกาญจนา โสภโณตร	กรรมการ
นายโกวิท วรพิพัฒน์	กรรมการ
นายประจักษ์ พุ่มวิเศษ	กรรมการ
นายทองอยู่ แก้วไทรสะ	กรรมการ
นางเรณู เปี้ยชื่อ	กรรมการ
นางสาวจินดา จำเริญ	กรรมการ
นางสาวกานต์มณี ศักดิ์เจริญ	กรรมการและเลขานุการคนที่ 1
นางผ่องพันธ์ รัตนภูษิต	กรรมการและเลขานุการคนที่ 2

นางวรรรัตน์ ศรีน้ำเงิน

เลขานุการบริหาร

วารสาร ห้องสมุด

T.L.A. Bulletin

ISSN 0857-0086

ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๓๐

ส ล ๑ ๕ ๖ ๗

บทบรรณาธิการ	๓
พระราชประวัติ ชูมาน ธีระกิจ	๑
เพลงพระราชนิพนธ์ วรรณี ศิริสุนทร	๘
พระมหากษัตริย์คุณเป็นสัน....พัน นิภา คูรัตน์	๒๐
สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ชุดพิเศษ วรรณี ศิริสุนทร	๓๒
ปัญหากฎหมายของบรรณารักษ์ห้องสมุด ไชยยศ เหมะรัชตะ	๓๙
สถานภาพทางวิชาการของบรรณารักษ์และนักสันเทศศาสตร์ วรรณี ศิริสุนทร	๕๒
โครงการตามพระราชดำริ : พระราชกรณียกิจด้านการบรรเทาน้ำเสียในกรุงเทพมหานคร ปราโมทย์ ไม้กลัด	๖๑
บรรณานุกรมเรื่อง "รัชกาลที่ ๔ กับงานสังคมสงเคราะห์และงานพัฒนาชุมชน" รุ่งทิพย์ ท่อวโนทยาน	๗๐
บทบาทของผู้บริหารห้องสมุดที่มีต่อขวัญและกำลังใจ เต็มใจ สุวรรณทัต	๘๒
โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา อนงค์ สวรรค์วิวัฒนกุล	๙๙
ปัญหา คำถาม ความคิด คำตอบ เพ็ญศรี ก๊วยสุวรรณ	๑๐๙

ISSN 0857-0086

"TLA. BULLETIN" Volume 31 number 4 October - December 1987

C O N T E N T S

Editorial	ñ
His Majesty the King : Biography.	
<i>Chuman Tirakit</i>	1
His Majesty the King : Music.	
<i>Vannee Sirisunthorn</i>	8
His Majesty's Kindness.	
<i>Nipa Kooratana</i>	20
Thai Junior Encyclopedia by Royal Command of His Majesty The King - Special Edition in Commemoration of His 60th Birthday Anniversary .	
<i>Vannee Sirisunthorn</i>	32
Law Problems of Librarians.	
<i>Chaiyot Hamarachata</i>	39
Academic Status of Librarians and Information Scientists.	
<i>Vannee Sirisunthorn</i>	52
His Majesty's Project : the Activities on Water Resources Development.	
<i>Pramoj Maiglat</i>	61
King Rama IX on His Social Welfare and Community Development Works : Bibliography.	
<i>Rungtip Hovanotayan</i>	70
The Roles of Library Administrator on the Spirit and Moral of the Library Staffs.	
<i>Temchai Suvarnadat</i>	82
His Majesty's Project in Chitralada Villa.	
<i>Anong Swanwatanakool</i>	99
Information Exchange.	
<i>Pensri Guaysuwan</i>	109

วารสารวิชาการรายสามเดือน ของ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ ความคิดในสาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง
2. เผยแพร่ผลการทดลอง การค้นคว้า และการวิจัยของสถาบันที่เกี่ยวข้อง
3. เป็นสื่อกลางในการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกและผู้สนใจ

กำหนดออก

ปีละ 4 ฉบับ (มกราคม-มีนาคม, เมษายน-มิถุนายน, กรกฎาคม-กันยายน, ตุลาคม-ธันวาคม)

อัตราค่าสมาชิก

จำหน่ายปลีกฉบับละ 20 บาท สมาชิกประจำปีละ 70 บาท ให้เปล่าสำหรับสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ คิดค่านับวัน และสมัครเป็นสมาชิก ได้ที่ นางวรรณี ศรีน้ำเงิน สำนักงานสมาคมสมาชิกและผู้สนใจต้องการเผยแพร่ความรู้ หรือแสดงความคิดเห็นโปรดส่งเรื่องทนายชัชชัย ลีชะอุ่ม หอสมุดฯ ศูนย์รังสิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อ. คลองหลวง ปทุมธานี 12121 โทร. 5292081

วารสารห้องสมุดยินดีต้อนรับความจากผู้อ่านทุกท่าน

การส่งบทความมาตีพิมพ์ โปรดแจ้งประวัติการศึกษาตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้เขียนพร้อมทั้งชื่อตัว นามสกุล ชื่อบทความเป็นภาษาอังกฤษ และสถานที่ทำงานหรือที่อยู่ติดต่อได้ ความยาวของบทความประมาณ 10-15 หน้า มีการอ้างอิงตามหลักวิชาการ บทความที่มีภาพประกอบขอให้ส่งภาพที่ชัดเจนมาด้วย และโปรดเก็บสำเนาต้นฉบับเอาไว้ด้วย คณะผู้จัดทำจะไม่ส่งคืนต้นฉบับให้ผู้เขียน

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่านซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความคิดเห็นของสมาคมฯ และคณะผู้จัดทำ

การนำบทความไปตีพิมพ์ต้องได้รับอนุญาต เป็นลายลักษณ์อักษรจากบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

คณะกรรมการบริหารสมาคม

บรรณาธิการบริหาร

ชัชชัย ลีชะอุ่ม

บรรณาธิการ

นพพร พวงสุวรรณ

การดี รัตนอุดม

ชูมาน ภิระกิจ

กองบรรณาธิการ

จินดา จำเริญ

จุมพจน์ วนิชกุล

เจลิยว พันธสิทธิ์

ทวี มุขธระโกษา

ทองหยด ประทุมวงศ์

บุญตา วิชาไพศาล

เพ็ญศรี กัญสุวรรณ

วรรณิ ศิริสุนทร

วิสิทธิ์ จินตวงศ์

อภิญา เบญจวรรณการ

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นางวรรณี ศรีน้ำเงิน

สำนักงาน

273,275 เชียงสะพานลอยสุทธิสาร

ถนนวิภาวดีรังสิต พญาไท

กทม. 10400

โทร. 2712084

พิมพ์ที่ หจก. รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์

93-93/1 ถ.นครสวรรค์

กทม. 10100 โทร. 2814291

2819123, 2824520, 2814283

Executive Board of the Thai Library Association 1987-1988

Mrs. Maenmas Chavalit	<i>President</i>
Mrs. Kullasap Gesmankit	<i>Vice President I</i>
Mrs. Vipa Goysookho	<i>Vice President II</i>
Miss Karnmanee Suckcharoen	<i>Secretary I</i>
Mrs. Pongpan Rattanabusit	<i>Secretary II</i>
M.L. Joy Nandhivajrin	<i>Treasurer I</i>
Mrs. Nonglak Suvarnakich	<i>Treasurer II</i>
Miss Supatra Chatngain	<i>Librarian</i>
Mrs. Juree Usuparat	<i>Chairman of Hospitality</i>
Mrs. Vannee Sirisunthorn	<i>Chairman of Membership</i>
Mrs. Pongpan Rattanabusit	<i>Chairman of Foreign Relations</i>
Miss Saangsri Phornsuwan	<i>Chairman of Continuing Education</i>
Mrs. Boonta Wissawapaisal	<i>Chairman of Public Relations</i>
Mr. Shalash Liyavanija	<i>Chairman of the T.L.A. Bulletin</i>
Mr. Chumpot Wanichakul	<i>Chairman of Publications</i>
Mrs. Sundhari Hansasuta	<i>Chairman of Library Supervision</i>
Mr. Suraporn Kulsirichivatana	<i>Chairman of Research Projects</i>
Mrs. Thara Kanakamani	<i>Chairman of Gift and Exchange</i>
Miss Pensri Guaysuwan	<i>Chairman of Library Standard</i>
Mrs. Kanchana Soonsawad	<i>Chairman of Fund Raising</i>
Miss Kanchana Sophanodorn	<i>Member</i>
Mr. Kowit Vorapipat	<i>Member</i>
Mr. Prachak Poomvises	<i>Member</i>
Mr. Tongyoo Kaewsaiha	<i>Member</i>
Mrs. Renoo Piaseu	<i>Member</i>
Miss Chinda Chamroen	<i>Member</i>

THAI LIBRARY ASSOCIATION

273 - 275 Viphavadee Rangsit Road, Phyathai, Bangkok 10400

Tel. 2712084 , 2710291

บทบรรณาธิการ

เนื่องในวโรกาสอันเป็นมหามงคลสมัยที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเจริญพระชนมพรรษา 5 รอบ ในวันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2530 เพื่อเป็นการถวายเป็นความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ อำนวยคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติและปวงชนชาวไทยอย่างหาที่เปรียบมิได้ วารสารห้องสมุดฉบับนี้ จึงได้เสนอบทความที่เกี่ยวกับองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพระกรณียกิจของพระองค์ท่านในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ ด้านดนตรี ด้านการศึกษาและด้านการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

ในนามของวารสารห้องสมุด ขอกราบขอบพระคุณผู้เขียนบทความทุกท่านที่กรุณาเขียนบทความอันทรงคุณค่าเพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันเป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทย และหวังว่าบทความเหล่านี้คงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านวารสารห้องสมุดทุกท่าน

ภรณ์รัตน์อุดม

พระราชประวัติ

ชู้มาน ธีระกิจ รวบรวม

พระราชสมภพ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชสมภพที่โรงพยาบาล เมย์ทอเบอร์นีย์ เมืองเคมบริดจ์ มลรัฐเมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๗๐ โดยนายแพทย์ วิตมอร์ เป็นผู้ถวายการประสูติและได้บันทึกไว้ว่า

“เด็กชายมหิตล เกิดเมื่อ ๘.๔๕ น. (ตรงกับเวลา ๒๐.๔๕ น. ในประเทศไทย) น้ำหนัก ๖ ปอนด์และ ๘³/_๔ ออนซ์ สุขภาพสมบูรณ์ มารดามีอาการปกติ”

ขณะนั้นสมเด็จพระบรมราชชนกทรงศึกษาวิชาแพทยอยู่ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สมเด็จพระบรมราชชนนีทรงศึกษาต่อที่วิทยาลัยซิมมอนส์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระโอรสพระองค์ที่ ๓ และทรงเป็นชาวอเมริกันคนแรกที่เป็นพระมหากษัตริย์

เมื่อพระชนมายุได้เพียง ๑ พรรษา ๘ เดือน ๑๕ วันเท่านั้นก็ทรงเป็นกำพร้า เนื่องจากสมเด็จพระมหิตลาธิเบศอดุลยเดชวิกรม พระบรมชนกสวรรคตด้วยพระอาการบวมซ้ำที่พระบับผาสะ (ปอด) และพระหทัยวายเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒

ทรงพระเยาว์

เมื่อพระชนมายุได้ ๕ พรรษาทรงเข้ารับการศึกษาเบื้องต้น ณ โรงเรียนมาแตร์เดอี ถนนเพลินจิต จากนั้นเสด็จไปทรงศึกษาหลักสูตรชั้นประถม ณ โรงเรียนเมียร์มองต์ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ใน พ.ศ. ๒๔๗๖

พ.ศ. ๒๔๗๘ ทรงได้รับสถาปนาฐานันดรศักดิ์เป็น “สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช”

หลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (แปลว่าที่รักของแผ่นดิน) เสด็จสวรรคตด้วยพระแสงปืนในพระแท่นบรรทมเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดชเสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อพระชนมายุได้ ๑๘ พรรษา ทรงมีพระราชบันทึกตอนหนึ่งว่า

“อดคิดถึงพี่ไม่ได้เลยแม้แต่ขณะเดียว ฉันเคยคิดว่าฉันจะไม่ห่างจากพี่ตลอดชีวิต แต่มันเป็นเคราะห์กรรม ไม่ได้คิดเลยว่าฉันจะได้เป็นกษัตริย์ คิดแต่ว่าจะพี่น้องของพี่เท่านั้น”

๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ ได้เสด็จกลับประเทศสวิตเซอร์แลนด์เพื่อศึกษาต่อ ขณะที่ประทับรถพระที่นั่งไปสู่สนามบินดอนเมือง ทรงได้ยินเสียงตะโกนดัง ๆ จากหมู่ประชาชนที่พากันมาส่งเสด็จว่า “ในหลวง อย่าทิ้งประชาชนนะ” ทำให้ทรงนึกตอบบุคคลผู้หนึ่งในพระราชหฤทัยว่า “ถ้าประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะทิ้งประชาชนอย่างไรได้”

พระคู่หมั้น

ระหว่างที่ทรงศึกษาอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์เซอร์แลนด์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปยังประเทศฝรั่งเศสเพื่อทอดพระเนตรการแสดงดนตรีอยู่เนือง ๆ และได้ทรงพบกับสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเมื่อครั้งยังเป็น ม.ร.ว. สิริกิติ์ กิติยากร ธิดาคนโตของพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ (ม.จ. นักขัตมงคล กิติยากร) ซึ่งขณะนั้นทรงเป็นอัครราชทูตประจำประเทศฝรั่งเศสอยู่

ในพิธีหมั้นที่เมืองโลซานน์เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานแหวนเพชรเป็นหมั้นแก่พระคู่หมั้น พระธำมรงค์เป็นวงเดียวกับที่สมเด็จพระราชบิดาได้เคยประทานให้แก่สมเด็จพระราชชนนี

บรมราชาภิเษกและราชาภิเษกสมรส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จนิวัตประเทศไทยพร้อมพระคู่หมั้นเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ และทรงเข้าพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสในวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๓ ณ พระตำหนักสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ในวังสระปทุม

วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นวันเริ่มประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เพื่อเสวยราชสมบัติซึ่งมีพิธีการทั้งหมด ๕ ขั้นตอนด้วยกัน

๑. **ขนเตรียมพิธี** มีการทำพิธีตักน้ำและพิธีเสกน้ำสำหรับถวายเป็นน้ำอภิเษก นำสรงพระมูรธาภิเษกและทำพิธีจารึกสุพรรณบัฏดวงพระบรมราชสมภพ แกะพระราชลัญจกรประจำรัชกาล

๒. **พิธีเบืองต้น** เจริญพระพุทธมนต์ตักน้ำ วงค้ายจุตเทียนชัย และเจริญพระพุทธมนต์ในการพระราชพิธี ฯ

๓. **พิธีบรมราชาภิเษก** มีพิธีสรงพระมูรธาภิเษกประทับ พระแท่นอัฐทิศอุทุมพรรับน้ำอภิเษก ประทับพระที่นั่งภัทรบิฐรับการถวายสิริราชสมบัติและเครื่องสิริราชกกุธภัณฑ์เสร็จแล้วพระมหाराชครูกล่าวคำถวายชัยมงคล จากนั้นพระราชทานกระแสพระราชดำรัสซึ่งถือเป็นปฐมบรมราชโองการ

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงเป็นพระประมุขที่มีได้ทรงใช้พระราชอำนาจบริหารโดยพระองค์เองตั้งแต่ก่อน จึงทรงมีพระปฐมบรมราชโองการเพียงว่า

“เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

๔. **พิธีเบืองปลาย** เสด็จออกมหาสมาคมสถาปนาสมเด็จพระบรมราชินี พิธีประกาศพระองค์เป็นศาสนูปถัมภกในพระบรมพุทธศาสนา ถวายบังคมพระบรมศพ พระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและอัครมเหสีในรัชกาลก่อน ๆ เสด็จเฉลิมพระราชมนเทียร

๕. **เสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร** โดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคและสถลมารค

พระโอรส-ธิดา

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ ฯ ประสูติวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๔ ที่สถานพยาบาลมงซ์วี โลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ทูกระหม่อมฟ้าหญิงใหญ่ทรงมีพระอนามัยสมบูรณ์ เลี้ยงง่าย มีพระทัยเข้มแข็ง และสุขุม

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ ทรงมีพระราชสมภพวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน ก่อนจะถึงเวลาพระราชสมภพท้องฟ้าครึ้มมีละอองฝนโปรยปราย ต้นรวงผึ้งซึ่งพระพุทธเจ้าหลวงทรงปลูกด้วยพระหัตถ์ในบริเวณพระที่นั่งออกดอกบานสะพรั่งพร้อมกัน หมก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงมีพระราชสมภพวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๘ มีพระอารมณืที่ ทรงพระสรวลเสมอ เมื่อทรงพระเยาว์ช่นมาก พระพี่เลี้ยงต้องผูกพระองค์ไว้ติดกับพระแท่น โปรดการ “สังคม” มาก

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณฯ ประสูติวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ เมื่อทรงพระเยาว์บรรทมง่าย แต่เสวยยาก ไม่ช่างรับสั่งและเจ้าระเบียบ

ทรงผนวช

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าพิธีอุปสมบท ณ พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดารามในพระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๙๙ โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์ ประทับ ณ พระตำหนักปั้นหย่า วัดบวรนิเวศวิหาร

พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้พระฉายาว่า ภูมิพลตามในพระราชฉายา บัณฑิต ๑๕๘๒ ทรงมีกระแสพระราชดำรัสเมื่อทรงลาผนวชว่า แม้พระองค์จะทรงผนวชน้อยวันก็ทรงได้รับความรู้มาก ทรงเห็นว่าลูกผู้ชายทุกคนที่เป็นพุทธศาสนิกชนควรได้บวชเรียน เพราะไม่เพียงแต่เป็นสิริมงคลแก่ตัวเอง ยังให้ความรู้สูงมากในหลักธรรมของพุทธศาสนา ยังทรงเสียสละได้ทรงผนวชน้อยวันไป

โพธิทองของชาวไทย

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๙๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงตั้งพระบรมราชปณิธานไว้ว่าต้องเสด็จฯ ออกเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัดทั่วพระราชอาณาจักร ในแต่ละแห่งที่เสด็จฯ ไปมักโปรดให้ราษฎรเข้าเฝ้าร่วม ๒ ชั่วโมง ทรงมีพระราชกระแสฯ ว่าราษฎรต้องเดินทางมาจากที่ไกลๆ และมากอยอยู่นานเป็นชั่วโมงๆ เหตุใดจึงจะไม่ให้เขาได้เฝ้าฯ ให้เต็มที่

จากการที่เสด็จฯ ออกเยี่ยมราษฎรนี้เอง ทำให้พระองค์ทรงทราบถึงชีวิตที่แร้นแค้นของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ จึงทรงพระดำริที่จะทรงหาทางช่วยให้ประชาชนมีชีวิตและความเป็นอยู่สุขสบายขึ้นโดยทรงแนะนำ ทรงสนับสนุนให้เกิดโครงการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โครงการพัฒนาและปฏิรูปแหล่งทำกินในดินต่าง ๆ

ในการเริ่มโครงการพระ องค์จะทรงศึกษาด้วยพระองค์เองก่อน เช่นทรงปลูกพืชบนศาลฟ้าพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ทรงทดลองเรื่องปลูกข้าวและพืชตระกูลถั่วต่าง ๆ ในบริเวณ

พระราชวังจิตรลดาเมื่อทรงศึกษาจนแน่นพระทัยแล้วจึงทรงแนะแนวทางให้รัฐบาลพิจารณาว่าควร จะดำเนินการโครงการนั้นหรือไม่ จะไม่ทรงดำเนินงานพัฒนาข้าวช้อนหรือแข่งกับงานของรัฐบาล

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเหล่านี้มีมากมายหลายร้อยโครงการ สามารถจัด ประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๗ ประเภท

๑. โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาที่ดิน เนื่องจากทรงเห็นว่าราษฎรส่วนใหญ่เป็น เกษตรกรซึ่งต้องใช้ที่ดินเพาะปลูกเป็นจำนวนมาก แต่กลับไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเองเพียงพอ จึงทรงดำริให้มีการพัฒนาที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่หมกสสภาพจากการเป็นป่าสงวนของชาติ ให้เป็น ที่ดินอุดมเหมาะแก่การเพาะปลูก แล้วนำมาจัดสรรให้แก่เกษตรกรที่ขาดแคลนโดยให้มีสิทธิทำมาหากินในที่ดินนั้นตลอดมาชั่วลูกชั่วหลาน แต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินในการจะซื้อหรือขาย เพื่อ ป้องกันไม่ให้ที่ดินดังกล่าวตกไปเป็นของนายทุน โครงการพัฒนาที่ดินที่เกิดขึ้นตามพระราชดำรินี้ มีอยู่ในหลายจังหวัด เช่น ที่หุบกระพง และคอนขุนห้วย จังหวัดเพชรบุรี, หนองพลับ จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์, ทุ่งลุยลาย จังหวัดชัยภูมิ, กะลุวอ จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

๒. โครงการเกี่ยวกับการเกษตร โครงการนี้เกิดจากการเสด็จ ฯ เยี่ยมราษฎรใน จังหวัดต่าง ๆ ได้ทรงพบเห็นการบุกรุกทำลายป่าอันเป็นต้นน้ำลำธาร ทำให้เกิดการเสียป่าไม้ มีค่าและเกิดความแห้งแล้งขาดแคลนน้ำ ในบางท้องที่ผู้คนว่างงานหลังฤดูเก็บเกี่ยว จึงทรงมี พระราชดำริให้มีการส่งเสริมการเกษตรขึ้น โดยการส่งเสริมการปลูกพืชทดแทน การปรับปรุง พันธุ์พืชและปศุสัตว์ การทดลองปลูกพืชพันธุ์ใหม่ เพื่อให้ราษฎรมีความรู้ในเรื่องการปรับปรุงที่ดิน และผลผลิต นอกจากนี้ ยังทรงให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดหาตลาดสำหรับส่งผลผลิตด้วย โครงการเหล่านี้ได้แก่ โครงการเกษตรที่สูงในภาคเหนือ โครงการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมัก โครงการธนาคารข้าว โครงการพระราชทานพันธุ์พืชและผลไม้ โครงการหลวงพัฒนาชาวเขา โครงการทดลองปลูกผลไม้เมืองหนาว เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังทรงพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ในการดำเนินงานค้นคว้าทดลอง ในเรื่องการทำฝนเทียมเพื่อช่วยเหลือในการเกษตร โครงการฝนหลวงพิเศษสามารถทำฝนเทียม และบังคับให้ตกตามเป้าหมายได้ เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๒๑ ณ บริเวณอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

๓. **โครงการประมง** พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าพระทัยถึงความสำคัญของการเพาะเลี้ยงปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ เพื่อขยายพันธุ์ให้ราษฎรได้บริโภคอย่างเพียงพอและเป็น การสงวนพันธุ์สัตว์ตามแหล่งน้ำธรรมชาติไม่ให้สูญพันธุ์ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรม- ประมงนำพันธุ์ปลาหมอเทศเข้ามาเพาะเลี้ยงในบริเวณพระราชวังจิตรลดา ใน พ.ศ. ๒๔๙๕ และ ทรงพระราชทานพันธุ์ปลานิล ซึ่งเป็นพันธุ์ปลาที่มกุฎราชกุมารเจ้าชายอากิฮิโตะ แห่งญี่ปุ่นทูลเกล้าฯ ถวาย ใน พ.ศ. ๒๕๐๘ โครงการประมงพระราชทานนี้เกิดจากพระราชประสงค์ให้ราษฎรมี อาหารโปรตีนบริโภคอย่างเพียงพอ และเพื่อเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำในเชิงเศรษฐกิจอีกด้วย นอกจากนี้ การเพาะพันธุ์สัตว์น้ำจืดแล้ว ยังมีโครงการทดลองและสาธิตการเพาะเลี้ยงพันธุ์สัตว์น้ำกรวยและ น้ำเค็ม เพื่อให้ราษฎรนำไปปฏิบัติด้วย

๔. **โครงการชลประทาน** พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยเป็นอย่างยิ่ง ในปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับใช้ในการเพาะปลูกและบริโภค จึงทรงริเริ่มโครงการชลประทาน ต่าง ๆ ขึ้น เพื่อจัดสรรและควบคุมปริมาณน้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้ท้องที่ ต่าง ๆ มีน้ำใช้ตลอดปี และลดปัญหาหน้าท่วมพื้นที่ในฤดูน้ำหลาก ได้เสด็จพระราชดำเนินทอด- พระเนตรระบบการชลประทานทุกประเภท ตั้งแต่ไม่ว่าจะเป็นเขื่อนกั้นน้ำขนาดใหญ่ ฝ่ายน้ำล้น ขนาดเล็กหรือคูทอน้ำเข้าไร่นา ทรงมีพระราชดำริให้มีการปลูกป่าทดแทนเพื่ออนุรักษ์ต้นน้ำ อันได้แก่ โครงการหลวงพัฒนาต้นน้ำ และโปรดให้เกิดการประสานงานในการพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำ เพื่อใช้ในการเกษตรกรรม คือ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำต่าง ๆ ทว่าพระราชอาณาจักร

๕. **โครงการสหกรณ์** ในทุก ๆ ที่ที่มีโครงการเกี่ยวกับการเกษตร ก็ได้ทรงดำริให้ มีโครงการสหกรณ์ควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการตัดคนกลาง และเป็นการให้การศึกษาแก่ ประชาชนในการดำเนินงานด้วยตนเอง ในการจัดหาตลาดโดยได้ราคาอย่างยุติธรรม โครงการ เหล่านี้ได้แก่ สหกรณ์โคนมหนองโพ ราชบุรี โครงการสหกรณ์หุบกระพง เพชรบุรี เป็นต้น

๖. **โครงการแพทย์และสาธารณสุข** ในการเสด็จเยี่ยมเยียนราษฎรในท้องถิ่น ทุกกันดาร จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีหน่วยแพทย์หลวง ซึ่งเป็นหน่วยงานสำนัก- พระราชวังมีหน้าที่ถวายการรักษาเฉพาะพระบรมวงศานุวงศ์ ตามเสด็จไปด้วยเพื่อตรวจรักษา ประชาชน พร้อมทั้งให้การแนะนำเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ การช้ยา นอกจากนี้ยังพระราชทาน

เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น เช่น พระราชทานมุ้งแก่ราษฎรในเขตที่มีโรคมาเลเรียชุกชุม พระราชทานเกลือแกงในเขตที่ราษฎรมักเป็นโรคขาดธาตุไอโอดีน ในบางโอกาสจะทรงเขียนสลากยา และทรงอธิบายการใช้ยาแก่ผู้บ่วยด้วยพระองค์เอง นอกจากนี้ยังโปรดเกล้าฯ ให้มีโครงการทันตกรรมพระราชทาน ซึ่งประกอบด้วย ทันตแพทย์อาสาสมัครออกไปช่วยบำบัดโรคเกี่ยวกับฟันและสอนการรักษาอนามัยของปากและฟันให้แก่นักเรียน และราษฎรที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกลจากแพทย์ทั่วทุกภาคโดยไม่คิดมูลค่า

๗. **โครงการการศึกษา** นอกจากการพระราชทานทุนการศึกษาต่าง ๆ แล้ว ยังมีพระราชดำริให้มีโรงเรียนขึ้นในท้องถิ่นทุรกันดาร ที่เด็ก ๆ ไม่สามารถเดินทางไปรับการศึกษาในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลได้ ในการนี้ทางฝ่ายทหารได้สนองพระราชประสงค์ โดยการจัดสร้างโรงเรียนร่วมเกล้าขึ้นโดยใช้ทุนทรัพย์จากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ นอกจากนี้ ยังมีโครงการโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจน ซึ่งจัดตั้งขึ้นในวัดและอาราธนาพระสงฆ์เป็นผู้สอนศีลธรรมและวิชาสามัญ โครงการพระดาบสที่มุ่งสอนวิชาชีพแก่ผู้จบการศึกษาชั้นต่ำ แต่ไม่มีทุนทรัพย์จะหาความรู้เพิ่มเติม

นอกจากการศึกษาในชั้นเรียนแล้ว ยังทรงสนพระทัยในการใฝ่หาความรู้รอบตัวของเยาวชนและคนทั่วไป จึงทรงมีพระราชดำริให้มีการจัดทำสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนขึ้นให้เป็นสารานุกรมอเนกประสงค์ที่บรรจุสรรพวิชาอันเป็นสาระไว้ครบทุกแขนง โดยในแต่ละเรื่องแบ่งเนื้อหาเป็นสามระดับ คือ ระดับเด็กเล็ก เด็กระดับกลาง และระดับโตหรือผู้สนใจทั่วไป เพื่อความสะดวกในการค้นหาความรู้ที่ต้องการได้ตามระดับความสนใจ

โครงการต่าง ๆ นี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ก็เป็นด้วยเพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวทาง ทั้งยังทรงอุตสาหะเหน็ดเหนื่อยในการเสด็จฯ ตรวจสอบการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด พระมหากรุณาธิคุณอันสุดที่จะประมาณได้นี้ ชาวไทยทุกหมู่ ทุกเหล่าต่างตระหนักดี และจะส่งเสริมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้เจริญเติบโต เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยามต่อไป.

เพลงพระราชนิพนธ์

โดย วรรณี ศิริสุนทร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ฯ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่สนพระ-
ราชหฤทัยในวิชาการหลายด้าน ทรงเป็นนักคิด นักค้นคว้า นักวิชาการ ทรงสามารถในทาง
อักษรศาสตร์ จิตรกรรม ช่างภาพ กีฬา วิศวกรรม การค้นคว้าทดลองทางด้านเกษตรกรรม
และทรงเป็นนักดนตรีที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับและยกย่องของคนทั่วโลกอีกด้วย สถาบันการดนตรี
และศิลปะแห่งกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ได้ถวายปริญญาและสมาชิกภาพกิตติมศักดิ์ หมายเลข
เลขที่ ๒๓ แก่พระองค์ท่านเมื่อคราวเสด็จเยือนกรุงเวียนนาในวันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๗
นับเป็นชาวเอเชียเพียงพระองค์แรกที่ได้รับเกียรติเช่นนี้ และพระองค์เป็นสมาชิกที่มีพระชนมายุ
น้อยที่สุด ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๙ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม-
แห่งชาติ (ส.ว.ช.) ได้ถวายพระราชสมัญญาเป็น “อัครศิลปิน”^๑ และเมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม
พ.ศ. ๒๕๓๐ สภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาดนตรี แก่พระองค์ท่านในฐานะที่ทรงเป็นเอกทัศกะในทางดนตรี กล่าวคือ นอกจากจะทรง
พระปรีชาสามารถในหลักวิชาการดนตรีทั้งสากลและไทยอย่างลึกซึ้งกว้างขวางแล้ว พระองค์ยัง
ทรงเป็นนักดนตรีที่เชี่ยวชาญการบรรเลงเครื่องดนตรีเกือบทุกชนิด ทรงเป็นนักประพันธ์เพลง
นักแยกและเรียบเรียงเสียงประสานที่ทรงพระปรีชาสามารถอย่างสูง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลงถึง ๔๓ เพลง ซึ่งในระยะ
ตอนต้นพระองค์ทรงพระราชนิพนธ์เพียงพระองค์เดียว แต่เพลงพระราชนิพนธ์ในระยะหลัง ๆ

^๑“อัครศิลปิน” แปลตามศัพท์ว่า ผู้มีศิลปะอันละเอียด หรือผู้เป็นใหญ่ในศิลปิน พระราชสมัญญา นายภาวส
บุณนาค เป็นผู้เสนอ เป็นคำสั้น ๆ แต่มีความหมายเหมาะสมกับกิตติประเพณีที่ถือว่าพระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือศิลปิน
ทั้งหลาย

เป็นเพลงที่ช่วย ๆ กันแต่ง มีข้อนำสังเกตว่าในระยะตอนต้นพระองค์ทรงแปรรูปการพระราชนิพนธ์หลาย ๆ จังหวะ เริ่มต้นด้วยจังหวะบลูส์ คือเพลงแสงเทียน จังหวะฟ็อกซ์ทรีดในเพลงยามเย็น จังหวะวอลทซ์ในเพลงสายฝน อีกทั้งยังทรงแปรรูปลีลาของสำเนียงและทำนอง เช่น จากแบบแจ๊สมาเป็นแบบนุ่มนวลในลีลาของทำนองได้แก่เพลงสายฝนและเพลงใกล้รุ่ง มาในระยะหลัง ๆ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถทรงโปรดเพลงทำนองปลุกใจให้รักชาติบ้านเมือง ได้ทูลขอพระราชทานเพลงซึ่งประพันธ์ขึ้นสำหรับรับเสด็จ ฯ เจ้าหญิงอาเล็กซานดร้าแห่งเก็นท์ ซึ่งเสด็จมาเยือนประเทศไทยเป็นการส่วนพระองค์ และโปรดเกล้า ฯ ให้ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค ใส่เนื้อร้องภาษาไทยในเพลง แผ่นดินของเรา เพื่อเตือนใจให้คนไทยนึกถึงชาติบ้านเมือง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลงมากมายหลายประเภทรวมทั้งเพลงชุดสำหรับการเดินระบำปลายเท้าด้วย เพลงแต่ละเพลงมีความไพเราะหมดจดงดงาม สร้างความประทับใจแก่ผู้ฟังอย่างลึกซึ้ง และใช้เป็นสื่อสร้างความดีงาม ความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้ฟังได้อย่างดีเยี่ยม นอกจากทรงพระราชนิพนธ์เนื้อร้องเองในบางเพลงแล้วยังมีผู้อื่นแต่งเนื้อร้องประกอบทำนองเพลงพระราชนิพนธ์อีก ได้แก่ ม.จ. จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ คุณหญิงนพคุณทองใหญ่ ฯ นายประเสริฐ ฉ นคร ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นต้น ส่วนบางเพลงพระองค์พระราชนิพนธ์เนื้อร้องเป็นภาษาอังกฤษด้วยพระองค์เอง เช่น เพลง แ่ว (Echo) ในดวงใจนิรันดร์ (Still on my Mind) เตือนใจ (Old Fashioned Melody) ไร้เดือน (No Moon) เกาะในฝัน (Dream Island) และมีสองเพลงที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ทำนองตามเนื้อร้องคือ เพลงความฝันอันสูงสุดและเพลงเราสู้ ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถทรงมีพระเสาวนีย์ให้ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค ประพันธ์เนื้อร้องขึ้นเพื่อเป็นการเตือนใจและปลุกใจคนไทยให้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ไม่วินาศ มีความรักชาติบ้านเมือง

จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของคนไทยนั้นทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระราชหฤทัยเปี่ยมล้นไปด้วยความรักคนตรีและเสียงเพลง และทรงสามารถใช้ทั้งสองสิ่งให้เป็นประโยชน์ได้ทั้งความบันเทิง ปลุกใจ เตือนใจ และสร้างสรรค์ความดีงามต่าง ๆ แก่คนไทย จนกระทั่งมหาวิทยาลัยหลายแห่งได้ขอพระราชทานเพลงประจำมหาวิทยาลัยเริ่มจาก ม.ร.ว. สมุนชาติ สวัสดิ์ทิกุล ขอพระราชทานเพลงประจำมหาวิทยาลัยสำหรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้มี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ขอตามบ้าง นอกจากนั้นได้มีทหารเหล่า
ต่าง ๆ เริ่มขอพระราชทานเพลงบ้าง เพลงที่โปรดเกล้า ๆ พระราชทานให้แก่เหล่าทหารหาญ
เป็นลำดับมากคือ เพลงมาร์ชราชวัลลภ เพลงธงชัยเฉลิมพล และเพลงมาร์ชราชนาวิกโยธิน

เพลงพระราชนิพนธ์ทั้ง ๔๓ เพลง มีดังต่อไปนี้

๑. แสงเทียน	(Candle Light Blues)
๒. ยามเย็น	(Love at Sundown)
๓. สายฝน	(Falling Rain)
๔. ใกล้รุ่ง	(Near Dawn)
๕. ชะตาชีวิต	(H.M.Blues)
๖. คงใจกับความรัก	(Never Mind the Hungry Men's Blues)
๗. อาทิตย์อัสดง	(Blue Day)
๘. เทวาพาคูฝัน	(Dream of Love Dream of You)
๙. มหาจุฬาลงกรณ์	(Chulalongkorn)
๑๐. คำหวาน	(Sweet Words)
๑๑. แก้วตาขวัญใจ	(Love Light in My Heart)
๑๒. ยิ้มสู้	(Smiles)
๑๓. มาร์ชราชวัลลภ	(Royal Guards March)
๑๔. รักคืนเวรอน	(Love over Again)
๑๕. พรปีใหม่	(New Year Greeting)
๑๖. ยามค่ำ	(Twilight)
๑๗. Cant You Ever See	
๑๘. ธงชัยเฉลิมพล	(The Colours March)
๑๙. เมื่อใสมส่อง	(I Never Dream)
๒๐. ลมหนาว	(Love in Spring)
๒๑. Oh I Say	
๒๒. ลายคราม	(Lay Kram Gose Dixie)

๒๓. ศุกร์สัณดุลกัษณิ (Friday Night Rag)
๒๔. คำแล้ว (Lullaby)
๒๕. สายลม (I Think of You)
๒๖. ไกลกังวล
เกิดเป็นไทยตายเพื่อไทย (When)
๒๗. แสงเดือน (Magic Beams)
๒๘. ฝัน
เพลนิภพิงค์ (Somewhere Somehow)
๒๙. มาร์ชราชนาวิกโยธิน (Royal Marines March)
๓๐. Nature Waltz (Kinari Suite)
๓๑. The Hunter (Kinari Suite)
๓๒. Kinari Waltz (Kinari Suite)
๓๓. ภิรมย์รัก A Love Story (Kinari Suite)
๓๔. แผ่นดินของเรา (Alexandra)
๓๕. ธรรมศาสตร์ (Thammasat)
๓๖. ในดวงใจนิรันดร์ (Still on My Mind)
๓๗. เตือนใจ (Old Fashioned Melody)
๓๘. ไร้เดือน
ไร้จันทร์ (No Moon)
๓๙. เกาะในฝัน (Dream Island)
๔๐. แว่ว (Echo)
๔๑. เกษตรศาสตร์ (Kasetsart)
๔๒. ความฝันอันสูงสุด
๔๓. เราสู้

เพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์เพลงแรกคือเพลง **แสงเทียน** เป็นเพลงบลูส์ แต่เนื่องจากมีพระราชประสงค์ที่จะทรงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นจึงยังไม่โปรดเกล้าฯ พระราชทานออกมา แต่ได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานเพลง**ยามเย็น**และเพลง**สายฝน**ออกมาก่อน โดยโปรดเกล้าฯ พระราชทานไปยังวงดนตรีต่าง ๆ ในสมัยนั้น เช่น วงสุนทราภรณ์ และวงดุริยางค์อินทรรณง

แสงเทียน

จุดเทียนบวงสรวงปวงเทพเจ้า
 สวตมนต์ค่าเช่าถึงคราวระทมทน
 ไขชีวิตหนอล้วนรอความตายทุกคน
 หลีกไปไม่พ้นทุกข์ทนอาทรอันใจ

ฯลฯ

ยามเย็น

แดดรอน ๆ	เมื่อทินกรจะลับเหลี่ยมเมฆา
ทอแสงเรืองอร่ามช่างงามตา	ในนภาสลบจับอัมพร
แดดรอน ๆ	เมื่อทินกรจะลาโลกไปไกล
ยามนี้จำต้องพรากจากดวงใจ	ไกลแสนไกลสุดห้วงยอดดวงตา

ฯลฯ

เป็นเพลงพระราชนิพนธ์เพลงที่สอง ได้ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นขณะยังทรงเป็นสมเด็จ พระอนุชาธิราช และโปรดเกล้าฯ ให้ ม.จ. จักรพันธ์ฯ ทรงแต่งคำร้องภาษาไทย และให้ คุณหญิงนพคุณ ทองใหญ่ แต่งคำร้องภาษาอังกฤษ เมื่อทรงพระราชนิพนธ์เสร็จแล้วได้พระ- ราชทานให้นำออกบรรเลงในงานรื่นเริงที่สวนอัมพร นับเป็นเพลงพระราชนิพนธ์เพลงแรกที่นำ ออกบรรเลง เป็นเพลงที่เหมาะสมกับการเต้นรำของคนไทยในสมัยนั้น จึงเป็นที่ประทับใจพสกนิกร กันมาก และกลายเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมมากที่สุด

สายฝน

เมื่อลมฝนบนฟ้ามาลิว
เหมือนจะเอนรากลดองนอนไป

พระพรหมท่านบันดาลให้ฝนหลั่ง
น้ำทิพย์สาครเป็นสายพรายพลิวทิวงาม

ต้นไม้พลูกลิ้งใบ
แต่เหล่าไม้ยี่งกกลับงาม

เพื่อประท้วงชีวิตมิทราม
ทั่วเขตคามชั้นธรรมา

๖ ล ๖

เป็นเพลงพระราชนิพนธ์เพลงที่สาม นับเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมมากอีกเพลงหนึ่งในสมัยนั้น และยังประทับใจอยู่จนทุกวันนี้ ส่วนคำร้องของภาษาอังกฤษได้โปรดเกล้าฯ ให้ ม.จ. จักรพันธ์ฯ ทรงแต่งร่วมกับคุณหญิงนพคุณ ทองใหญ่ฯ

ชะตาชีวิต

นกน้อยคล้อยบินมาเคียงคาย

คิดคิดมิวายกังวลให้หม่นฤทัยหมอง

ขาดมวลมิตรไร้คนสนิทคู่เคียงครอง

หลงไหลหมายปองคนปรานี

๖ ล ๖

หลังจากเสวยราชสมบัติแล้ว ขณะเสด็จแปรพระราชฐานไปประเทศสวิตเซอร์แลนด์นั้น ได้ทรงดนตรีในงานรื่นเริงที่ได้ทรงเชิญข้าราชการไปร่วมงานเป็นการส่วนพระองค์และได้โปรดเกล้าฯ ให้ ม.จ. จักรพันธ์ฯ ทรงแต่งคำร้องภาษาอังกฤษใส่ในทำนองเพลงที่ทรงพระราชทานขึ้นโดยใช้ชื่อเพลงว่า H.M. Bluse ส่วนคำร้องภาษาไทยได้โปรดเกล้าฯ ให้ นายประเสริฐ ฒ นคร เป็นผู้แต่ง แต่เนื่องจากในเวลานั้นคำร้องภาษาอังกฤษและโน้ตเพลงอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์นายประเสริฐไม่ทราบ จึงใส่คำร้องภาษาไทยที่มีความหมายออกมากนดละแบบ

เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ที่ทรงขึ้นขณะประทับอยู่ในประเทศสวีตเซอร์แลนด์ และ
ทรงขึ้นในช่วงเวลาต่อจากที่ทรงพระราชนิพนธ์เพลง อาทิตย์อัสดง (Blue Day) เพลงนี้ได้
โปรดเกล้าฯ ให้ ม.จ. จักรพันธ์ฯ ทรงแต่งคำร้องภาษาไทย

SMILES

Don't you think a smile is quite a strange thing?
When you start to smile, it wrinkles your face,
And when it is gone, you cannot find
Its peculiar secret hiding place.
But it's really far more wonderful thing,
Just to see what can each little smile do.
When you smile at one, he smiles at you.
So one little smile makes two.
Since you smiled, he's smiling too.
Then someone starts smiling back,
And that one will be smiling,
By just cheering heart of love and of care,
Let us smile, and smile, and not forget,
Smiles are welcomed everywhere.

ยิ้มสู้

โลกจะสุขสบายนั้นเป็นได้หลายทาง
ต้องหลบสิ่งกีดขวางหนทางให้พ้นไป
จะสบความสุขสันต์สำคัญที่ใจ
สุขและทุกข์อย่างไรเพราะใจตนเอง
ฝ่าลู่ทางชีวิตต้องคิดแผ้วถ่อมใจ
โลกมีคมนเพียงโตหัวใจอย่าคร่ำเกรง
ตั้งหน้าขึ้นเอาไว้อ้อมใจด้วยเพลง
โยนีกลัวหวาดเกรงยิ้มสู้

เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้ ม.จ. จักรพันธ์ฯ ทรงแต่งคำร้องภาษาไทยขึ้นและได้โปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญไปพระราชทาน แก่โรงเรียนสอนคนตาบอด โดยทรงแนะนำการขอมบรรเลงและให้ร้องด้วย ส่วนคำร้องภาษาอังกฤษนั้น ได้แปลงจากบทกลอนภาษาอังกฤษชื่อ "Smiles" ในหนังสือชื่อ *Bed Time Stories*.

พรปีใหม่

สวัสดิ์วันปีใหม่พา	ให้บรรดาเราท่านรื่นรมย์
ฤกษ์ยามดีเปรมปรีดิ์ชื่นชม	ต่างสุขสมนิยมยินดี
ข้าวิงวอนขอพรจากฟ้า	ให้บรรดาปวงท่านสุขศรี
โปรดประทานพรโดยปราณี	ให้ชาวไทยล้วนมีโชคชัย
ให้บรรดาปวงท่านสุขสันต์	ทุกวันทุกคืนชื่นชมให้สมฤทัย
ให้รุ่งเรืองในวันปีใหม่	ผองชาวไทยจงสวัสดิ์
ตลอดปีจงมีสุขใจ	ตลอดไปนับแต่บัดนี้
ให้สิ้นทุกข์สุขเกษมเปรมปรีดิ์	สวัสดิ์วันปีใหม่เทอด

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์จะพระราชทานพรปีใหม่ให้กับพลนิกรของพระองค์ เป็นบทเพลงในวันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ จึงทรงพระราชนิพนธ์เพลง "พรปีใหม่" ขึ้น เมื่อทรงพระราชนิพนธ์เสร็จแล้ว ได้พระราชทานให้วงดนตรี ซึ่งได้โปรดเกล้าฯ ให้นำออกบรรเลงทางสถานีวิทยุ อ.ส. และได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานให้ ม.จ. จักรพันธ์ฯ ทรงเป่าแซกโซโฟนในช่วงแรกและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป่าแซกโซโฟนในช่วงที่สองสลับกันไป เนื่องจากในคืนวันนั้นมีเวลาจำกัดจึงโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้แก่วงดนตรีได้เพียงสองวงเท่านั้นคือ วงดนตรีของนิสิตจุฬาฯ ซึ่งกำลังซ้อมกันอยู่ และวงดนตรีสุนทราภรณ์ ซึ่งกำลังแสดงอยู่ที่โรงหนังเฉลิมไทย

LOVE IN SPRING

Love in spring sets my heart a flame,
 Burning as embers glow.
 Everytime when I hear your name,
 Then my burning tears begin to flow.
 There'll come a day
 When skies will be so blue.
 May be you'll say
 You are in love with me too.
 I'll find joy then in everything,
 For I find my love in spring.
 I am longing for love in spring
 When the days are so fair.
 What supreme happiness it'll bring.
 All the red roses bloom everywhere.
 Birds in the trees
 Will sing a lovely tune.
 And in the breeze
 We'll watch the bright lovely moon.
 I'll find joy then in everything,
 For I find my love in spring.

ลมหนาว

ยามลมหนาว พัดโบกโบยโชยขึ้น
 เหล่าสกุนรื่องรื่นรมย์
 หมู่ดอกไม้ชวนภมรร้อนชม
 ช่างสุขสมเพลินตาน่าดูใจ
 ไ้รักเจ้าเอ๋ย
 ยามรักสมดังฤทัย
 พิศดูสิ่งใด
 ก็แลวิไลแจ่มใสครัน
 อันความรักมักจะพาใจฝัน
 เมื่อรักกันสุขสมจิตปอง

เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ที่ทรงขับหลังจากเสด็จ ฯ นิวัตพระนครเป็นการถาวรแล้ว โดยที่ได้พระราชทานเพลงนี้ในงานประจำปีของนักเรียนเก่าอังกฤษ ทั้งนี้ได้โปรดเกล้า ฯ ให้ ม.จ. จักรพันธ์ ฯ ทรงแต่งคำร้องภาษาอังกฤษ ส่วนเนื้อร้องภาษาไทย ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์คูกุล ณ อยุธยา เป็นผู้แต่ง

LULLABY

How time flies! time to sleep,
My Darling close your eyes.
Lie down, lie.
Listen, Darling, to my lullaby.
Evening's nigh,
Soon the moon will sail across the sky.
Time goes by,
Tiny stars will glimmer up on high,
Bless your heart end your play.
Bless your soul end your day.
Go to sleep. Care's away.
By your side I will stay.
Dear don't cry.
I'll be by you till the dawn is nigh.
Try, now try,
Go to sleep, Dear, with my lullaby,
Sleep, Love, sleep,

๑ ๒ ๑

คำแล้ว

วันคล้ายมา	คำแล้วแก้วตา	สุริยารอนรอน
นอนเสียนอน	จงอย่าอาวรณ์	นอนเถิดนะดวงตา
ฟังเสียงเพลง	แว่วดังแว่ว	เสียงกรวญเกรงนภา
จันทร์ฉายมา	พร่างพรายคารา	ดูงามฟ้าเพลินใจ
โชคนำหนุน	บุญส่งมา	งามนั้กหนา
พักตร์อำไพ	ประนมกร	ขอพรชัย
รัตนตรัย	ปวงเทวัญ	
คัลบันกาล	แต่ความชื่นบาน	แสนสำราญนิรันดร
อยู่ด้วยกัน	เป็นมิ่งเป็นขวัญ	อย่าห่างร้างแรมไกล
สุดรักเอย	ต้นได้เขยชมดวงใจ	

เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ ซึ่งทรงขึ้นหลังจากที่ทรงมีพระราชธิดาแล้ว และได้มีพระบรมราชานุญาตให้ ม.จ.จักรพันธ์ฯ ทรงแต่งคำร้องภาษาอังกฤษร่วมกับ คุณหญิงนพคุณทองใหญ่ฯ และโปรดเกล้าฯ ให้ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ ออยุธยา แต่งคำร้องภาษาไทย

บรรณานุกรม

เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย และ ธนาคารทหารไทย จำกัด. คีตมหาสารคดี. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๐.

จิรภา อ่อนเรือง. “องค์จักรศิลปิน.” สกุลไทย ๑๒ (๒๕ ธันวาคม ๒๕๒๙) : ๕-๗.

ประกาศ วัชรภรณ์. นักเขียน-นักหนังสือพิมพ์. กรุงเทพฯ ฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๗.

พานี สีสวย. “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการดนตรี.” ใน มนุษย์ฯสาร ฉบับรวมบทความทางวิชาการ, หน้า ๑-๑๓. กรุงเทพฯ ฯ : คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครุธนบุรี สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์, ๒๕๓๐.

“พระมหากษัตริย์คุณเป็นล้น... พิน”

นิภา คุรัตน์

หอประชุม สว-สก เป็นหอประชุมอเนกประสงค์ของโรงเรียนวังไกลกังวลนี้ ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนวังไกลกังวลสร้างขึ้นที่ริมทะเลน้อย ในเขตพระราชวังไกลกังวล ตามพระบรมราโชบายที่จะพระราชทานให้หอประชุมแห่งนี้ สามารถใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมสำหรับประชาชนชาวหัวหินและจังหวัดใกล้เคียง ตลอดจนส่วนราชการต่าง ๆ ได้อาศัยใช้เป็นทั้งจัดงานนิทรรศการ จัดประชุมสัมมนา และจัดงานมงคลต่าง ๆ ด้วย

นอกเหนือการสร้างสนองพระบรมราโชบายแล้ว คณะกรรมการบริหารมีความประสงค์จะให้อาคารนี้เป็นอาคารเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีในวโรกาสที่เจริญพระชนมายุครบ ๘๐ พรรษาและเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในวโรกาสที่เจริญพระชนมายุครบ ๔ รอบด้วย

ในการดำเนินการสร้าง กระทรวงศึกษาธิการได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนห้าล้านบาท และมีหน่วยราชการ บริษัทห้างร้านและเอกชนได้ร่วมโดยเสด็จพระราชกุศลทั้งทางกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังความคิดอีกเป็นอันมาก เช่น ธนาคารกรุงเทพ จำกัด บริษัทสยาม-กมลการ มูลนิธิโฮสสถานเคราะห์ มูลนิธิโสภณพานิช มูลนิธิอายิโนะโมะโต๊ะ สมาคมผู้ปกครองครูโรงเรียนราชวิจิต เป็นต้น รวมทรัพย์สินที่บริจาคสมทบเป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕๔,๑๐๐ บาท เป็นผลให้สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรายการก่อสร้างให้ดีขึ้นงงามขึ้นกว่าเดิมได้ เช่นปรับปรุงตัวอาคารให้เป็นทรงอย่างทันสมัย พื้นห้องประชุมและบันไดเปลี่ยนเป็นหินขัดแทนซีเมนต์เฉย ๆ พื้นห้องประชุมเป็นพาร์เก้

นอกจากนี้บริษัทธานินทร์อุตสาหกรรม ได้ติดตั้งเครื่องขยายเสียงและเครื่องบันทึกเสียง ให้ทั่วทั้งอาคารโดยไม่คิดมูลค่า ส่วนบริษัทปริตาก่อสร้างผู้รับเหมาก่อสร้าง ก็ได้คิดราคาหย่อนเป็นพิเศษจากราคาที่ควรจะเป็นจริง จึงทำให้การก่อสร้างเป็นไปได้ภายในวงเงินที่มีอยู่

สำหรับส่วนราชการต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น แขวงการทาง ศูนย์เร่งรัดพัฒนาชนบท ภาคกลางตอนใต้ และกรมชลประทาน ก็ได้ร่วมมือกันช่วยปรับปรุงถนนและพื้นที่รอบอาคาร เทศบาลช่วยเรื่องการติดตั้งเสาไฟฟ้า และวางท่อประป่านอกอาคาร องค์การโทรศัพท์ติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะและโทรศัพท์ภายใน

หนึ่ง กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้บริจาคไม้ที่รื้อจากอาคารเรียน โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาปลูกสร้างเป็นอาคารเรียนของโรงเรียนวังไกลกังวลหัวหิน ได้อีกหลังหนึ่ง เป็นอาคาร ๖ ห้องเรียนใต้ถุนโปร่ง ในการนี้ ได้มีผู้โดยเสด็จพระราชกุศลเป็นค่าใช้จ่ายในการรื้อและนำมาก่อสร้างรวมทั้งสิ้นเป็นเงิน ๓๐๐,๐๐๐ กว่าบาท และนายจิตต์ ทังสุบุตร ได้ทูลเกล้าฯ ถวายค่าใช้จ่ายในการทาสีเป็นมูลค่า ๑๕๕,๐๐๐ บาท

คณะกรรมการบริหารได้ลงมติให้ขนานนาม อาคาร หลัง ที่ กล่าว นี้ ว่า “อาคาร

หลวงปู่โต๊ะ” เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ “หลวงปู่โต๊ะ” อดีตเจ้าอาวาสวัดประดู่ในทรงธรรมซึ่งทรงสมณศักดิ์เป็น “พระราชสังวรวิมลเถร” เพราะอาคารนี้เป็นทานบารมีต่อเนื่องมาจากอาคารเรียนในเขตวัดของท่าน

สำหรับหอประชุมอเนกประสงค์นั้น นายสิปพนนท์ เกตุทัต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการขณะนั้น ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตอัญเชิญพระนามาภิไธยย่อ สว และ สก ประดิษฐานที่หน้าบันเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ

เมื่อการก่อสร้างสำเร็จเรียบร้อยแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาอัญเชิญเสด็จทรงประกอบพิธีเปิด เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๒๕ เวลา ๑๖.๓๐ น.

ในพิธีอันเป็นมงคลนี้ คณะกรรมการบริหาร ได้ นิมนต์ สมเด็จพระญาณสังวร วัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งทรงมีอุปการคุณพิเศษให้คำแนะนำมาแต่เริ่มแรกการเขียนแบบแปลนตลอดถึงการประดิษฐานพระนามาภิไธยย่อ มาร่วมในพิธีด้วย เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินถึงปะรำพิธีหน้าหอประชุมฯ สมเด็จพระญาณสังวร ได้ถวายพระพุทธรูป ภ.ป.ร. ขนาด ๙ นิ้ว เพื่อ

พระราชทานแก่โรงเรียนวังไกลกังวล ได้ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานเชิญ
ขึ้นประดิษฐานบนโต๊ะหมู่บูชาเป็นพระพุทธรูป
ปฏิมาในพิธี แล้วจึงทรงจุติรูปเทียนนมัสการ
ทำนองเดียวกับพิธีพระราชทานพระพุทธรูป
ราชูปถัมภ์ นับเป็นสิริมงคลอันหาเปรียบปาน
มิได้ สำหรับโรงเรียนวังไกลกังวล

เมื่อทรงนมัสการ ทรงศีล นายแพทย์-
บุญสม มาร์ติน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ปฏิบัติหน้าที่แทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ศึกษาธิการ กราบบังคมทูลรายงานการจัด
สร้างหอประชุมตลอดจนความร่วมมือนานา
ประการของส่วนราชการต่าง ๆ และเอกชน
แล้วขอพระราชทานอัญเชิญให้ทรงทำพิธีเปิด
อาคาร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระ-
ราชดำเนินสู่แท่นเปิดแพรคลุมป้าย ทรงกดปุ่ม
ไฟฟ้าปล่อยแพรคลุมพระนามาภิไธย สว-สก
แล้วเสด็จพระราชดำเนินขึ้นหอประชุมชั้น ๓
ทอดพระเนตรนิทรรศการเกี่ยวกับ

- ประวัติการสร้างหอประชุม
- โครงการส่งเสริมงานวิชาการของ
โรงเรียน เช่น

๑. โครงการส่งเสริมวิชาชีพ
(เกษตร ชนม. ๓)

๒. โครงการที่ช่วยน้อง

๓. โครงการประกวดความสะอาด
ตามระเบียบส่งเสริมจริยธรรม

- แสดงผังจำลองอาคารและบริเวณ

- ผลงานของสมาคมฯ ที่ดำเนินโดย
คณะกรรมการชุดที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๒๕)

- ประวัติโรงเรียนและรายนามนักเรียน
ที่ได้รับทุนพระราชทานเสด็จพระราชดำเนิน
กลับลงสู่หอประชุมใหญ่บนอาคารชั้น ๒ ณ
ที่นั้นนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล ประมาณ
๓๕๐ คน ครูประมาณ ๑๔ คน ผู้ปกครอง
กรรมการและผู้มีจิตศรัทธาฯ ประมาณ ๓๕๐
คน รอรับเสด็จ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ
ขึ้นประทับพระเก้าอี้บนเวทีที่จัดไว้แล้ว
นายขวัญแก้ว วัชโรทัย ประธานกรรมการ
บริหารโรงเรียนวังไกลกังวล ขอพระราชทาน
พระบรมราชวโรกาสเบิกผู้มีอุปการคุณต่อ
โรงเรียนเข้ารับพระราชทานโล่และเข็ม
นายถาวร พรประภา ประธานกรรมการฝ่าย
หาทุน ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส
เบิกผู้มีจิตศรัทธาถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล
เข้ารับเครื่องหมายสมมาคุณ คุณหญิงพวงรัตน์
วิเวกานนท์ ประธานอนุกรรมการปฏิบัติงาน
กราบบังคมทูลรายงานเกี่ยวกับการบริหารงาน

โรงเรียนวังไกลกังวล นางนิภา กุรัตน
อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวังไกลกังวล ขอ
พระราชทานพระบรมราชวโรกาสเบิกตัว
นักเรียนเข้ารับพระราชทานรางวัลประเภท
นักเรียนเรียนดี ๓๕ คน รับพระราชทานรางวัล
ประเภทที่มีความประพฤติเรียบร้อยและช่วยเหลือ
นักเรียนเรียนดี ๑๔ คน รับรางวัลเกียรติคุณ
๒ คน รับทุนพระราชทาน ๑ คน เสร็จสิ้น
การพระราชทานแล้ว นักเรียนกล่าวคำ
ปฏิญาณตนเฉพาะพระพักตร์ ความว่า

๑. ข้าพระพุทธเจ้า มีความจงรักภักดี
ต่อเบื้องพระยุคลบาท ด้วยความ
สุจริตใจ
๒. ข้าพระพุทธเจ้า จักยอมเสียสละ
ทุกอย่าง แม้แต่ชีวิต และเลือดเนื้อ
เพื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรม-
ราชินีนาถ
๓. ข้าพระพุทธเจ้า จะตั้งใจศึกษา
เล่าเรียนด้วยความเพียรพยายาม
อย่างดีที่สุด ให้สมกับที่ได้รับ
พระมหากษัตริย์คุณ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้
พระราชทานพระมหากษัตริย์คุณ พระราชทาน
พระบรมราชาไมตรีแก่นักเรียนโรงเรียน
วังไกลกังวล ดังต่อไปนี้

(สำเนาพระบรมราชาไมตรี)

วันนี้เป็นวันที่ เป็นวันสำคัญสำหรับครู
นักเรียน และทุก ๆ คนที่มีส่วนอุปการะ
เกี่ยวข้องอยู่กับโรงเรียนวังไกลกังวล เพราะ
เป็นวันเปิดอาคารใหม่ คือหอประชุมอนุ-
ประสงค์และอาคารหลวงปู่โต๊ะ พร้อมกับเป็น
วันแจกรางวัลประจำปีของโรงเรียน การมี
อาคารใหม่เกิดขึ้น เป็นผลของการปรับปรุง
กิจการโรงเรียนที่เริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ ซึ่ง
หลายฝ่าย ทั้งกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งจังหวัด
ทั้งผู้มีเมตตาปรารถนาดี ได้ช่วยกันส่งเสริมและ
บำรุงให้เกิดความเจริญก้าวหน้าขึ้นทันตาเห็น
นับว่าเป็นเรื่องที่น่านิยมยินดีและอนุโมทนา
อย่างยิ่ง ส่วนการแจกรางวัลนั้น ก็เป็นงานที่
สำคัญ เพราะเป็นโอกาสที่นักเรียน ครู
ผู้บริหาร ได้มาชุมนุมรับทราบผลของการ
เล่าเรียนและการปฏิบัติงานของตนเองในรอบปี

ขอขอบใจทุกท่านทุกฝ่ายที่เสียสละเกื้อกูล
โรงเรียนวังไกลกังวลด้วยกำลังงาน กำลังทรัพย์
กำลังปัญญา โดยประการต่างๆ และขอแสดงความ
ยินดีกับผู้ที่ได้รับรางวัลเรียนดีทุกท่าน

รางวัลที่นักเรียนแต่ละคนได้รับ เป็น
เครื่องหมายแสดงถึงความดีของตัวที่ได้ตั้งใจ
และอุทิศสละพยายามเล่าเรียนหาความรู้ใส่ตัว
การหาความรู้ใส่ตัวนั้นสำคัญมาก เพราะว่า

ต่อไปในชีวิต ถ้าขาดความรู้ ความคิด จะไม่อาจเลี้ยงตัวให้รอดตลอดได้ นักเรียนจึงควรต้องพยายามศึกษาเล่าเรียนให้เต็มกำลังถึงแม้จะมีไต่เป็นผู้ที่ได้รับรางวัลก็ต้องมีความพยายาม เพราะถ้ามีความเพียรพยายามแล้ว วันหนึ่งข้างหน้าก็จะได้รับรางวัลเป็นแน่นอนรางวัลนั้นไม่ใช่รางวัลอย่างที่แจกในวันนี้ หากแต่เป็นรางวัลสำหรับชีวิตอันได้แก่ ความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้า และอนาคตที่มั่นคงสุขสบายสำคัญอยู่ที่ว่าทุกคนจะต้องทำให้แน่วแน่และเข้มแข็ง พร้อมทั้งจะเรียนรู้อะไรด้วยความเชื่อฟังและอ่อนน้อมเคารพ และจงจำใส่ใจไว้ด้วยว่าการเชื่อฟังเคารพครูนั้นสำคัญยิ่งนัก เพราะเป็นเหตุช่วยให้ครูสามารถให้ความรู้ได้มากที่สุด และนักเรียนเองก็จะเรียนรู้ได้ที่สุดด้วย

สำหรับครูนั้น ก็จะต้องฝึกฝนตนเองให้แตกฉานและแม่นยำชำนาญ ทั้งในวิชาความรู้และวิธีสอนเพื่อสามารถสอนวิชาทั้งปวงได้โดยถูกต้อง กระจ่างแจ้ง และบริบูรณ์ครบถ้วน อีกข้อหนึ่ง จะต้องมีความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ความสุภาพ ความเข้มแข็งอดทน ซึ่งจะต้องแสดงแก่ศิษย์ให้ประจักษ์ชัดด้วยเสมอเป็นนิสัย ศิษย์จักได้เห็นได้เข้าใจในคุณค่าของความรู้ **ในความดี** และในตัวครูเองอย่างลึกซึ้ง และพากันยึดถือเอาเป็น

แบบอย่าง การให้การศึกษาคืออุตสาหกรรมลงทุนลงแรงกันไปมิใช่น้อยนั้น จึงจะผลิตดอกออกผลให้ตามที่ต้องการได้

ขออวยพร ให้ครู นักเรียน พร้อมทั้งผู้บริหาร และผู้มีส่วนช่วยเหลือกิจการของโรงเรียน มีความสุขสวัสดิ์ จงทั่วกัน

คณะครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้อง รัับพระบรมราโชวาทไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ด้วยความระลึกในพระมหากรุณาธิคุณ

ศรีเสถียรจิต ณ หอประชุมมณฑลประสงค์ เมื่อเวลาประมาณ ๑๗.๓๐ น. แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังอาคารหลวงปู่โตะ เสด็จเข้าทอดพระเนตรห้องแสดงประวัติหลวงปู่ ณ ที่นั้นได้ทอดพระเนตร และทรงมีพระราชกระแสกับสมเด็จพระญาณสังวร และพระครูวิโรจน์กิตติคุณ เจ้าอาวาสวัดประดู่ฉิมพลี เกี่ยวกับประวัติหลวงปู่โตะอยู่เป็นเวลานานประมาณ ๑ ชั่วโมงเศษ แล้วจึงทอดพระเนตรนิทรรศการที่คณะครูและนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล จัดถวายในห้อง ไปตามลำดับดังนี้

ห้องที่ ๑ นิทรรศการภาพถ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกิจกรรมโดยเฉพาะโรงเรียน และกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่น ดังนี้คือ

- กีฬาเทศบาล
- กีฬาครู
- วันแม่ (วันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ)
- การแห่เทียนจำพรรษา
- การเข้าค่ายลูกเสือและลูกเสือ
- วันปิยมหาราช
- วันลอยกระทง
- วันพ่อ (วันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว)
- วันคืนสู่เหย้า (๑๓ กุมภาพันธ์ วันตั้ง โรงเรียน ตามคำสั่งราชการ)
- วันชุมนุมผู้ปกครอง
- นิทรรศการเกี่ยวกับโล่ ครูดีเด่น ของเขตและอำเภอ

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึง นางมีฉันทนา แสงศรี หัวหน้าฝ่ายประถมครูผู้ควบคุมห้อง กราบบังคมทูลรายงานตน แล้วตามเสด็จ คอยสนองพระราชปจณา

ครั้นเมื่อเสด็จถึงที่จัดนิทรรศการโล่ รางวัล นางนิภา ครูต้น อาจารย์ใหญ่กราบ บังคมทูลให้ทรงทราบ ว่า นางสาวจำเนียร เฑชะปัญญา ผู้ช่วยฝ่ายปกครองโรงเรียน วังไกลกังวล ได้รับรางวัลครูดีเด่นของเขตการ- ศึกษา ๕ ในปีการศึกษา ๒๕๒๓ และครู ดีเด่นของอำเภอหัวหิน ประจำปี ๒๕๒๔

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทอดพระ- เนตรโล่รางวัล แล้วทรงเยี่ยมพระสรวล **ห้องที่ ๒** แสงนิทรรศการศิลป์ การสอน ศิลปวาดภาพ

ในห้องนี้ นายศิริ แยมสุข หัวหน้า หมวดการงานและศิลป์ เป็นครูผู้ควบคุมห้อง และมีนักเรียนผู้วาดภาพตามจินตนาการ ฝา ๆ รับเสด็จด้วย เมื่อเสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่ ห้องนิทรรศการห้องนี้ นายศิริ แยมสุข กราบ บังคมทูลรายงานตน และนำเสด็จทอดพระเนตร

ภาพที่แสดงในห้องนี้ส่วนใหญ่เป็น พระบรมฉายาลักษณ์ ซึ่งเขียนโดยนักเรียนชั้น ต่าง ๆ ได้ทรงชี้ไปที่ภาพ ๆ หนึ่งแล้วตรัสเชิง ขนว่า “นั่นเหมือนสน”

นายศิริ แยมสุข กราบบังคมทูลว่า “เป็นภาพเขียนจากจินตนาการ พะยะคะ”

อาจารย์ใหญ่กราบบังคมทูลเสริมว่า “รูป เหล่านี้เขียนโดยนักเรียนตั้งแต่ชั้นเล็กจนถึงชั้น สูง เพราะจะเน้นฝีมือจึงต่างกัน เพคะ”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระ- สรวล แล้วเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร เด็กเขียนรูปมังกร ทรงมีพระราชดำรัสถามว่า **“เอาแบบมาจากที่วิไซ่ไหม”**

นักเรียนกราบบังคมทูลว่า “ไม่ได้เอา แบบมาจากที่วิไซ่ นึกเอาเองครับ”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงว่า “ที่เขียนนี้เป็นมังกรธรรมดาเพราะมี ๔ นิ้ว ถ้าเป็นมังกรเจ้า ต้องมี ๕ นิ้ว” ตรัสแล้วก็ทรงพระสรวล ผู้โดยเสด็จต่างพากันปลื้มปีติที่ประจักษ์ว่าทรงมีพระอารมณ์เบิกบาน เมื่อได้เสด็จมาทอดพระเนตรกิจกรรมของเด็กภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ครั้งนี้ ต่อจากนั้นได้เสด็จทอดพระเนตร ต.ญ. ปรีชยา เถาสวรรณ และ ต.ญ. วาสนา ถาวร สาธิตการประดิษฐ์ดอกไม้สดและดอกไม้แห้งได้มีกระแสพระราชดำรัสว่า “ผู้ที่ทำพวงมาลัยหรือดอกไม้สดได้นี้นะ ปัจจุบันนี้หายากดอกไม้เทียมแบบนี้ต่างประเทศก็สนใจ ถ้าสามารถทำส่งออกขายก็จะเป็นรายได้ของประเทศได้ดี สมัยนี้ต้องเรียนแล้วนำไปประกอบอาชีพให้ได้ด้วย”

พระราชกระแสที่ตรัสแนะนำนี้ บรรดาท่านผู้ใหญ่ในกระทรวงศึกษาที่มาได้ยินได้ฟังต่างมีความปลื้มปีติและภาคภูมิใจเป็นอันพันที่ได้วางหลักสูตรใหม่สอดคล้องต้องด้วยพระราชกระแสแนะนำนี้แล้วทุกประการ

ห้องที่ ๓ เป็นห้องจัดนิทรรศการของหมวดการงานพื้นฐานอาชีพ ซึ่งมีรูปหุ่นเป็นรูปสัตว์ประหลาด สัตว์ในวรรณคดีเป็นแบบให้นักเรียนแสดงการปั้นหุ่น และมีการแสดงงานประดิษฐ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ด้วยเศษวัสดุ เช่น

โคมไฟ ที่เขียนหรี รูปภาพ ดอกไม้ติดผนังที่ประดิษฐ์ด้วยเม็ดตางโม บ้านจำลองที่ประดิษฐ์ด้วยผิวไม้ไผ่ ไม้ซาง

ห้องนี้ นายผ่อง พงษ์นาค ครูหมวดการงานและศิลปะ เป็นครูผู้หมวดควบคุมห้องและมีนักเรียนแสดงการประดิษฐ์ถวายทอดพระเนตรด้วย เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงครูผู้ควบคุมห้องกราบบังคมทูลรายงานตนและนำเสด็จทอดพระเนตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถามนักเรียนว่า “หุ่นที่เป็นแบบนี้ เป็นแบบมาจากหนังสือที่กำลังภายในไซ้ใหม่” นักเรียนสนองพระราชกระแสว่า “ไว้พะยะค่ะ” อาจารย์ใหญ่กราบบังคมทูลว่า “หุ่นที่นักเรียนปั้นนี้ คิดด้วยเกล้าว่าจะนำไปใช้ในการแสดงตอนแห่เทียนเข้าพรรษาด้วย เพคะ”

ต่อจากนั้นได้เสด็จทอดพระเนตรเครื่องประดิษฐ์อื่น ๆ ต่อไป และได้พระราชทานพระราชกระแสแนะนำว่า “วัสดุพื้นบ้านของเราในท้องถิ่นต่าง ๆ มีมากมาย ครูจะต้องรู้จักนำมาประดิษฐ์ให้เป็นประโยชน์ อย่างเช่นไม้ไผ่เป็นต้น” แล้วทรงชี้ไปที่บ้านจำลองที่ประดิษฐ์ด้วยผิวไม้ซาง พลาจรับสั่งว่า “นี่เป็นการสอนให้รู้จักประดิษฐ์จากเศษวัสดุพื้นบ้านอย่างหนึ่งละ” ต่อมาเมื่อเสด็จทอดพระ

เนตรถึงภาพดอกไม้ประดิษฐ์ ได้ตรัสถามว่า ประดิษฐ์ด้วยอะไร เมื่อนายผ่อง พงษ์นาค กราบบังคมทูลว่าประดิษฐ์ด้วยเมล็ดแตงโม ก็ ตรัสว่า “นี่ไม่ยอมทั้งเลย แม้กระทั่งเมล็ดก็ยัง เอามาประดิษฐ์ประคองให้เป็นของสวย ๆ งาม ๆ ได้ ไม่ว่าจะไร้อาศัยศิลปะทั้งสิ้น” อาจารย์ ใหญ่จึงกราบบังคมทูลพระกรุณาว่า “โรงเรียน ก็ได้งานจากหมวดการงานนี้ ไปแสดงเป็น ผลงานด้านการทำกิจกรรมและสร้างชื่อเสียงให้ กับโรงเรียนด้วย เพคะ”

ห้องที่ ๔ เป็น ห้องจัดนิทรรศการและสาธิต การสอนทักษะทางภาษา ทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ

ในหมวดวิชาภาษาอังกฤษ นางสาว ลัดดา บุญประคอง หัวหน้าหมวดภาษาอังกฤษ ได้เตรียมสาธิตการสอน โดยมีแผนการสอน ใช้เวลา ๑-๒ คาบ ให้นักเรียนได้ทักษะในด้ว นการอ่าน-เขียน-ฟัง และศัพท์ภาษาอังกฤษ

ส่วนหมวดวิชาภาษาไทย นางสาวชนิดา ปานกิจเจริญ และนางสาวสรีย์ มกรามณี ได้ จัดเตรียมตัวอย่างอุปกรณ์การสอนที่ทำขึ้นเอง และแสดงนิทรรศการอาหารคาวหวาน จาก เรื่องกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน พระราช- นิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า- นภลัย

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงนางสาวลัดดา บุญประคอง กราบบังคมทูลรายงานตนเองแล้ว สาธิตการสอนถวายทอดพระเนตร ขณะนั้น เป็นตอนที่ให้นักเรียนใช้เครื่องฟังกี่มีพระราช คำตรัสถามว่า “ใช้เครื่องมือนี่แล้วได้ผลหรือไม่” นางสาวลัดดา บุญประคอง สนองพระราช กระแสว่า “ใช้ได้ผลเพคะ”

พระราชกระแส “ที่จริงการใช้อุปกรณ์ ดี ๆ อย่างนี้ ก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อเสียคือ ราคาแพงไปชนบทที่ไม่มีไฟฟ้าก็ไม่สามารถจะ ใช้ได้ และการใช้เครื่องมืออย่างนี้ต้องการ ความเงียบ ถ้ามีเสียงรบกวนก็จะไม่ดี”

ต่อจากนั้นได้เสด็จพระราชดำเนินทอด พระเนตรนิทรรศการอุปกรณ์การสอนภาษาไทย ซึ่งทำเป็นบัตรคำที่ใช้สอนในเรื่องศัพท์และเล่น เกมเพื่อฝึกความพร้อม ทรงพอพระราชหฤทัย ที่เป็นอุปกรณ์ที่ทำขึ้นเองง่าย ๆ ตรัสว่า “อุปกรณ์อย่างนี้ใช้ได้ง่ายและได้ประโยชน์ ไม่ ต้องไปซื้อหาชนิดราคาแพง ๆ มาใช้เพราะจะ ไม่คุ้มถ้าใช้ไม่เป็น ถึงแม้ในต่างประเทศเขาก็ นิยมที่จะใช้อุปกรณ์ที่ครูทำขึ้นใช้เองทั้ง ๆ ที่ ประเทศเขามีความเจริญทางด้านวัสดุอุปกรณ์ มากแล้ว”

ห้องที่ ๕ เป็นห้องแสดงการทดลองของหมวด วิชาวิทยาศาสตร์

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึง นายทศพร กิติวิทยานุกิจ หัวหน้าหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ ได้กราบบังคมทูลรายงานตนเอง แล้วเชิญเสด็จทอดพระเนตรการปฏิบัติของนักเรียนที่โต๊ะที่ ๑ ซึ่งทำการตัดโฟมด้วยเครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า ครูใหญ่ได้กราบบังคมทูลว่า “เมื่อสักครู่ท่านผู้หญิงคุณหญิง มาลากุล ได้เข้ามาชมบอกว่าดีมาก ใช้สะดวก และขอชื่อจากนักเรียนหลังการแสดงแล้ว”

ทรงมีกระแสพระราชดำรัสเตือนว่า “มีประโยชน์ดี แต่ถ้าใช้นาน ๆ จะทำให้เกิดอันตรายได้เพราะมีกลิ่นเกิดจากสารเคมี”

หัวหน้าหมวดกราบบังคมทูลว่า “อุปกรณ์เครื่องนี้ใช้ไฟแรงต่ำมากคงจะไม่เกิดอันตราย”

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชาธิบายว่า “ไฟแรงหรือไม่แรงไม่มีความสำคัญ เพราะกลิ่นที่เกิดขึ้นไม่เกี่ยวกับความแรงของไฟ ถ้าจะต้องใช้นาน ๆ ก็น่าจะใช้พัดลมช่วยเป่ากลิ่นจะได้กระจายเจือจางลง”

ทุกคนที่ตามเสด็จเห็นพ้องต้องด้วยพระราชกระแสทันที เพราะในขณะที่ตัดโฟมนั้นแรงเสียดทานทำให้เกิดความร้อนละลายแผ่นโฟมออกเป็นช่อง พร้อมกับมีกลิ่นคล้ายพลาสติกไหม้ระเหยออกมา ซึ่งน่าจะเป็นพิษต่อระบบ

ทางเดินของการหายใจ ดังทรงพระมหากรุณาพระราชทานพระกระแสทักท้วงและแนะนำ

ต่อจากนั้นได้เสด็จทอดพระเนตรอุปกรณ์และการแสดงประกอบของนักเรียนแต่ละกลุ่มต่อไปด้วยความสนพระราชหฤทัย เมื่อถึงการแสดงแบบจำลองภูเขาไฟ ซึ่งกรรมวิธีจุดระเบิดด้วยดินปืน นักเรียนได้ถวายคำอธิบายแต่ไม่กล้าจุดถวายทอดพระเนตร เพราะก่อนหน้านั้นหน่วยรักษาความปลอดภัยได้มาห้ามมิให้จุด แต่ความกมก็ได้ทราบถึงเบื้องพระยุคลบาทจึงตรัสแก่นักเรียนว่า “ลองจุดดูซิ” นักเรียนจึงจุด

ก่อนจุดภูเขาไฟระเบิด หัวหน้าหมวดเกรงว่าลูกไฟจากปล่องจะต้องพระวรกายจึงได้กราบบังคมทูลให้ทรงถอยห่าง แต่รับสั่งว่าไม่เป็นไร คงทรงยื่นทอดพระเนตรดู ณ ที่เดิมแล้วตรัสว่า “เมื่อสมัยเป็นเด็กก็สร้างภูเขาไฟอย่างนี้เหมือนกัน แต่มีขนาดใหญ่กว่า”

การแสดงภูเขาไฟระเบิดเป็นไปได้อย่างเรียบร้อย เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยซึ่งอยู่นอกห้องจะเข้าใจผิดประการใดไม่ทราบ จึงได้ไปยกสะพานไฟออกเป็นเหตุให้ไฟดับหมด การแสดงภูเขาไฟระเบิดถวายทอดพระเนตรจึงต้องยุติลง

จากนั้นได้เสด็จทอดพระเนตรอุปกรณ์บันทึกเสียง นักเรียนถวายคำอธิบายเสร็จแล้ว

ก็เสียบไฟจะแสดงถวายทอดพระเนตร แต่ไม่มีไฟเพราะดับหมด จึงตรัสขึ้นว่า “ไฟดับ โชคไม่ดี เลยไม่ได้แสดง”

ต่อไปได้เสด็จทอดพระเนตรอุปกรณ์ที่ใช้แท่งถ่านเป็นสิ่งถ่ายทอดเสียง เมื่อนักเรียนถวายคำอธิบายเสร็จก็นำหูฟังมาวางไว้บนโต๊ะโดยไม่กราบบังคมทูลว่าอะไร อาจารย์ใหญ่จึงแกล้งถามว่า “หนูจะให้อาจารย์ฟังหรือ” นักเรียนไม่ตอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงเออชมพระหัตถ์ไปหยิบหูฟังและตรัสว่า “เราละมัง” ตรัสแล้วก็ได้ทรงสอดหูฟังเข้าไปในพระกรรณ ทรงฟังอยู่ครู่หนึ่งก็ตรัสว่า “ไม่ได้ยินเลย อาจารย์ใหญ่ลองฟังดูซิ”

ต่อจากนั้นได้เสด็จพระราชดำเนินไปที่อุปกรณ์ผลิตกระแสไฟฟ้า โดยใช้พลังงานแสงเมื่อนักเรียนแสดงถวายทอดพระเนตรแล้วทรงมีกระแสพระราชดำรัสว่า “เหมือนกับที่กำลังทดลองอยู่ที่ละเซิงเทราในเร็ว ๆ นี้ คอยฟังข่าวให้ดีนะ แต่ที่กำลังทดลองนั้นจะใช้พลังงานจากดวงอาทิตย์มากสามารถจะใช้ดูหน้าขึ้นไปให้สูง ๆ ได้”

จากนั้นก็เสด็จไปยังอุปกรณ์ชั้นสุดท้ายเกี่ยวกับขบวนการผลิตเหล็กไวน์ เมื่อนักเรียนได้ถวายคำอธิบาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็พระราชทานคำแนะนำต่าง ๆ เช่น “ครู

ต้องไปสอนนักเรียนให้รู้จักการผลิตที่มีคุณภาพดี เพื่อจะได้เป็นอาชีพที่ดีได้ต้องสอนให้สามารถเก็บผลิตภัณฑ์ไว้ได้นาน ๆ โดยไม่เกิดการบูดเสีย โดยไม่ต้องใส่สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย ต้องสอนว่า ก่อนการบรรจุทำไม่ต้องฆ่าเชื้อด้วยความร้อนเสียก่อน การผลิตเพื่อการจำหน่ายควรจะสร้างศรัทธาให้เกิดความเชื่อจากผู้ซื้อเสียก่อน อย่าเห็นแก่ได้ในระยะสั้น ๆ แต่เรื่องนี้อ่าผลิตดีกว่า เพราะตำราวิจัย”

ที่อาคารหลวงปู่โตะชั้นล่าง ห้องแรกเป็นการแสดงการจัดแปลงสวนครัวและแสดงการใช้ผลผลิตทางเกษตรมาทำเป็นนมถั่วเหลือง โดยจัดตั้งอุปกรณ์ในการทำนมถั่วเหลืองไว้ถวายทอดพระเนตรเมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึง นายสุตใจ กัณทมณี ครูหมวดการงานซึ่งทำหน้าที่สอนวิชาเกษตร พร้อมด้วยนักเรียนรอรับเสด็จ นายสุตใจกราบบังคมทูลรายงานตนแล้วนำทอดพระเนตรแปลงสวนครัว อาจารย์ใหญ่กราบบังคมทูลว่า ดินที่นี้เค็มมากเพาะ เพราะฉะนั้นการปลูกพืชจะไม่ได้ผล ทางโรงเรียนเลยจัดแปลงเกษตรโดยก่ออิฐแล้วเอาพลาสติกกรองปูพื้นล่างไว้ ใช้ดินจากที่อื่นมาใส่ในแปลงนั้น แล้วจึงปลูกพืชสวนครัว เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดินเค็ม รับสั่งถามว่า “อย่างนี้จะไม่เป็นการ

ลงทุนสูงไปหน่อยหรือ” อาจารย์ใหญ่กราบ บังคมทูลว่า “เจดีย์แล้วนักเรียนต้องจ่ายคนละ ๓๐ บาท ในหนึ่งแปลงมีนักเรียนประมาณ ๗-๘ คน การลงทุนครั้งแรกนี้ก็นับว่าแพงไป น้อย แต่แปลงนี้จะใช้ต่อเนื่องกันถึง ๓ ปี เมื่อคิดในระยะยาวก็ไม่แพง” และได้กราบ บังคมทูลต่อว่าระยะนี้โรงเรียนมีโครงการที่จะ ส่งเสริมโภชนาการที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ ของนักเรียน เช่น ให้นักเรียนได้คั้นนมวัว ซึ่งจะขอซื้อจากฟาร์มป่าละอู และจะให้ทำนม ถั่วเหลืองสำหรับบริการให้กับเด็กเล็กด้วย มี พระราชดำรัสว่า “ควรจะให้ปลูกถั่ว เพื่อ นำผลผลิตมาทำนมถั่วเหลืองเป็นตัวอย่าง ไม่ ต้องทำมากเพราะเราจะทำแค่เป็นตัวอย่างเท่านั้น แล้วต่อไปถ้านักเรียนจะทำมากขึ้นก็ให้ใช้วิธี คุณเอา” ได้ทรงเล่าถึงการทดลองที่ได้ทดลอง ด้วยพระองค์เองว่า วันหนึ่งพบถั่วเหลืองใน กระจบ้องซึ่งดูแล้วว่าเก่ามาก ไม่แน่ใจว่าจะ เพาะขึ้นหรือไม่ แต่ก็ได้นำไปเพาะ ต่อมา ไม่นานถั่วก็งอกขึ้นงอกงามดี แต่แรกนึกว่าจะ ไม่ขึ้นแต่มันขึ้น ต่อมาฝนตกน้ำขังในแปลง ถั่ว มันก็เลยตาย นี่คือบทเรียนที่หนึ่งว่า ถั่ว ไม่ชอบน้ำและคิดว่าจะต้องทดลองเพื่อให้ได้ เรียนรู้บทเรียนอื่นต่อไป ในเรื่องการคุณเอาก็เหมือนกัน สมัยที่สมเด็จพระเทพฯ ยังเล็กๆ

อยู่เรียนหนังสือก็มักมีปัญหามาถามพ่ออยู่เสมอ วันหนึ่งถามว่าถั่วถั่วหนึ่งมีกี่เมล็ดก็เลยสอนไป ว่า หาปริมาณของถั่วก่อน ถั่วหนึ่งจะได้ กี่ลูกบาศก์เซ็นติเมตร แล้วนับถั่วในหนึ่ง ลูกบาศก์เซ็นติเมตรว่าเป็นถั่วกี่เมล็ด ได้แล้ว ให้เอาจำนวนลูกบาศก์เซ็นติเมตรของถั่วนั้น คูณกับจำนวนถั่ว ก็จะได้อำตอบเอง ซึ่งผล จากการสอนให้รู้จักคิดโจทย์คณิตศาสตร์ แบบ นี้เลยทำให้สมเด็จพระเทพฯ สามารถนำไปคิด คำนวณการสร้างบ่อน้ำช่วยชาวบ้านเขาตะเกียบ และคำนวณเกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ อีกมากมากมาย

ห้องถัดไปเป็นการสาธิตการสอนยี่ดหุ่่น นักเรียนและครูได้รอเฝ้ารับเสด็จเป็นแถว พร้อมกับตั้งเครื่องเล่นไว้เรียบร้อยแล้ว เมื่อ เสด็จพระราชดำเนินถึง นายมาโนช ดวงแข ครูหมวดพละนันทมัยและนักเรียนถวายคำนับ นายมาโนช ดวงแข กราบบังคมทูลรายงาน ตนเอง แล้วขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นักเรียนแสดงยี่ดหุ่่นตามบทเรียนที่ได้ฝึกซ้อมไว้แล้ว เมื่อทรงอนุญาต นักเรียน ก็ถวายคำนับและเริ่มแสดงการทักตัว ม้วนหน้า ม้วนหลังที่เบาะ และแสดงการกระโดด อาจารย์ใหญ่กราบบังคมทูลรายงานว่า “การ สอนยี่ดหุ่่นนี้เป็นไปตามหลักสูตรที่กระทรวง ศึกษาบังคับไว้ โดยให้เด็กทุกคนในระดับชั้น

มัธยมต้นเรียนและจะต้องผ่านวิชาชั้น อุปสรรคในการเรียนวิชาชั้น จะได้แก่เด็กที่มีน้ำหนักตัวมากเกินไป ทรงมีพระราชดำรัสว่า ที่จริงการให้เด็กได้เล่นกีฬาและออกกำลังกายนี้จะช่วยแก้ปัญหานี้ในด้านความประพฤติได้ดีด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่เป็นสหศึกษานี้จะต้องระวังมาก ที่ต่างประเทศถึงแม้ว่าในด้านวิวัฒนาการจะก้าวหน้าไปไกลมากกว่าเรา แต่ก็มีปัญหาด้านนี้มาก เดียววันเขาได้หันกลับมาระมัดระวังในเรื่องนี้มากจนแล้ว”

ห้องสุดท้าย ครูและนักเรียน ป. ๑ และ ป. ๒ นั่งรอเฝ้ารับและส่งเสด็จ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงครูบอกให้นักเรียนทำความเคารพโดยวิธีหมอบกราบ ก่อนหน้าที่ครูจะบอกนั้น คุณหญิงพวงรัตน์ วิเวกานนท์ ได้หันไปบอกนักเรียนว่า “กราบซึ้ง” นักเรียนนั่งเฉย แต่พอครูบอกว่า “กราบ” นักเรียนก็ทำตาม จึงรับสั่งว่า “เห็นไหมเสียงของครูนี้ศักดิ์สิทธิ์นะ เพราะฉะนั้นบอกกราบลูก เขาไม่ฟัง แต่ก็ตีแสดงว่ามีวินัย” ทุกคนก็ตามเสด็จต่างก็หัวเราะ อาจารย์ใหญ่กราบบังคมทูลว่า “นักเรียนพวกนี้เป็นเด็กชั้นเล็กของโรงเรียน ไม่สามารถไปทำกิจกรรมอื่น ก็เลยแบ่งหน้าที่ให้มาคอยเฝ้ารับเสด็จอยู่ที่ได้อาคารนี้ ตั้งแต่บ่ายแล้วพะยะ” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตรัสว่า “ก็นั่งกันอยู่นานแล้วก็นั่งกันเป็น

ระเบียบดี นี่คือบทเรียนที่หนึ่ง คือเรื่องความอดทน”

อาจารย์ใหญ่ได้กราบบังคมทูลว่า “เด็กนั้นเหมือนสีข้าวสามารถย้อมเป็นสีอะไรก็ได้”

ทรงแย้งว่า “เด็กทุกคนมีสีต่างๆกัน ทุกคนเรียนรู้ตั้งแต่อายุ ๑-๕ ขวบ ว่าที่จริงแล้ว อยากจะบอกว่าเรียนรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ มารดา ยกตัวอย่างเช่นสมเด็จพระเทพฯ เมื่อยังอยู่ในพระครรภ์ดิ้นขยับเขยื้อนองค์ตลอดเวลา เมื่อตอนที่ยังเล็กก็ไม่อยู่นิ่ง วิ่งตลอดเวลา พอโตขึ้นร่างกายหยุดนิ่ง แต่สมองไม่หยุดเลย คิดตลอดเวลา คิดว่าจะช่วยชาวบ้านอย่างไร คิดทำนั่นทำนี่ไปตลอดเวลา”

นายขวัญแก้ว วัชโรทัย “ทรงวิ่งเสียจนได้รับพระราชทานพระสมัญญาว่าสลัดัน”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “นี่คือที่ว่าเด็กทุกคนมีสี”

อาจารย์ใหญ่ “ข้าพระพุทธเจ้ามีความเห็นสอดคล้องตามพระราชดำริแล้วพะยะ”

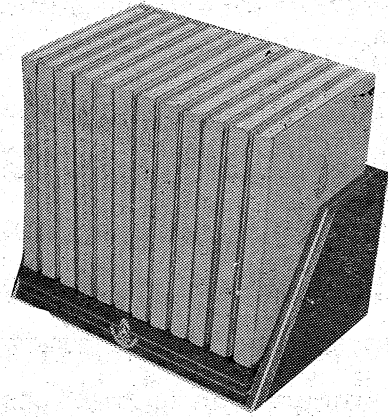
ต่อจากนั้น ได้เสด็จพระราชดำเนินขึ้นประทับรถยนต์พระที่นั่งเสด็จพระราชดำเนินกลับกรุงเทพมหานคร ครูและนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวลร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีส่งเสด็จโดยพร้อมเพรียงกัน รวมเวลาที่ได้เสด็จโรงเรียนวังไกลกังวลครั้งนี้ เป็นเวลาถึง ๓ ชั่วโมงเศษ พระมหากษัตริย์คุณเป็นต้นเกล้าฯ ถวายพระพรหม่อมมหาที่สุกมิได้

สารานุกรมไทย

สำหรับเยาวชน

โดยพระราชประสงค์
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ชุดพิเศษ

โดย วรรณี ศิริสุนทร*

เนื่องในวโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชจะทรงมีพระชนมพรรษาครบ ๖๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ คณะกรรมการโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ได้พิจารณาจัดทำสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ชุดพิเศษขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึก ทั้งนี้โดยจัดพิมพ์ตั้งแต่เล่ม ๑ ถึง ๑๒ แต่ละเล่มหุ้มปกด้วยผ้าไหมสีเหลืองทอง พร้อมด้วยฐานตั้งไม้ประดับตราโครงการจัดทำสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ สำหรับวางบนโต๊ะหรือในห้องรับแขกอย่างสวยงาม

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ชุดพิเศษพร้อมทั้งฐานตั้งไม้จัดทำขึ้นเพียง ๙๙๙ ชุดเท่านั้น แต่ละชุดมีหมายเลขกำกับ จำหน่ายในราคาชุดละ ๙,๙๙๙ บาท โดยธนาคารกรุงเทพ จำกัด จัดพิมพ์ถวายโดยเสด็จพระราชกุศลเพื่อเผยแพร่ รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายจะสมทบทุนจัดพิมพ์สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ต่อไป เนื้อหาของสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ชุดพิเศษนี้มีเหมือนชุดธรรมดา จะขอกล่าวถึงการจัดทำสารานุกรมสำหรับเยาวชนฯ พอเป็นสังเขปว่ามีความเป็นมาอย่างไร

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มศว. ปทุมวัน

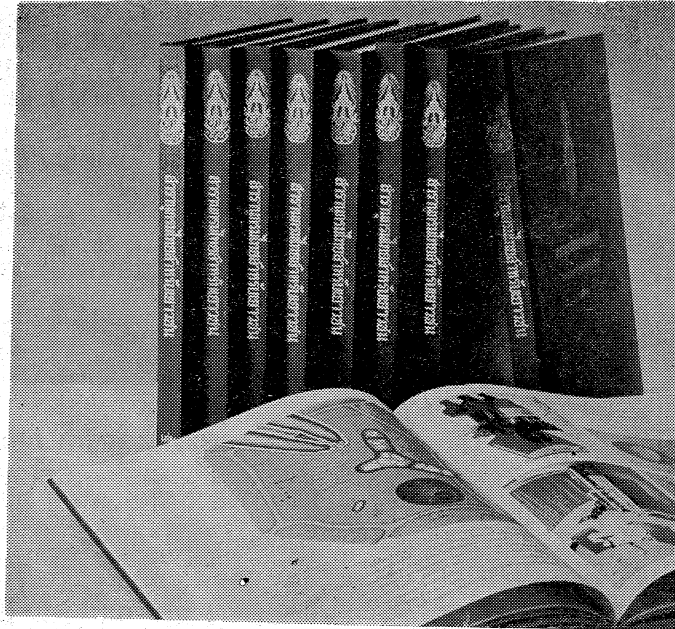
หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กำเนิดขึ้นมาได้จากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งปรากฏที่หน้าคำนำในหนังสือ ดังนี้ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชปรารภว่า การเรียนรู้ในเรื่องราวและวิชาการสาขาต่างๆ โดยกว้างขวาง เป็นเหตุให้เกิดความรู้ความคิดและความฉลาด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดสำหรับชีวิต ช่วยให้บุคคลสามารถสร้างประโยชน์สุข สร้างความเจริญมั่นคงให้แก่ตนเอง ทั้งแก่สังคมและบ้านเมืองอันเป็นที่พึ่งอาศัยได้ ทุกคนจึงควรมีโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้ ได้ตามความประสงค์ และกำลังความสามารถโดยทั่วกัน ทรงพระราชดำริว่าหนังสือประเภทสารานุกรมนั้นบรรจustrรรพวิชาการอันเป็นสาระไว้ครบทุกแขนง เมื่อมีความต้องการหรือพอใจจะเรียนรู้เรื่องใดก็สามารถค้นหาอ่านทราบโดยสะดวก นับว่าเป็นหนังสือที่มีประโยชน์เกื้อกูลการศึกษา เพิ่มพูนปัญญาด้วยตนเองของประชาชนอย่างสำคัญ โดยเฉพาะในยามที่มีปัญหาขาดแคลนครู และที่เล่าเรียนเช่นขณะนี้ หนังสือสารานุกรมจะช่วยคลี่คลายให้บรรเทาเบาบางลงได้อย่างดี จึงมีพระราชดำริให้ตั้งโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ขึ้นดำเนินการสร้างหนังสือสารานุกรมฉบับใหม่อีกชุดหนึ่ง มีความมุ่งหมาย

ที่จะนำวิชาการแขนงต่างๆ ที่ควรศึกษาออกเผยแพร่แก่เยาวชนให้แพร่หลายทั่วถึงเพื่อเยาวชนจักได้หาความรู้ช่วยตัวเองได้จากการอ่านหนังสือ และเพื่อให้ได้ประโยชน์อันกว้างขวางยิ่งขึ้น ทรงกำหนดหลักการทำคำอธิบายเรื่องต่างๆ แต่ละเรื่องเป็นสามตอนหรือสามระดับ สำหรับให้เด็กรุ่นเล็กอ่านเข้าใจได้ระดับหนึ่ง สำหรับเด็กระดับกลางอ่านเข้าใจได้ระดับหนึ่ง และสำหรับเด็กรุ่นใหญ่รวมถึงผู้สนใจอ่านได้อีกระดับหนึ่ง เพื่ออำนวยความสะดวกให้บิดามารดาสามารถใช้หนังสือนี้เป็นเครื่องมือแนะนำวิชาแก่บุตรธิดา และให้พี่แนะนำวิชาแก่น้องเป็นลำดับกันลงไป นอกจากนี้เมื่อเรื่องหนึ่งเรื่องใดมีความเกี่ยวพันต่อเนื่องถึงเรื่องอื่นๆ ก็ให้อ้างอิงถึงเรื่องนั้นๆ ด้วยทุกเรื่องไป ด้วยประสงค์จะให้ผู้ศึกษาทราบตระหนักว่าวิชาการแต่ละสาขามีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องถึงกันพึงจะศึกษาให้ครบถ้วนทั่วถึง”

จากพระราชดำรินี้จึงเป็นที่ประจักษ์ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้ความรู้แก่เยาวชนวัยต่างๆ ฉะนั้นเรื่องแต่ละเรื่องที่ปรากฏในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ จึงมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากสารานุกรมชุดอื่นๆ ลักษณะรูปเล่มเป็นปกแข็งสีกรมท่า มีชื่อชุดหนังสือภายใต้พระปรมาภิไธยว่า “สารานุกรมไทยสำหรับ

เยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” เนื้อเรื่องเกี่ยวกับภายในเล่มจะแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ส่วนแรกใช้ภาษาง่ายพิมพ์ด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ให้เด็กเล็กอ่าน ส่วนที่สองเพิ่มความยากของเนื้อหาจน

พิมพ์ด้วยตัวอักษรขนาดกลางสำหรับเด็กระดับกลางอ่าน และส่วนที่สามเนื้อหาหายากมากขึ้นมีรายละเอียดพิสดารยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กรุ่นใหญ่รวมถึงผู้ใหญ่ผู้สนใจได้อ่านอีกระดับหนึ่ง

คณะกรรมการของโครงการนี้ได้จัดทำหนังสือชุดนี้ขึ้น โดยมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เป็นองค์ที่ปรึกษา คณะกรรมการประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาต่างๆ เป็นผู้เขียนเรื่องขึ้นมา และมีคณะบุคคลจากที่ต่างๆ ให้ความร่วมมือในการทำภาพประกอบ เนื้อหาต่างๆ ไม่ได้แปลมาจากหนังสือของต่างประเทศ หากความรู้ใดที่เป็นความรู้สากลก็ต้องนำมาเรียบเรียงและให้สอดคล้องกับตัวอย่างที่นำมา

จากความรู้พื้นฐานของไทย โดยเฉพาะภาพประกอบนั้นเป็นภาพไทยหรือผลิตภัณฑ์ของไทย ถ้าภาพใดจำเป็นต้องใช้ภาพต่างประเทศก็ต้องจัดทำภาพเสียใหม่ให้มีลักษณะไทยๆ ในการเริ่มเรื่องใดก็ตามจะเริ่มด้วยภาพบนหน้าซ้ายมือทุกครั้ง บนหน้าขวามือจะเป็นข้อบทความและเนื้อเรื่อง นอกจากนั้นในเรื่องอาจมีแผนภูมิแผนที่ สถิติ อย่างชัดเจน ท้ายเล่มมีดัชนีเรื่อง ที่ปรากฏในเล่มสะดวกแก่การค้นหา

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ นีส์โมสร-
 ไลออนส์สากลในประเทศไทยมีส่วนร่วมจัดทำ
 ทุนทูลเกล้าฯ ถวายสมทบเพื่อดำเนินการ
 จัดพิมพ์ หนังสือทุกเล่มจะพิมพ์จำหน่ายอย่าง
 น้อย ๑๐,๐๐๐ ฉบับ จำนวน ๕,๐๐๐ ฉบับ
 แรกทูลเกล้าฯ ถวายโดยพระราชทานไปตาม
 โรงเรียนที่ห่างไกลเพื่อเด็ก ๆ จะได้มีโอกาสใช้
 หนังสือดี ๆ ส่วนหนังสือที่เหลือนั้นนำออก
 จำหน่ายแก่ผู้สนใจในราคาเล่มละ ๒๕๐ บาท
 (ยกเว้นเล่มที่ ๑๒ ราคา ๔๐๐ บาท) สมเด็จพระ
 เทพรัตนราชสุดาฯ ทรงหาวิธีเผยแพร่
 สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ด้วยพระองค์
 เองในโอกาสเสด็จเยี่ยมราษฎรตามสถานที่ต่าง ๆ
 โดยมีพระดำริให้จัดนิทรรศการสัปดาห์สารา-
 นุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ตามโอกาส มีการ
 ตอบปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาในสารานุกรมไทย
 สำหรับเยาวชนฯ (ทั้งในงานนิทรรศการและ
 โทรทัศน์) ทั้งยังทรงขอคำถามคำตอบทั้งหมด
 เพื่อนำไปให้เยาวชนในต่างจังหวัด ได้ใช้ด้วย
 อีกทั้งยังทรงมีรับสั่งแนะนำให้ทำคู่มือการใช้
 สารานุกรมไทยโดยให้มีคำถามคำตอบในแต่ละ
 บท คำถามนั้นให้ใช้ได้ทั้งเด็กเล็ก เด็กโตและ
 ผู้ใหญ่ การเฉลยคำตอบก็ทรงแนะนำว่าควร
 บอกว่าอยู่ในสารานุกรมเล่มใด หน้าใด ซึ่ง
 ศาสตราจารย์คุณหญิง แม้นมาส ชวลิต และ

คณะได้รับสนองพระราชโองการจัดทำหนังสือ
 คำถามคำตอบสารานุกรมไทยสำหรับเยา-
 ชนฯ โดยพระราชประสงค์ในพระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ๑-๕ ชั้น ชุดนี้มี
 ๓ ฉบับ คือ ฉบับระดับเด็กเล็ก ฉบับระดับ
 เด็กกลาง และฉบับระดับเด็กโต โดยประสงค์
 จะให้เป็นข้อทดสอบตนเองของผู้อ่านหนังสือ
 สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ แต่ละเล่ม ว่า
 มีความเข้าใจเรื่องราวสามารถจำข้อความสำคัญ
 และข้อมูลสำคัญ ๆ ในเรื่องนั้นได้มากน้อย
 เพียงไรประการหนึ่ง กับอีกประการหนึ่งคือ
 ให้เค้าโครงของเรื่องราวในสารานุกรมสำหรับ
 เยาวชนฯ ว่ามีอย่างไร ผู้อ่านที่มีพื้นเดิมใน
 เรื่องนั้น ๆ อยู่บ้างแล้วอาจจะตอบคำถามได้
 บ้าง บางข้อที่ยังตอบไม่ได้ก็จะได้เปิดอ่าน
 เรื่องราวตามเลขบอกเล่มและหน้าที่ ข้อที่ตอบ
 ได้ถูกต้องก็อาจเปิดอ่านรายละเอียดหาความรู้
 เพิ่มเติมจากสารานุกรมสำหรับเยาวชนฯ ได้
 เช่นเดียวกัน

โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยา-
 ชนฯ ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๑
 มาจนถึงปัจจุบันนี้ก็เป็นเวลาประมาณ ๒๐ ปี
 แล้ว ได้จัดทำหนังสือชุดนี้ออกมาแล้ว ๑๒
 เล่ม โดยทยอยจัดพิมพ์เผยแพร่มาตามลำดับ
 และในปี นีส์ซึ่งเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัวฯ ทรงมีพระชนพรรษาครบ ๖๐ ก็ได้จัด

พิมพ์ชุดพิเศษขึ้นมี ๑๒ เล่ม ถึงที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว จะขอกล่าวถึงเนื้อหาของสารานุกรมชุดนี้ทั้ง ๑๒ เล่มว่ามีอะไรบ้างตามลำดับต่อไปนี้

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ๔

เล่ม ๑ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ มีเนื้อเรื่องต่าง ๆ ๙ เรื่อง เป็นเรื่องในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ๕ เรื่อง คือ ดวงอาทิตย์ อุปราคา ท้องฟ้ากลางคืน นก ปลา เป็นเรื่องในสาขาวิชาเทคโนโลยี ๓ เรื่อง คือ เครื่องจักรกลพลังงาน อากาศยาน เป็นเรื่องในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ๑ เรื่อง คือ คนตรีไทย

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ๕

เล่ม ๒ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ มีเนื้อเรื่องต่าง ๆ ๑๐ เรื่อง เป็นเรื่องในสาขาวิทยาศาสตร์ ๔ เรื่อง คือการจำแนกและจัดลำดับหมวดหมู่ของสัตว์ เวลา อุคุนิยมวิทยาตอน ๑ (บรรยากาศ) อุคุนิยมวิทยาตอน ๒ (การตรวจอากาศ) สาขาเทคโนโลยี ๒ เรื่อง คือ อุตสาหกรรม อุปกรณ์ขยายขอบเขตของสัมผัส สาขามนุษยศาสตร์ ๑ เรื่อง คือ มหาราชในประวัติศาสตร์ไทย สาขาสังคมศาสตร์ ๓ เรื่องคือ การศึกษา กรุงเทพมหานคร ตราไปรษณียากรไทย

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ๖

เล่ม ๓ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ มี ๑๐ เรื่อง

เป็นเรื่องในสาขาพืชและสัตว์ตามลำดับ คือ ข้าว ข้าวโพด ผัก ฝรั่ง พารา ทร์ พายกร ป่าไม้ ผลผลิตป่าไม้ การทำไม้ วัชพืช วัควาย ช้าง

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ๗

เล่ม ๔ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ มีเรื่องต่าง ๆ ๑๐ เรื่อง คือ การเรืองแสงของสิ่งมีชีวิต การหายใจ ความสมดุลของของเหลวในร่างกาย ไวรัส ปฏิกิริยาการณ์ของอากาศ ภูมิอากาศ รถไฟ การศาสนา การต่างประเทศ ในสมัยรัตนโกสินทร์ ลำดับพระมหากษัตริย์ไทย

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ๘

เล่ม ๕ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ พิมพ์ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ และพิมพ์ครั้งที่ ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ มี ๘ เรื่อง คือ ผัก ผลไม้ อ้อย มันสำปะหลัง พืชหัว การขยายพันธุ์พืช เบ็ดไก่ พันธุ์ไม้ป่า

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ๙

เล่ม ๖ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ พิมพ์ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ และพิมพ์ครั้งที่ ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙ เนื้อหาเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ ทั้งหมดมี ๑๕ เรื่อง คือ คณิตศาสตร์เบื้องต้น ประวัติและพัฒนาการเกี่ยวกับจำนวนเซต ตรรกวิทยา ฟังก์ชัน สมการและอสมการ จุดเส้นและผิวโค้ง ระยะทาง พื้นที่ ปริมาตร

ความน่าจะเป็น เมตริกซ์ กราฟ คณิตศาสตร์
ธรรมชาติและศิลปะ

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ๔

เล่ม ๗ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ พิมพ์
ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ มี ๙ เรื่อง เป็น
เรื่องในสาขาวิชาเกษตรและสังคมศาสตร์ คือ
กล้วยไม้ ฝิ่นในประเทศไทย การปลูกหม่อน
เลี้ยงไหม โรคพืช ฝรั่ง การเลี้ยงปลา การ
ชลประทาน บ้านเรือนของเรา ไทโรคมานคม
ภาคแรก

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ๔

เล่ม ๘ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖
พิมพ์ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ เนื้อหา
เกี่ยวกับแพทยมี ๗ เรื่อง คือ ประวัติการแพทย์
และเภสัชกรรมไทย กายวิภาคศาสตร์และสรีร-
วิทยา การกำเนิดของโรค การบริบาลทารก
และโรคทางกุมารเวชศาสตร์ ศัลยศาสตร์และ
วิสัญญีวิทยา เลือดและธนาการเลือดในประ-
เทศไทย อุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ๔

เล่ม ๙ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ มี ๑๓ เรื่อง
คือ เรื่องของยา สุนัขศาสตร์และนรีเวชวิทยา
วิธีการทางการแพทย์ในการควบคุมการเจริญ
พันธ์ุ การทำแท้ง การสาธารณสุข โรคมะเร็ง
รังสีวิทยา ฟันและเหงือกของเรา เวชศาสตร์
ชั้นสูง เวชศาสตร์ฟื้นฟู นิติเวชศาสตร์

โภชนาการ ยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์
ต่อจิตประสาท

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ๔

เล่ม ๑๐ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ มี ๑๐ เรื่อง
คือ โรคทางอายุรศาสตร์ โรคติดต่อและโรค
เขตร้อน โรคภูมิแพ้ โรคผิวหนังที่พบบ่อย
ในประเทศไทย โรคตา โรคหู คอ จมูก
จิตเวชศาสตร์และสุขภาพจิต สิ่งแวดล้อมและ
สุขภาพ การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ การ
ปลูกกระดูกข้ามคน

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ๔

เล่ม ๑๑ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ มี ๙ เรื่อง
คือ วิวัฒนาการของคอมพิวเตอร์ ส่วน
ประกอบของคอมพิวเตอร์ ระบบการส่งงาน
คอมพิวเตอร์ การประยุกต์คอมพิวเตอร์ การ
ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการออกแบบ สิ่ง
ประดิษฐ์จากพัฒนาการบ้านคอมพิวเตอร์ หุ่น
ยนต์อุตสาหกรรม ผลของการใช้คอมพิวเตอร์
การพัฒนาอักษรไทยในเครื่องคอมพิวเตอร์

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ๔

เล่ม ๑๒ พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ เนื้อหา
เป็นเรื่องความรู้ที่เกี่ยวเนื่องกับพระราชกรณีย-
กิจในโครงการตามพระราชดำริเพื่อการพัฒนา
ประเทศในถิ่นต่าง ๆ บทความที่เสนอในสารา-
นุกรมเล่มนี้แสดงความหมายและความสำคัญ
ของความคิดและหลักวิชาการที่ปรากฏใน

โครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ มีทั้งหมด ๔ โครงการ คือ โครงการตามพระราชดำริด้านการแพทย์ การแพทย์ โครงการตามพระราชดำริทางด้านการศึกษ การศึกษา โครงการตามพระราชดำริด้านการพัฒนาชาวเขาและการเกษตรที่สูง โครงการตามพระราชดำริด้านการพัฒนาการเกษตรในชนบท การพัฒนาการเกษตรในชนบท โครงการตามพระราชดำริด้านการศึกษ การพัฒนา การศึกษาการพัฒนาโครงการตามพระราชดำริด้านการสหกรณ์ การสหกรณ์ โครงการตามพระราชดำริด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำ โครงการตามพระราชดำริด้านการพัฒนาปัจจัยการผลิต การพัฒนาปัจจัยการผลิต

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าประเทศเรามีหนังสืออ้างอิงประเภทสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฯ ๒ ชุดที่มีลักษณะเหมือนกันในด้านเนื้อหา ฉะนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่

ห้องสมุดจะต้องมีหนังสือประเภทนี้ทั้ง ๒ ชุด ถ้าห้องสมุดแห่งใดได้ซื้อหนังสือชุดธรรมดาไว้แล้วตั้งแต่เล่ม ๑-๑๐ ก็ควรจะซื้อหนังสือชุดธรรมดาเล่ม ๑๑, ๑๒ ต่อไปให้ครบบริบูรณ์เสียก่อน และถ้าหากยังมีงบประมาณพอจะซื้อชุดพิเศษเพิ่มเข้าห้องสมุดอีกเพื่อเป็นการร่วมเฉลิมฉลองวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบก็เป็นสิ่งที่น่ายินดีอย่างยิ่ง เพราะจำนวนเงินที่รับจากการจำหน่ายสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฯ ชุดพิเศษนี้จะเป็นทุนสำหรับการจัดพิมพ์สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฯ ต่อไปในอนาคตอีกหลายเล่ม อันจะเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลต่อการแสวงหาความรู้ด้านต่าง ๆ และยิ่งจะทำให้ทุก ๆ คนผู้ได้รับประโยชน์สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ก่อให้เกิดหนังสืออ้างอิงประเภทนี้ขึ้น

ปัญหากฎหมายของบรรณารักษ์ห้องสมุด

โดย ศาสตราจารย์ไพบยศ เหมะรักษ์ตะ

เป็นที่ทราบกันดีอยู่ทั่วไปว่า “ห้องสมุด” ก็แหล่งสะสมรวบรวมสรรพวิทยาการต่าง ๆ ที่บันทึกอยู่ในหนังสือ วารสาร จุลสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมถึงโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งจัดบริหารงานโดยบรรณารักษ์ ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการในด้านการศึกษา การค้นคว้า วิจัย การบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจและจรรโลงใจของคนในชุมชน

ฉะนั้น “ห้องสมุด” จึงเป็นสถาบันหนึ่งที่สำคัญของสังคม ซึ่งผู้ให้บริการห้องสมุดต้องถือเป็นหน้าที่ในการใช้สอยทรัพย์สินอันเป็นสมบัติของห้องสมุดด้วยความระมัดระวัง เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นได้มีโอกาสใช้สอยด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีบุคคลบางจำพวก ใช้สอยทรัพย์สินนั้นในลักษณะที่มุ่งประโยชน์ส่วนตนแต่ฝ่ายเดียว โดยสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้ให้บริการคนอื่น รวมถึงบรรณารักษ์ด้วย เช่น ขโมยหนังสือ, ตัดหรือฉีกหน้าหนังสือ เป็นต้น ทำให้ในแต่ละปีต้องเสียเงินเป็นจำนวนมากในเรื่องเหล่านี้แทนที่จะใช้เงินจำนวนนั้นเพื่อซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาอื่นที่เกิดจากการบริหารงานห้องสมุด ซึ่งล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดปัญหากฎหมาย อันกระทบต่อการบริหารงานของห้องสมุด เพื่อยังประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังนั้น บทความนี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นถึงปัญหากฎหมายต่าง ๆ อันอาจเกิดขึ้นได้กับห้องสมุดเพื่อที่บรรณารักษ์ จะได้ทราบและปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายด้วยความสบายใจต่อไป

เราอาจพิจารณาปัญหากฎหมายอันจะเกิดขึ้นกับห้องสมุด โดยพิจารณาตามลำดับ ดังนี้

๑. รับฝาก-ของหาย

ก่อนที่จะเข้าไปในห้องสมุดนั้น เราพบว่าห้องสมุดโดยทั่วไป มักจะมีการบริการรับฝากทรัพย์สินของผู้ใช้บริการ เช่น กระเป๋า หนังสือ เป็นต้น ทั้งนี้ไม่ว่าห้องสมุดจะจัดพนักงานดูแลทรัพย์สินนั้นหรือไม่ บัญญัติว่า ถ้าหากสิ่งของที่ฝากสูญหายไป ห้องสมุดจะต้องรับผิดชอบหรือไม่

ตอบ ในเบื้องต้น เราต้องพิจารณาก่อนว่า “การรับฝากสิ่งของ” เช่นนั้นถือได้ว่าเป็น “สัญญาฝากทรัพย์สิน”^๑ ตามกฎหมายหรือไม่ หากถือว่าเป็นสัญญาฝากทรัพย์สินแล้ว ห้องสมุดซึ่งเป็นผู้รับฝากย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลของฝากนั้น และต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายเสียหายถ้าทรัพย์สินที่ฝากสูญหายหรือชำรุดบกพร่อง

อย่างไรก็ตาม การจะถือว่าการรับฝากสิ่งของ เป็นสัญญาฝากทรัพย์สินหรือไม่นั้น ย่อมแล้วแต่ข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป กล่าวคือ ในกรณีที่ห้องสมุดจัดให้มีชั้นวางของ และมีแผ่นเบอร์เป็นตัวเลขคู่หนึ่งวางไว้ในชั้น โดยให้ผู้ใช้บริการนำสิ่งของมาวางไว้เอง แล้วหยิบแผ่นเบอร์อันหนึ่งไป ส่วนอีกแผ่นอยู่ในช่องนั้น โดยจะมีพนักงานห้องสมุดเฝ้าหรือ

ไม่ก็ตาม กรณีนี้ไม่ถือว่า “เป็นสัญญาฝากทรัพย์สิน” แต่เป็นการให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ซึ่งในเรื่องนี้พอจะเทียบเคียงได้กับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๓๖/๒๕๒๖ “ผู้นำรถยนต์เข้าไปจอดในสวนสัตว์ดุสิตขององค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย โจทก์ (เจ้าของรถ) จะต้องหาที่จอดเอาเอง เก็บกุญแจรถไว้จำเลย (องค์การสวนสัตว์) เพียงแต่จัดที่จอดรถไว้ มิได้จัดพนักงานเฝ้าดูแลรถยนต์ที่นำมาจอด และเงินที่เรียกเก็บเมื่อนำรถเข้าไปก็เป็นค่าธรรมเนียมผ่านประตู มิใช่บำเหน็จค่าฝากการที่จำเลยจัดพนักงานไว้คอยฉีก หรือตรวจบัตร จอดรถยนต์ตอนนำรถออกจากสวนสัตว์ เป็นเพียงมาตรการช่วยรักษาความปลอดภัยให้เท่านั้น ดังนั้น ยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยรับฝากรถยนต์ที่นำมาจอด จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อค่าสินไหมทดแทนเพื่อความสูญหายของรถยนต์ดังกล่าว

ดังนั้น หากทรัพย์สินที่ฝากนั้นสูญหายหรือชำรุด ห้องสมุดจึงไม่ต้องรับผิดชอบ

แต่มิใช่ว่าห้องสมุดจะไม่ต้องรับผิดชอบต่อเสมอไป หากพนักงานห้องสมุดเฝ้าของ (หากห้องสมุดจัดให้มี) ขโมยทรัพย์สินนั้นไป ถ้า

^๑ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๖๕๑ บัญญัติว่า “อันว่าฝากทรัพย์สินนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้ฝาก ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับฝาก และผู้รับฝากตกลงว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ในอารักขาแห่งตน แล้วจะคืนให้”

พนักงานนั้นเป็นลูกจ้าง ห้องสมุดในฐานะ นายจ้างต้องรับผิดชอบ ใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ฝาก ของนั้น ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๔๒๕ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่า “นายจ้าง ต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้าง ในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น”

ในกรณีที่ห้องสมุดจัดบริการรับฝากสิ่ง- ของ โดยมีพนักงานห้องสมุดเป็นผู้เก็บรักษา สิ่งของนั้น และมีแผ่นเบอร์หรือสิ่งอื่นอัน คล้ายคลึงกันให้แก่ผู้ใช้บริการ เพื่อนำมารับ สิ่งของที่ฝากไว้เมื่อออกจากห้องสมุด กรณีนี้ ถือได้ว่า การรับฝากสิ่งของนั้นเป็นสัญญาฝาก ทรัพย์สิน ซึ่งในเรื่องนี้พอจะเทียบได้กับคำ พิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๖๑/๒๕๒๕ “พนักงาน ของภักตาคารรับรถยนต์และกุญแจรถจาก ผู้มากินอาหารในภักตาคาร ขับรถไปจอดใน ที่จอดรถซึ่งเป็นถนนสาธารณะหน้าภักตาคาร แล้วเก็บกุญแจไว้ที่แผงเก็บกุญแจรถ มีใบรับ ฝากให้โจทก์ไว้ โจทก์กินอาหารแล้วออกมา รถหายไปแล้วเป็นการฝากทรัพย์สิน ไม่ได้ความ ว่าจำเลยใช้ ความระมัดระวังเสมือนการเก็บ รักษาของจำเลยเอง จำเลยต้องรับผิดชอบ ใช้ ราคารรถแก่โจทก์....”

ดังนั้น ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ฝากสูญหาย ไป หรือชำรุด ห้องสมุดจึงต้องรับผิดชอบ และชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ฝากสิ่งของนั้น

๒. หนังสือที่ยืมสูญหายหรือชำรุด

ในกรณีที่ผู้ยืมหนังสือจากห้องสมุดไป และต่อมาหนังสือนั้นได้สูญหายหรือถูกทำลาย ไปโดยเหตุสุดวิสัย* ผู้ยืมต้องรับผิดชอบต่อ ห้องสมุดอย่างไร

ตอบ ในเรื่องนี้ สามารถแยกพิจารณาได้เป็น ๓ กรณี กล่าวคือ :

ก. กรณีที่การส่งหนังสือเป็นพันวิสัย (หมายความว่า การส่งคืนหนังสือตามกำหนด เวลาไม่สามารถกระทำได้ เช่น หนังสือสูญ- หายไป เป็นต้น) เพราะพฤติการณ์อันใด อันหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นภายหลังได้ยืมหนังสือ แต่ ก่อนเวลาถึงกำหนดส่งหนังสือคืน โดยพฤติ- การณ์นั้นมิได้เป็นเพราะความผิดของผู้ยืม เช่น เมื่อยืมหนังสือมาแล้ว ปรากฏว่าไฟไหม้จาก ที่อื่น แล้วลามมาบ้านของผู้ยืม เป็นเหตุให้ หนังสือที่ยืมถูกไฟเผาไหม้ไปค้วย กรณีนี้ กฎหมายถือว่าผู้ยืมไม่ต้องรับผิดชอบต่อห้องสมุด (มาตรา ๒๑๘ ประมวลกฎหมายแพ่งและ พหุพาณิชย์)

* เหตุสุดวิสัย (Force Majeure) หมายความว่า เหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี ไม่มีใครจะอาจ ป้องกันได้ แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสพหรือใกล้จะต้องประสพเหตุนั้น จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควร อันพึง คาดหมายได้จากบุคคลนั้นในฐานะเช่นนั้น

ข. กรณีที่ไม่สามารถส่งคืนหนังสือได้ เพราะเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นก่อนเวลาที่กำหนดคืนหนังสือ และเป็นเหตุการณ์อันผู้ยืมต้องรับผิดชอบ เพราะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของตน เช่น จากตัวอย่างที่แล้ว ถ้าไฟไหม้ขึ้นเกิดขึ้นเพราะความประมาทเลินเล่อของผู้ยืม ทำให้ไฟไหม้บ้านรวมทั้งหนังสือที่ยืม ในกรณีนี้กฎหมายกำหนดให้ผู้ยืมต้องรับผิดชอบต่อห้องสมุดโดยชดใช้ค่าเสียหาย เป็นต้น (มาตรา ๒๑๙ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

ค. ในกรณีที่ผู้ยืมไม่นำหนังสือมาคืนภายในกำหนดเวลา โดยหลังจากนั้นมีเหตุการณ์ใดๆเกิดขึ้น แม้ว่ามีสาเหตุจากความผิดของผู้ยืม และเป็นเหตุให้หนังสือสูญหายหรือชำรุด เช่น ในตัวอย่างของ (ก) ถ้าไฟไหม้เกิดขึ้นหลังกำหนดเวลาคืน แม้มีใช้ความผิดของผู้ยืม **กฎหมายกำหนดให้ผู้ยืมต้องรับผิดชอบต่อห้องสมุดตนเอง**

ฉะนั้น ผู้ยืมต้องใช้ค่าเสียหายเพื่อชดใช้หนังสือคืนให้ห้องสมุด (มาตรา ๒๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าได้มีการกำหนดไว้ในระเบียบของการยืมหนังสือว่า ผู้ยืมจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายหรือชำรุดแต่อย่างใด ๆ อันเกิดขึ้นแก่หนังสือที่ยืมไปทุกกรณี ผู้ยืมต้องรับผิดชอบต่อห้องสมุดเสมอ

๓. อำนาจปรับ

ทำไมบรรณารักษ์จึงมีอำนาจปรับ ในกรณี

ก. ผู้ยืมคืนหนังสือเกินกำหนดเวลา

ข. หนังสือหายหรือชำรุด และได้มีการให้ผู้ยืมชดใช้ราคา, ชื้อหนังสือมาชดใช้ หรือถ่ายเอกสารหนังสือนั้นมาใช้คืนแก่ห้องสมุด

ตอบ ในเบื้องต้นต้องทำความเข้าใจก่อนว่าการให้บริการยืมหนังสือของห้องสมุดนั้น เป็นกิจการที่กฎหมายกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรียกว่า “สัญญายืมใช้คงรูป” จึงบัญญัติไว้ในมาตรา ๖๔๐ ว่า “อันว่ายืมใช้คงรูป คือ สัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่า ผู้ให้ยืม ให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า ผู้ยืม ใช้สอยทรัพย์สินสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เปล่า และผู้ยืมตกลงว่าจะคืนทรัพย์สินนั้น เมื่อได้ใช้สอยเสร็จแล้ว”

นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดว่าสัญญา ยืมใช้คงรูป เกิดขึ้นเมื่อส่งมอบทรัพย์สินที่ให้อืม

เหตุสุดวิสัยอาจเกิดขึ้นจากเหตุตามธรรมชาติ เช่น พายุทำให้เกิดเพลิงไหม้ ลมพายุหรือน้ำท่วมอันผิดปกติ เป็นต้น หรือเหตุการณ์เกิดจากการกระทำของคน เช่น สงคราม ฆาตกร เพลิงไหม้มาจากที่อื่น อุบัติเหตุที่เป็นเหตุหนึ่งของเหตุสุดวิสัย แต่ก็ก็เป็นเหตุที่เกิดจากการกระทำของคนไม่ใช่เกิดจากธรรมชาติ

โดยปกติผู้ให้บริการห้องสมุดที่มีสิทธิยืมหนังสือได้นั้น จะต้องเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด เช่น ต้องทำบัตรสมาชิกชำระค่าธรรมเนียม เป็นต้น ตลอดจนต้องปฏิบัติตามระเบียบของการใช้และยืมหนังสือ เช่น ต้องคืนหนังสือตรงตามกำหนดเวลา ถ้าคืนช้าต้องถูกปรับวันละ ๑ บาท เป็นต้น

ระเบียบข้อบังคับข้างต้นถือเป็นข้อตกลงหรือข้อสัญญาว่าด้วยสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบซึ่งผู้ยืมต้องปฏิบัติ เพราะถือว่ามีสัญญา ยืมใช้คงรูปเกิดขึ้นระหว่างห้องสมุดกับผู้ให้บริการ

ฉะนั้น ถ้าผู้ยืมไม่ส่งคืนหนังสือตามกำหนดเวลา หรือทำหนังสือสูญหาย ผู้ยืมจึงต้องปฏิบัติตามข้อสัญญา กล่าวคือ ชำระค่าปรับ ชดใช้ราคาหนังสือ เป็นต้น

อำนาจของบรรณารักษ์จึงเป็นอำนาจที่มาจากสัญญา ยืมใช้คงรูปนั่นเอง อันเป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อลูกหนี้

๔. ผู้ยืมตาย

ในกรณีที่ผู้ยืมหนังสือจากห้องสมุดไปแล้ว ต่อมาได้ถึงแก่กรรมลง ห้องสมุดจะดำเนินการอย่างไร

ตอบ ทั้งได้กล่าวมาแล้วในข้อ ๓ ว่า มีสัญญา ยืมใช้คงรูปเกิดขึ้นระหว่างห้องสมุด กับผู้ยืมหนังสือไป

ฉะนั้น ถ้าผู้ยืมตาย กฎหมายถือว่า สัญญาดังกล่าวระงับสิ้นลง ตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๖๔๘ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่า “อันการยืมใช้คงรูป ย่อมระงับสิ้นไปด้วยมรณะแห่งผู้ยืม”

ด้วยเหตุนี้ ทายาทของผู้ยืมที่ตาย จึงไม่มีสิทธิที่จะยึดหนังสือที่ยืม และมีหน้าที่ต้องส่งคืน

ถ้าหากทายาทของผู้ยืมไม่ยอมคืน ห้องสมุดย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกเอาหนังสือคืนได้ โดยอาศัยความมีกรรมสิทธิในหนังสือเล่มนั้น และสามารถฟ้องได้โดยไม่มีกำหนดอายุความ

๕. ขโมยหนังสือ-อมหนังสือ

๕.๑ ในกรณีที่มีการขโมยหนังสือออกจากห้องสมุด และฉีกหรือตัดส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือในห้องสมุด ผู้กระทำดังกล่าวจะมีความผิดอย่างไร

ตอบ ในเรื่องนี้สามารถแยกพิจารณาได้ ๒ กรณี กล่าวคือ :

ก. กรณีการขโมยหนังสือนั้น ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของอยู่ต้อยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี และปรับไม่เกิน ๖ พันบาท

๖. เข้าไปในที่ห้ามเข้า (ที่สงวนสิทธิ์)

แม้ภายในห้องสมุดจะเปิดให้ผู้ให้บริการเข้าไปได้ก็ตาม แต่สถานที่บางแห่งในห้องสมุดนั้นเองมิได้เปิดให้ผู้ให้บริการเข้าไปยุ่งเกี่ยว^{๕๕} อาจเป็นที่ทำงาน ของ พนักงาน ห้องสมุด หรือบรรณารักษ์ ถ้ามีบุคคลเข้าไปในสถานที่นั้น เขาจะมีความผิดฐานบุกรุกหรือไม่

ตอบ ผู้นั้นย่อมมีความผิดฐานบุกรุกได้ ดังที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๔ บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควรเข้าไป หรือซ่อนตัวอยู่ในเคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์สินหรือสำนักงานในความครอบครองของผู้อื่น หรือไม่ยอมออกไปจากสถานที่เช่นนั้นเมื่อผู้มีสิทธิที่จะห้ามมิให้เข้าไปได้ไล่ให้ออกต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒ พันบาท”

๗. หมดเวลา-ไม่ยอมออก-ปิดขัง

๗.๑ เมื่อหมดเวลาการให้บริการห้องสมุด หากมีผู้ใช้บริการไม่ยอมออก บรรณารักษ์หรือพนักงานห้องสมุดจึงแกลังปิดประตูไม่ให้ออก การกระทำความดังกล่าวจะผิดกฎหมายเพียงใดหรือไม่

ตอบ ในเบื้องต้นนั้น การที่ผู้ใช้บริการไม่ยอมออกจากห้องสมุด เมื่อหมดเวลาการให้บริการ บุคคลนั้นย่อมมีความผิดฐานบุกรุก

ดังได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๔ ว่า “ผู้ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควรเข้าไปหรือซ่อนตัวอยู่ในเคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์สิน หรือสำนักงานในความครอบครองของผู้อื่น หรือไม่ยอมออกไปจากสถานที่เช่นนั้นเมื่อผู้มีสิทธิที่จะห้ามมิให้เข้าไปได้ไล่ให้ออก....”

ตามกฎหมายแล้ว บรรณารักษ์ควรแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินการจับกุมผู้บุกรุกในทางตรงกันข้าม กลับแกลังปิดประตูขังไม่ให้ออก การกระทำความดังกล่าวจึงเป็นความผิดต่อกฎหมาย กล่าวคือ มีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยว หรือกักขังผู้อื่น ตามมาตรา ๓๑๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำความช่วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖ พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

๗.๒ จากการกระทำความดังกล่าว (ข้อ ๗.๑) หากในระหว่างกักขังนั้น เกิดเพลิงไหม้ในห้องสมุดเนื่องจากไฟฟ้าช็อต ผู้ที่ถูกขังได้เสียชีวิต บรรณารักษ์หรือพนักงานห้องสมุดจะต้องรับผิดชอบประการใด

ตอบ ผู้กระทำผิดดังกล่าวย่อมมีความผิดฐาน
หน่วงเหนี่ยวกักขังจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่
ความตายต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๓ ปีถึง
๑๕ ปี ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑๐ วรรค
๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญาว่า “ถ้าการ
กระทำผิดตามวรรคแรก เป็นเหตุให้ผู้
ถูกหน่วงเหนี่ยวถูกกักขังหรือต้องปราศจากเสรี
ภาพในร่างกายนั้น ถึงแก่ความตาย....ต้อง
ระวางโทษทั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๐....”

๗.๓ ถ้าพนักงานห้องสมุด เช่น ภาร
โรง ไม่ตรวจตราให้ตีก่อนเปิดห้องสมุด หาก
มีบุคคลติดค้างอยู่ในห้องสมุด พนักงานห้อง
สมุดนั้นจะมีความผิดประการใด

ตอบ พนักงานผู้นั้นย่อมมีความผิดฐานหน่วง
เหนี่ยวกักขังผู้อื่นโดยประมาท กล่าวคือ ไม่
ได้ใช้ความ ระมัด ระวัง ในหน้าที่ ซึ่งตน ทำอยู่
ทั้ง ๆ ที่ควรจะสามารถทำได้ ในเรื่องนี้ ประมวล
กฎหมายอาญา บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑๑ ว่า
“ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้น

เป็นเหตุให้ผู้อื่นถูกหน่วงเหนี่ยว ถูกกักขังหรือ
ต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้องระวาง
โทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ปรับไม่เกิน ๒ พัน
บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการ กระทำ ความ ผิด ตาม วรรคแรก
เป็นเหตุให้ผู้อื่นถูกหน่วงเหนี่ยว ถูกกักขัง หรือ
ต้องปราศจากเสรีภาพนั้นถึงแก่ความตายหรือ
รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษดังที่
บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๑ หรือมาตรา ๓๐๐^๒

เช่น ในตัวอย่างข้างต้น ถ้าพนักงาน
ผู้นั้นลืมตรวจตราในห้องสมุด และปรากฏว่ามี
ผู้ติดค้างต่อมาเผอิญเกิดไฟไหม้ในห้องสมุด ทำ
ให้บุคคลนั้นเสียชีวิตหรือได้รับอันตรายสาหัส
บุคคลผู้นั้นต้องรับต่อผู้เสียหายทั้งทางแพ่งและ
อาญา

๗.๔ ถ้าผู้ติดค้างในห้องสมุด เพราะ
ความประมาทเลินเล่อเองพนักงานห้องสมุดได้
ทำลายหน้าต่าง, พังประตู หรือทำให้ทรัพย์สิน
เสียหายเพื่อหาทางออกจากห้องสมุด บุคคล
นั้นจะมีความผิดประการใด

^๑ มาตรา ๒๘๐ บัญญัติว่า “ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษ
จำคุกตั้งแต่ ๑ ปีถึง ๑๕ ปี”

^๒ มาตรา ๒๙๑ บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวาง
โทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒ หมื่นบาท”

มาตรา ๓๐๐ บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖ พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ตอบ ตามกฎหมายแล้ว จะเห็นว่า ผู้ติดค้าง มีความผิดฐานทำให้เสียหาย^๑ แต่ไม่ต้องรับโทษเพราะการกระทำความผิดด้วยความจำเป็น ซึ่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖๗ บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยความจำเป็น

๑) เพราะอยู่ในที่บังคับ หรือภายใต้ อำนาจ ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้ หรือ

๒) เพราะเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้น จากอันตรายที่ใกล้จะถึง และไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่นใดได้ เมื่ออันตรายนั้น ตนมิได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะความผิดของตน ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุ แล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ”

การที่ถือว่าเป็น การกระทำความผิดด้วยความจำเป็น เพราะผู้ติดค้างอยู่ในห้องสมุดอยู่ในสภาพบังคับ ถ้าหากเขาไม่สามารถออกจากห้องสมุด เขาอาจตายเพราะอดข้าวอดน้ำ

ฉะนั้น แม้การกระทำนั้นจะเป็นความผิดฐานทำให้เสียหาย เพราะทำลายทรัพย์สินของห้องสมุด แต่กฎหมายถือว่าเป็นการกระทำความผิดซึ่งไม่ต้องรับโทษ

๘. การคืน

ในกรณีที่ห้องสมุดมีระเบียบให้ผู้ที่ออกจากห้องสมุด ต้องให้พนักงานทำการตรวจตราหนังสือที่นำออกจากห้องสมุด ถ้ามีผู้ไม่ยอมให้ตรวจค้น พนักงานห้องสมุดจะใช้กำลังเพื่อทำการคืนได้หรือไม่

ตอบ แม้ว่า “ห้องสมุด” บางแห่งจะเป็นสาธารณสถานซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปใช้บริการได้ แต่ต้องทำตามระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด เช่น ผู้ใช้บริการต้องแต่งตัวให้เรียบร้อย เป็นต้น

หากมีผู้ใช้บริการไม่ยอมให้ทำการตรวจตรา ย่อมไม่อาจใช้กำลังเข้าตรวจค้นได้ ซึ่งผู้กระทำความผิดกล่าวอาจมีความผิดฐานทำให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ดังที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๐ บัญญัติว่า “ผู้ใดหน่วงเหนี่ยว หรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำความประการใด ให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖ พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

แต่การที่ห้องสมุดทำการคืนหรือตรวจตรา โดยไม่มีความผิดฐานทำให้ผู้อื่นปราศจาก

^๑ มาตรา ๓๕๖ ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่า “ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นหรือผู้นั้นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำให้เสียหายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖ พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เสรีภาพในร่างกายเพราะผู้ให้บริการให้ความยินยอม การกระทำนั้นจึงไม่ผิดกฎหมาย และอีกประการหนึ่ง แม้การค้นคว้าซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในสาธารณสถานยังมีข้อขัดข้องในการค้น ดังบัญญัติในประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๓ ว่า “ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณสถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุอันสมควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือมีไว้เป็นความผิด”

นอกจากนี้ เจ้าพนักงานซึ่งทำการตรวจค้นต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจยศชั้นร้อยตรีขึ้นไป และต้องมีเหตุอันควรสงสัยได้

ฉะนั้น ถ้าห้องสมุดประสบกับปัญหาดังกล่าว ก็ไม่ควรจะใช้กำลังเข้าตรวจค้นแต่ควรแจ้งให้เจ้าพนักงานตำรวจมาทำการตรวจค้นให้

๕. ผู้เสียหาย

ในการดำเนินกิจการห้องสมุดนั้น จะถือว่าใครเป็นผู้เสียหาย เข้าแจ้งความร้องทุกข์ ถ้าหากมีการขโมยหรือทำลายหนังสือของห้องสมุด

ตอบ ในเรื่องนี้จะต้องพิจารณาถึงคำว่า “ผู้เสียหาย” ก่อน ซึ่ง “ผู้เสียหาย” ในที่นี้หมายถึง “ผู้เสียหายที่แท้จริง” กล่าวคือ การที่บุคคลใดจะเป็นผู้เสียหายได้บุคคลนั้นต้อง

๑. มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น เช่น มีการขโมยหนังสือของห้องสมุด

๒. บุคคลนั้นได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดนั้น ซึ่งการที่จะพิจารณาว่าได้รับความเสียหายหรือไม่ ต้องพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายว่า ได้มีการบัญญัติในการกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้หรือไม่ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

จะเห็นว่า ในกรณีที่มีการขโมยหนังสือของห้องสมุดนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔ บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของ รวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี และปรับไม่เกิน ๖ พันบาท”

ซึ่งมาตรา ๓๓๔ มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้กรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในทรัพย์สิน เช่น หนังสือ เป็นต้น เนื่องจากหนังสืออาจเป็นของบุคคลต่างๆ เช่น สถาบันการศึกษา หน่วยราชการ ดังนั้นสถาบันต่างๆ เหล่านี้ จึงเป็นผู้เสียหาย แต่สถาบันทั้งหลาย

มิใช่เป็นบุคคลธรรมดา จะมาฟ้องร้องหรือ ร้องทุกข์ด้วยตัวเองไม่ได้ จึงมีผู้ดำเนินการ แทน เช่น ผู้อำนวยการของโรงเรียน คณบดี เป็นต้น ซึ่งบุคคลดังกล่าวจะมอบอำนาจในการร้องทุกข์ให้แก่บรรณารักษ์อีกทีหนึ่ง ในกรณีจึงถือว่า บรรณารักษ์เป็นผู้ทำการแทนผู้เสียหายแต่ไม่จำเป็นต้องเป็น บรรณารักษ์เสมอไป เพราะอาจมีระเบียบของสถาบันนั้น ๆ กำหนดให้บุคคลอื่นเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้ ต้องพิจารณาจากกฎระเบียบในสถาบันนั้น ๆ

๓. บุคคล นั้น ต้อง เสียหาย โดย นิติ นัย กล่าวคือ จะต้องมิใช่เป็นผู้ร่วมกระทำ ความผิดด้วยหรือยินยอมให้กระทำความผิดนั้น

ผู้เสียหายมีสิทธิหรืออำนาจอะไรบ้าง ในเรื่องนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓ บัญญัติว่า

๑) ร้องทุกข์ คือไปแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจ เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

๒) เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือร่วม เป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ

๓) เป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

๔) ถอนฟ้องคดีอาญา หรือคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

๕) ยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว

๑๐. การถ่ายเอกสารจากหนังสือที่สำนักพิมพ์เสนอขายแก่ห้องสมุด

ถ้านายหน้าของสำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง นำตำราต่างประเทศมาเสนอขายแก่ผู้รับผิดชอบในเรื่องการซื้อหนังสือของห้องสมุดเช่น บรรณารักษ์ และได้มอบหนังสือให้ไว้พิจารณาโดยหากไม่ซื้อจะมารับคืนในวันหลัง ถ้าบรรณารักษ์ได้ ถ่าย เอก สาร หนังสือ เล่ม นั้น เพราะเห็นว่าหนังสือเล่มนั้นเป็นที่ต้องการของผู้ใช้บริการและมีราคาแพงมากปัญหาคือ สำนักพิมพ์ดังกล่าวจะเรียกค่าเสียหายจากการที่ถ่ายเอกสารจากหนังสือของตน เพราะทำให้ตนขาดรายได้ หรือไม่?

ตอบ การที่นายหน้าของสำนักพิมพ์ นำตำรา มาเสนอขายนั้น เป็นลักษณะของ "สัญญา

๑ ปัญหาหนังสือกฎหมายจะพิจารณาถึงความเสียหายของสำนักพิมพ์ซึ่งเป็นผู้ขายหนังสือ มิใช่ในฐานะของเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือผู้ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าของลิขสิทธิ์แต่อย่างใด และจะเห็นได้ว่าการกระทำของบรรณารักษ์ไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าหากเขาสนใจในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งบัญญัติว่า "การทำซ้ำโดยบรรณารักษ์ของห้องสมุด ซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หากการทำซ้ำนั้นมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรในกรณีดังต่อไปนี้

- ๑) การทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่น
- ๒) การทำซ้ำงานบางตอนตามสมควรให้แก่บุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษาจำนวนที่จำกัดตาม ๑) หรือ ๒) ต้องไม่เกินจำนวนที่จักเป็นโดยคำนึงถึงความเหมาะสมด้วย

ซื้อขายเพื่อชอบ” (Sale on approval) กล่าวคือ “เป็นการซื้อขายกันโดยมีเงื่อนไขว่า ให้ผู้ซื้อได้มีโอกาสตรวจดูทรัพย์สินก่อนรับซื้อ” (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๐๕) หมายความว่า เมื่อผู้ขายได้ส่งมอบทรัพย์สินที่จะขายให้ผู้ซื้อตรวจดูทรัพย์สินนั้นแล้ว ผู้ซื้ออาจจะไม่ซื้อก็ได้

โดยปกติผู้ขายมักจะกำหนดเวลาในการตรวจดูทรัพย์สินให้ผู้ซื้อ แต่ถ้าไม่ได้กำหนดเวลาให้ ผู้ขายต้องบอกกล่าวไปยังผู้ซื้อโดยกำหนดเวลาพอสมควร เพื่อให้ผู้ซื้อตอบมาว่าจะรับซื้อหรือไม่

นอกจากกฎหมายยังได้กำหนดถึงเงื่อนไขซึ่งทำให้สัญญาซื้อขายเพื่อชอบเกิดขึ้น ดังนี้

- ก) ผู้ซื้อแสดงเจตนาต่อผู้ขายว่าจะรับซื้อ
- ข) เมื่อทรัพย์สินนั้นได้ส่งมอบแก่ผู้ซื้อเพื่อให้ตรวจดูแล้ว การซื้อขายเป็นอันบริบูรณ์ในกรณีต่อไปนี้

- (๑) ถ้าผู้ซื้อมิได้บอกกล่าวว่าจะไม่ยอมรับซื้อ ภายในเวลาที่กำหนดไว้โดยสัญญา หรือโดยประเพณี หรือโดยคำบอกกล่าว หรือ
- (๒) ถ้าผู้ซื้อไม่ส่งทรัพย์สินคืนภายในกำหนดเวลาดังกล่าวมานั้น
- (๓) ถ้าผู้ซื้อใช้ราคาทรัพย์สินนั้นสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วน

(๔) ถ้าผู้ซื้อจำหน่ายทรัพย์สินนั้นหรือทำประการอื่นอย่างใด อันเป็นปรีชาว่ารับซื้อของนั้น (หมายความว่า เป็นการกระทำอย่างเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น เช่น นำไปจำหน่าย ให้เช่าซื้อ เป็นต้น แต่ไม่รวมถึงการให้ยืม เพราะผู้ให้ยืมไม่จำเป็นต้องมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งให้ยืม)

ฉะนั้น เมื่อบรรณารักษ์ถ่ายเอกสารหนังสือนั้นแล้ว ก็ได้ส่งหนังสือคืนตามกำหนดเวลาที่นายหน้ากำหนดไว้ จะเห็นว่ายังไม่มีการซื้อขายเกิดขึ้นแต่ประการใด

ถ้าหาก สำนักพิมพ์มารู้ในภายหลังว่าบรรณารักษ์ถ่ายเอกสารหนังสือของตน และจะมาเรียกค่าเสียหาย เพราะทำให้ตนต้องขาดรายได้ ซึ่งในเรื่องนี้ สามารถแยกพิจารณาได้ ๒ ประการคือ

(๑) ได้มีข้อสัญญาไว้ในขณะส่งมอบหนังสือไว้ให้ตรวจดูนั้น ห้ามมิให้ห้องสมุดถ่ายเอกสารหรือไม่ (โดยปกติสำนักพิมพ์ย่อมไม่กำหนดข้อสัญญาเช่นนั้นไว้ เพราะจะทำให้ตนต้องเสียลูกค้า)

แต่อย่างไรก็ดี หากได้มีการกำหนดข้อสัญญาไว้แล้วมีการถ่ายเอกสารขียนยอมแสดงว่าห้องสมุดผิดสัญญา สำนักพิมพ์ย่อมเรียกค่าเสียหายได้

(๒) การกระทำของบรรณารักษ์ เป็นการละเมิดหรือไม่ ?

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๔๒๐ บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

การกระทำของบรรณารักษ์ดังกล่าวนี้ ทำให้สำนักพิมพ์เสียหายในเรื่องใด จากตัวบทกฎหมายข้างต้น เราจะเห็นว่าตรงกับเนื้อความที่ว่า “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” และสิทธิที่สำนักพิมพ์ต้องเสียหายนั้นก็คือ “สิทธิในความคิดหวังที่จะขายหนังสือนั้น ได้จากห้องสมุดนั้น อันเป็นประโยชน์ทางธุรกิจ”

แต่คำว่า “สิทธิ” นี้ศาลตีความว่า “สิทธิคือประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้”

สิทธิที่สำนักพิมพ์ต้องถูกละเมิดในที่นี้ ต้องเป็นสิทธิที่มีระดับเดียวกับสิทธิในชีวิต

ร่างกาย เสรีภาพอันเป็นสิทธิเด็ดขาด (absolute right) หรือเป็นสิทธิที่มีกฎหมายคุ้มครองไว้ เช่น ลิขสิทธิ์ เป็นต้น แต่สิทธิในความหวังว่าจะขายหนังสือได้นั้น มิได้เป็นสิทธิเด็ดขาดหรือกฎหมายคุ้มครองไว้ ดังนั้น สำนักพิมพ์จะมาเรียกค่าเสียหายในกรณีนี้ไม่ได้

ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ

ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ อายุ ๔๑ ปี สำเร็จการศึกษานิติศาสตร์บัณฑิต และนิติศาสตร์มหาบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาโททางกฎหมายจากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ประเทศสหรัฐอเมริกา อดีตเคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชากฎหมายวิธีพิจารณาและธรรมนูญศาล และหัวหน้าภาควิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานภาพทางวิชาการของบรรณารักษ์และนักسنเทศศาสตร์

โดย วรรณิ ศิริสุนทร*

บรรณารักษศาสตร์มีประวัติย้อนหลังไปถึงศตวรรษที่ ๗ ก่อนคริสตกาล เมื่อพระเจ้าอัสสุบนิปาล (King Assurbanipal, ๖๖๘-๖๖๒ ก่อนคริสตกาล) ได้ทรงตั้งห้องสมุดซึ่งมีชื่อเสียงขึ้นที่เมืองนิเนเวห์ (Nineveh) อย่างไรก็ตามบรรณารักษศาสตร์สมัยใหม่เช่นที่พวกเราเข้าใจกันอยู่ในปัจจุบันนี้เพิ่งถือกำเนิดมาเมื่อไม่นานมานี้เอง จากอดีตมาจนถึงสองสามชั่วอายุคนผ่านมาบรรณารักษ์คือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลหนังสือ และในบรรดาบรรณารักษ์รุ่นแรก ๆ กาเบรียล นอเด่ (Gabriel Naudé) เป็นเพียงคนเดียวที่มีชื่อเสียงในฐานะที่เป็นบรรณารักษ์ ในขณะที่คนอื่น ๆ มีฐานะเป็นนักวิจารณ์ นักเขียน นักประวัติศาสตร์ พระ และข้าราชการงานด้านบรรณารักษศาสตร์จึงเป็นงานที่พวกเขาได้รับมอบหมายโดยบังเอิญ^๑

เกือบตลอดระยะเวลาของประวัติศาสตร์ทางบรรณารักษศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าของบริการห้องสมุดเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้ประกอบอาชีพด้านนี้จึงมุ่งที่จะปรับปรุงห้องสมุดและอุทิศตนเองให้กับหนังสือ มากกว่าที่จะส่งเสริมสถานภาพและตำแหน่งของตนเองในสังคม บางทีความจริงข้อนี้จะช่วยอธิบายความคิดเห็นที่ไม่ลงรอยกันในปัญหาบางปัญหา เช่น ปรัชญาของบรรณารักษศาสตร์ วิชาชีพนิยมในทางบรรณารักษศาสตร์ และพื้นฐานทางปัญญา สิ่งเหล่านี้เป็นมูลเหตุของปัญหาสถานภาพของบรรณารักษ์ และบ่อยครั้งที่ถูกยกมากล่าวในวรรณกรรมทางวิชาชีพบรรณารักษ์ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ เป็นต้นมา^๒

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มศว. ปทุมวัน

ยังมีเหตุผลอื่นๆ ที่สนับสนุนเรื่องราวดังกล่าว บางเหตุผลเกี่ยวข้องโดยตรงกับความล่าช้าในอันที่จะให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าของงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ ผลที่ตามมาคือเงินเดือนในอัตราต่ำไม่อาจสร้างบุคลากรที่มีประสิทธิภาพสูง ตามความเห็นของดาวนส์^๓ (Downs) บุคลิกภาพของบรรณารักษ์ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เหนี่ยวรั้งความคิดเกี่ยวกับสถานภาพของตนเอง เพื่อแก้ปัญหาในโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ของเยอรมัน ได้ริเริ่มที่จะเน้นความสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาทางวิชาการของวิชาชีพบรรณารักษ์ในโครงการฝึกอบรมต่างๆ โดยมุ่งผลิตบรรณารักษ์สำหรับห้องสมุดทางวิชาการ ซึ่งโครงการฝึกอบรมในลักษณะนี้ถูกละเลยเรื่อยมาจนถึงปี ค.ศ. ๑๙๓๔ เมื่อมีการจัดตั้ง Deutsch Volksbucherschule ขึ้นที่เมืองไลพ์ซิก (Leipzig) เพื่อวัตถุประสงค์นี้โดยเฉพาะ^๔

อย่างไรก็ตามสถานการณ์นี้ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา งานทางวิชาการของบรรณารักษ์เป็นที่ยอมรับกันจนมีคำกล่าวหาว่าหน้าที่ของห้องสมุดเป็นสิ่งสำคัญเกินกว่า "ที่จะมอบความรับผิดชอบไว้แก่บรรณารักษ์โดยลำพัง"^๕ คำที่กล่าวว่า "ห้องสมุดคือหัวใจของมหาวิทยาลัย" ได้รับ

การพิสูจน์ให้เห็นจริง โดยสืบเนื่องจากการพัฒนาต่างๆ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาระดับอุดมศึกษาปี ค.ศ. ๑๙๖๕ (Higher Education Act of 1965) ผลจากการพัฒนาเหล่านี้เอง ในปี ค.ศ. ๑๙๕๖ American Association of University Professors ยอมรับว่าบรรณารักษ์วิชาชีพมีความสามารถในการสอนและวิจัย และในที่สุดก็ยอมรับให้พวกเขาเข้าเป็นสมาชิกของสมาคม^๖ อย่างไรก็ตามสมาชิกต้องมีตำแหน่งในการสอนและหรือตำแหน่งนักวิจัยที่มีฐานะเป็นผู้สอน หรือตำแหน่งอื่นที่เทียบเท่าหรือสูงกว่า^๗

เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์สมาคมห้องสมุดอเมริกาได้ทำงานที่มีประโยชน์ขึ้นโดยผ่านทางคณะกรรมการร่วมบุคคลในวงการศึกษาระดับอุดมศึกษาและสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและการวิจัย (Association of college and Research Libraries) และผ่านทางคณะกรรมการสมาคมสถานภาพห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในบรรดาสิ่งพิมพ์และรายงานของคณะกรรมการสมาคมสถานภาพห้องสมุดมหาวิทยาลัย เอกสารและรายงานที่ตามมานี้ได้ใช้เป็นที่มือของบรรณารักษ์เพื่อศึกษาให้กระจ่างถึงสถานภาพทางวิชาการของตน

Downs, R. B., ed., *The Status of American College and University Librarians*, ALA, Chicago (ACRL monograph no. 22), 1958

Branscomb, L. C., "Tenure for Professional Librarians on Appointment at Colleges and Universities," *Coll. Res. Lib.* 26, 297-298 (1965).

McAnally, A.M. "Privileges and Obligations of Academic Status," *Coll. Res. Lib.*, 24, 102-108 (1963)

Muller, R.H., "Principles Governing the Employment of Non-Professional Personnel in University Libraries," *Coll. Res. Lib.*, 26, 225-226 (1965).

Weber, D.C., "The Place of Professional Specialists on the University Library Staff," *Coll. Res. Lib.* 26, 388-383 (1965).

ที่สหราชอาณาจักรสมาคมห้องสมุดได้กำหนดงานอย่างเข้มแข็งร่วมกับสมาคมอาจารย์มหาวิทยาลัยในการรณรงค์เพื่อระดับเงินเดือนขึ้นสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย^๕ ซึ่งก็ตรงกับความต้องการของสมาคมห้องสมุด

อื่น ๆ ในประเทศที่กำลังพัฒนา การสมานาที่องค์การยูเนสโกจัดขึ้นตามที่ต่าง ๆ ในโลกก็ได้ให้ความสนใจเรื่องนั้นเช่นกัน เช่น การประชุมที่จัดที่เมืองเคลลี (ตุลาคม ๑๙๖๐) หัวข้อ "การพัฒนาห้องสมุดในเอเชียใต้" กลุ่มหนึ่งได้กล่าวถึงการยกสถานภาพทางวิชาการและสิทธิพิเศษแก่บรรณารักษ์อาชีพของห้องสมุดมหาวิทยาลัย^๕

เป็นที่น่าสังเกตว่าปัญหาเกี่ยวกับสถานภาพทางวิชาการนี้เป็นปัญหาสากลในวงการบรรณารักษ์อาชีพ อย่างไรก็ตามอัตราเงินเดือนซึ่งเท่ากับคณาจารย์มิได้ช่วยแก้ปัญหาหากยังไม่มีการยกฐานะให้เท่าเทียมกันด้วยสมาชิกภาพในคณะกรรมการวิชาการ การเข้าทำงาน เสรีภาพทางภูมิปัญญา การปลดเกษียณ การพักร้อน เป็นสิทธิและผลประโยชน์ซึ่งบรรณารักษ์กำลังต่อสู้เพื่อให้ได้มา เหตุผลหลายประการถูกยกขึ้นมาอ้างเพื่อผลประโยชน์เหล่านี้ ข้อเรียกร้องได้ถูกกำหนดโดยสมาชิกของสมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งนิวยอร์กโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหน้าที่บรรณารักษ์ซึ่งคล้ายกับการทำงานของคณาจารย์ หน้าที่เหล่านี้คือ^๖

๑. การสอนการใช้ห้องสมุด
๒. การเตรียมอุปกรณ์การสอน เช่น

จัดทำบรรณนิทัศน์สังเขปหนังสือ
และคู่มือ

๓. การเตรียมโสตทัศนวัสดุ
๔. การช่วยนักศึกษาเป็นรายบุคคลใน
การทำภาคินิพนธ์และวิทยานิพนธ์
๕. การศึกษาเพื่อความก้าวหน้าในวิชา
ชีพบรรณารักษ์
๖. การร่วมในโครงการการสอน เช่น
สอนวิชาทั่วไป การศึกษาผู้ใหญ่
ซึ่งนอกเหนือจากงานประจำ

หน้าที่เหล่านี้มิใช่กระทำกันเฉพาะที่
City University of New York แต่เป็น
เรื่องทั่ว ๆ ไปที่กระทำกันทุกแห่ง เป็นที่เข้าใจ
ว่าบรรณารักษ์ทำหน้าที่เป็นผู้สอนทั้งแบบใน
ระบบและนอกระบบ ดังนั้นการเรียกร้องสิทธิ
เพื่อให้ได้ตำแหน่งที่เหมาะสมกับความสามารถ
ก็เป็นเหตุผลอันสมควรยิ่ง

ยังมีแนวความคิดอื่นซึ่งสนับสนุนสาเหตุ
เดียวกันแม้ว่าบรรณารักษ์จะไม่ได้รับการจ้าง
ให้ทำการสอนแบบในระบบ เช่น ข้อคิดของ
ดาวนส์และเพอร์โรลท์ (Downs and Per-
reault)^{๑๐} ในขณะที่แต่เดิมนั้นสนับสนุนการจัด
ทำบัญชีหน้าที่ของบรรณารักษ์แผนกบริการ
สนเทศ จัดหา และทำบัตรรายการแต่เหตุผล
ข้อหลังก็คือ “บรรณารักษะนั้นเป็นผู้ที่อยู่ใน

แวดวงทางการศึกษาอย่างเด่นชัดในตัวเองอยู่
แล้ว”

มีข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่ว่าบรรณารักษ์มี
วุฒิไม่เพียงพอ ทั้ง ๆ ที่งานของพวกเขาทั้ง
และกว้างขวางตรงกันข้ามกับแต่ก่อน ซึ่ง
โรงเรียนบรรณารักษ์ได้เป็นรูปแบบของการ
ศึกษาที่สมบูรณ์ และ “จิตใจที่รักในงานห้อง
สมุด” ให้เป็นส่วนสำคัญที่ต้องมีในหลักสูตรแม้
ในชั้นเริ่มต้นก็ตาม

การให้ความสำคัญของการศึกษาในระดับ
ปริญญาเอกในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ได้
ก่อให้เกิดข้อสงสัยในคุณค่าของความชำนาญ
เป็นพิเศษต่องานของบรรณารักษ์ในห้องสมุด
มหาวิทยาลัย ขณะที่จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาบรรณารักษ-
ศาสตร์เพิ่มขึ้นทีละน้อย แต่ผู้สำเร็จการศึกษ
ชั้นปริญญาอื่นในสาขาวิชาต่าง ๆ ก็สามารถ
เป็นประโยชน์ต่อวงการบรรณารักษ์ได้ บรร
ณารักษ์เป็นจำนวนมากที่สำเร็จการศึกษาระดับ
ปริญญาโทที่ต่างแขนงวิชากัน บางคนจาก
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ นี่ก็ข้อเท็จจริง
ที่เป็นอยู่ในหลายประเทศ แม้แต่บรรณารักษ์
แผนกทำบัตรรายการและจัดหมวดหมู่หนังสือ
ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยการจีในประเทศปากี-
สถานี่สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาโทใน ๒

สาขาที่แตกต่างกัน แม้อาชีพอื่น ๆ เช่น ทาง
ด้านศิลปกรรม ดนตรี พลศึกษา กหเศรษฐ-
ศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งก็ไม่ได้มีการกำหนดและ
ส่งเสริมอย่างจริงจังในการศึกษาระดับปริญญา
เอกของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ดังเช่นตัวอย่างใน
City University of New York^{๑๒} จากงาน
วิจัย การเขียนบทความทางวิชาการ และมึ
การสนทนาร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางอาชีพจะ
เป็นส่วนช่วยในการพิจารณาอย่างยุติธรรมต่อ
การเลื่อนขั้นตามความสามารถ ตัวอย่างที่เห็น
เด่นชัดของงานวิจัยทางวิชาการคือ แบบแผน
การจัดหมวดหมู่หนังสือ ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อการ
ควบคุมทางบรรณานุกรมของวัสดุการอ่าน
ต่าง ๆ

บรรณารักษ์วิชาชีพได้วิจารณ์ต่อต้น
งานประจำของห้องสมุดว่างานประจำนี้ยังคง
เป็นงานที่มีเหตุผล และวรรณกรรมทาง
บรรณารักษศาสตร์ก็ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาของ
ความเจริญเติบโตของข่าวสาร แต่การใช้
คอมพิวเตอร์ที่เพิ่มขึ้นในงานประจำของห้อง
สมุดในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงสถานการณ์และทำให้บรรณารักษ์
มีอิสระพอที่จะเพิ่มปริมาณการปฏิบัติหน้าที่ได้

ในปลายทศวรรษที่ ๑๙๓๐ มุนท์
(Munthe)^{๑๓} ได้บันทึกไว้ว่า “...บรรณารักษ์

อเมริกันได้เปรียบกว่าบรรณารักษ์ยุโรปใน
ประเด็นที่ว่า บรรณารักษ์อเมริกันมีฐานะเป็น
นักวิชาการและได้มีส่วนร่วมในการประชุม
ครั้งที่สำคัญ ๆ ซึ่งทำให้เขาได้มีโอกาสเสนอ
ปัญหาของห้องสมุดได้โดยตรงและทันเวลา
เสมอ” ในปี ค.ศ. ๑๙๕๗ มีการสำรวจมหา-
วิทยาลัยชั้นนำในอเมริกา ๑๑๕ แห่ง สรุป
ได้ว่า มีการจัดระดับบุคลากรห้องสมุดออก
เป็น ๓ ระดับ^{๑๔} ได้แก่

๑. ในฐานะที่เป็นอาจารย์หรือนักวิชา
การ
๒. ในฐานะที่เป็นนักบริหารที่แยกตัว
ออกมาจากงานวิชาชีพ
๓. ในฐานะที่เป็นฝ่ายบริหาร หรือ
การวางแผนให้บริการที่มีอัตราพิเศษ

ใน ค.ศ. ๑๙๖๔ มหาวิทยาลัยแห่งรัฐ
หลายแห่งได้ทำการปรับปรุงผลสำรวจ^{๑๕}
และในปี ค.ศ. ๑๙๖๖ Wayne State Uni-
versity Library^{๑๖} ได้สำรวจนักวิชาการ ๖๓
คนจากสมาคมห้องสมุดวิจัย และสรุปว่า
บรรณารักษ์กว่า ๘๐% มีฐานะเทียบเท่าอาจารย์
ประมาณ ๒๐% มีฐานะเป็นบรรณารักษ์ และ
บรรณารักษ์ประมาณ ๓๐% มีโอกาสได้เป็นผู้
บริหาร และคุณสมบัติของตำแหน่งทางวิชาชีพ
อันได้แก่ ความรับผิดชอบทางการบริหาร

คุณวุฒิ และความสามารถในวิชาชีพได้รับการกล่าวถึงบ่อย ๆ

นอกจากนี้ห้องสมุด ๓๒ แห่งยอมให้ตำแหน่งทางวิชาการแก่บุคลากรห้องสมุดทั้งหมดหรือส่วนหนึ่ง และห้องสมุดอีก ๑๕ แห่งให้ตำแหน่งทางวิชาการโดย ๗ ใน ๑๕ แห่งมีการจัดระดับบรรณารักษ์เป็น ๔ ชั้น คือ บรรณารักษ์ ๑ บรรณารักษ์ ๒ บรรณารักษ์ ๓ และบรรณารักษ์ ๔ ซึ่งทั้ง ๔ ระดับนี้เท่าเทียมกับตำแหน่งทางวิชาการ ๔ ระดับเช่นกัน

คุณสมบัติของสมาชิกในคณะผู้บริหารหรือสภาที่ปรึกษา และการตอบแทนการทำงาน เช่น ตำแหน่ง และมีวันหยุดพักผ่อน เป็นเครื่องชี้สำคัญถึงสถานะในมหาวิทยาลัย มีห้องสมุดเพียง ๗ แห่งรายงานว่ามีบรรณารักษ์ทั้งหมดมีคุณสมบัติครบพอที่จะเป็นสมาชิกในสภาคณาจารย์ หรือเป็นคณะกรรมการ มีห้องสมุดประมาณ $\frac{1}{3}$ กำหนดคุณสมบัติของสมาชิก เช่นนั้นแก่หัวหน้าบรรณารักษ์ และมีมากกว่า $\frac{1}{3}$ เสนอว่าสมาชิกควรกำหนดมาตามระดับชั้นหรือตามตำแหน่งของบรรณารักษ์ ห้องสมุดบางแห่งกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกให้ขึ้นกับนโยบายทั่วไปของมหาวิทยาลัย โดยมอบหมายให้คณะระบุระดับชั้นหรือตำแหน่งลงมา

ประมาณ $\frac{1}{2}$ ของสถาบันมีบัญชีเงินเดือนสำหรับคณาจารย์ไว้ ระบุขั้นต่ำสุดและสูงสุด

สำหรับตำแหน่งอาจารย์ ประมาณ $\frac{1}{4}$ ของบัญชีเงินเดือนเหล่านี้จัดให้สำหรับการเลื่อนขั้นประจำปี แต่มีเพียง ๒ แห่งที่การเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นไปโดยอัตโนมัติ รายงาน ๑๓ ฉบับจากจำนวน ๓๐ ฉบับกล่าวว่าบัญชีเงินเดือนสำหรับอัตราอาจารย์จัดให้เฉพาะบรรณารักษ์ที่มีวุฒิ รายงาน ๖ ฉบับจาก ๑๓ ฉบับดังกล่าวนี้กล่าวว่าเงินเดือนสำหรับบุคลากรในรอบปีคิดเฉลี่ยแล้วจะเหลือเงินเดือนเพียง ๗-๑๐ เดือน เท่านั้น

ในประเทศที่กำลังพัฒนาส่วนมากบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในคณะกรรมการทางวิชาการจะเสียเปรียบในการทำงานห้องสมุด บรรณารักษ์ที่ถูกกีดกันอย่างมาก เช่น ในประเทศอินเดีย^{๑๓} และประเทศปากีสถาน พบว่าบรรณารักษ์ต้องรับผิดชอบการสอนในแผนกบรรณารักษศาสตร์ ถ้าไม่เช่นนั้นจะไม่มีอะไรที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นงานวิชาการ ผลลัพธ์คือโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ส่วนมากในประเทศอินเดียและโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ทั้งหมดในประเทศปากีสถานมีหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยอีกตำแหน่งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม The University Grants Commission ในประเทศอินเดียได้กำหนดมาตรฐานเพื่อปรับปรุงสภาพการนี้ ใน

ประเทศสาธารณรัฐเยอรมันแม้แต่จะมีรายวิชาพิเศษที่ให้ไว้สำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย แต่พบว่าบรรณารักษ์ส่วนมากไม่ค่อยพอใจในตำแหน่งอาจารย์ประจำ พอ ๆ กับไม่อยากจะเปลี่ยนอาชีพของคณาจารย์หรือคณะ^{๕๘} ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน สภาวะการณ์ก็ไม่ต่างกันมากนัก หัวหน้าบรรณารักษ์อาจเป็นสมาชิกสภาคณาจารย์หรือไม่เป็นก็ได้^{๕๙}

หลังจากการพัฒนาสิ่งเหล่านี้แล้ว สารนิเทศศาสตร์ซึ่งเกิดขึ้นในฐานะเป็นสหวิชาการไม่ควรที่จะถูกมองข้ามไป เฮย์ส (Hayes)^{๖๐} กล่าวว่าวิชานี้เป็นรากฐานของบรรณารักษศาสตร์ ไม่ว่าจะมีคนเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้หรือไม่ก็ตาม แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธในความจริงที่ว่า วิชาที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวิชาชีพบรรณารักษ์ อาจมีผู้กล่าวว่าวิชานี้ถ่ายทอดมาจากบรรณารักษศาสตร์ อย่างไรก็ตามเนื่องจากความใหม่ของวิชานี้และความจริงที่ว่า การพัฒนาอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยีในสาขาคอมพิวเตอร์ทำให้คนหันมาสนใจคอมพิวเตอร์มากขึ้น จนมีแนวโน้มที่จะล้มการใช้นุญชย์ในระบบงานที่อาศัยแรงงานจากมนุษย์^{๖๑} สภาพทางวิชาการของสารนิเทศศาสตร์ยังไม่เห็นเด่นชัดนักเพราะเป็นสาขาวิชาที่ใหม่และมีความเกี่ยวข้องในด้านการค้นคว้าวิจัย

บทสรุปตามคำกล่าวของดาวส์ (Downs)^{๖๒} :
 วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยจะได้รับประโยชน์จากคณาจารย์ต่าง ๆ กันเนื่องมาจากบรรณารักษ์ของสถาบันแห่งนั้นมีห้องสมุดที่ไม่ดีจะทำให้การสอนการค้นคว้าวิจัยมีคุณภาพต่ำ... ในการตัดสินคุณภาพของสถาบันการศึกษานั้น ไม่มีวิธีใดที่จะดีไปกว่าการดูจากห้องสมุด ถ้าห้องสมุดไม่ดีสถาบันนั้นก็จะมีลักษณะธรรมดา ๆ ไม่น่าสนใจ แต่ถ้าวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยมีห้องสมุดที่ดีสถาบันนั้นก็จะได้เด่นและมีความสำคัญ สถาบันที่มีห้องสมุดดีมีคณาจารย์ที่มีความสามารถก็จะช่วยให้สามารถผลิตนักศึกษาที่มีคุณภาพสูง เกณฑ์สำคัญในการตัดสินควมมีประสิทธิภาพของห้องสมุดก็คือคุณภาพและสถานภาพของบุคลากรห้องสมุด ถ้าปราศจากบุคลากรที่มีความสามารถห้องสมุดก็จะให้บริการที่มีคุณภาพต่ำกว่าที่ควรจะเป็น แนวความคิดปัจจุบันนี้คือว่าวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเป็นสถาบันทางวิชาการ บุคลากรมีส่วนร่วมโดยตรงเกี่ยวกับกิจกรรมทางการศึกษาของสถาบัน บุคคลใดก็ตามที่มีความเห็นเป็นกลางจะต้องลงความเห็นว่าการที่บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในโครงการการศึกษาด้วยนั้นสมควรอย่างยิ่งที่จะจัดเข้าร่วมอยู่ในกลุ่มของผู้มี

ตำแหน่งทางวิชาการ บรรณารักษ์มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนวิถีทางชั้นมูลฐานโดยปรับปรุงและจัดทรัพยากรห้องสมุดให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายชั้นมูลฐานของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย อาจารย์ นักวิจัย บรรณารักษ์ และบุคลากรอื่น ๆ ของสถาบันการศึกษาล้วนแต่มีส่วนสำคัญในขบวนการศึกษาทางสน

REFERENCES

1. H.W. Winger, "Aspect of Librarianship: A Trace Work of History," *Lib. Quart.*, 31, 321-335 (1961).
2. D.R. Swanson, ed., *The Intellectual Foundations of Library Education; The Twenty-ninth Annual Conference of the Graduate Library School, July 6-8, 1964*, Univ. of Chicago Press Chicago, 1965; P.H. Ennis and H.W. Winger, eds., *Seven Questions About the Profession of Librarianship*, Univ. of Chicago Press, Chicago, 1962; J.P. Danton, "Plea for a Philosophy of Librarianship," *Lib. Quart.*, 4, 527-551 (1934).
3. R.B. Downs, ed., *The Status of American College and University Librarians*, ALA, Chicago (ACRL monograph no. 22), 1958, p. 2.
4. A Hessel. *A History of Libraries* (translated with supplementary material by Reuben Peiss), Scarecrow Press, New Brunswick, F.J., 1955, p. 124.
5. C.W. Stone, "The Library Functions Re-defined," *Lib. Trends*, 16, 181 (1967).
6. L.E. Rorabacher, "A Look at Matters of Membership," *Am. Assoc. Univ. Professors Bull.*, 43, 525 (1957).
7. "Classes and Conditions—Nominations and Elections," *Am. Assoc. Univ. Professors Bull.*, 42, 201 (1956).
8. K. Garside, "University and College Libraries," in *Five Years, Work in Librarianship* (P.H. Sewell, ed.), Library Association, London, 1958, pp. 27-28.
9. "Regional Seminar on Library Development in South Asia: Summary Report," *UNESCO Bull. Lib.*, 15, 75 (1961).
10. R.B. Downs, "The Place of College Librarians in the Academic World," *Calif. Librarian*, 28, 102 (1967).
11. J.M. Perreault, "What is 'Academic Status,'" *Coll. Res. Lib.*, 27, 207-210 (1966).
12. R.B. Downs, "The Place of College Librarians in the Academic World," *Calif. Librarian*, 28, 103 (1967).
13. W. Munthe, *American Librarianship from a European Angle; An Attempt at an Evaluation of Policies and Activities*, Shoe String Press, Hamden, Conn., 1964, p. 116.
14. R.B. Downs, "The Current Status of University Library Staffs," *Coll. Res. Lib.*, 18, 376 (1975).

15. R.B. Downs, "Status of University Librarians," *Coll, Res, Lib.*, 25, 253 (1964).
 16. *Survey of the Status of Academic Librarians (Jan. 1966)*, Wayne State Univ. Libraries, Detroit, 1966.
 17. H.C. Mehta, "Maintenance of Standards in Library Education." *Seminar on Library Education, Bombay, Dec. 1-4, 1965 : Report*, Shreemati Nathibai Damodar Thackersey Women's Univ., Bombay, 1966, p. 63.
 18. C. Wehmer, "The Organization and origin of German University Libraries." *Lib. Trends*. 12, 505 (1964).
 19. R.M. Hayes, "The Development of Methodology for System Design and its Role in Library Education." *Lib. Quart.*, 34, 339 (1964).
 20. B.E. Markuson, "Automation in Libraries and Information Centers," in *Annual Review of Information Science and Technology, Vol. 2*, Wiley (Interscience). New York, 1966, p. 278.
 21. R.B. Downs, "The Place of College Librarians in the Academic World." *Calif. Librarian*, 28, 106 (1967).
- แปลและเรียบเรียงจาก Khurshid. Anis and Edwards, Russell Glenora "Academic Status of Librarians and Information Scientists" *Encyclopedia of Library and Information Science*, 1(1980) : 39-45.

โครงการตามพระราชดำริ

พระราชกรณียกิจด้านการบรรเทาน้ำเสียในกรุงเทพมหานคร

ปราโมทย์ ไ้มักลัด*

“สำรวจบึงมักกะสัน ให้หาขอบเขตเป็นอย่างไร เป็นวิธีการที่จะแก้ไขน้ำเสียได้...การปฏิบัติ : ลอกบึงมักกะสัน สูบน้ำเสียจากคลองสามเสนเข้าบึง สูบน้ำในบึงออกอีกทางหนึ่ง โดยใช้ผักตบชวาเป็นตัวกรองน้ำที่เสีย...เอาน้ำเสียขังบึงมักกะสัน แล้วสูบน้ำที่ผ่านชั้นตอนแล้วลงคลองสามเสนทางตะวันออก จะทำให้การกรองน้ำอย่างนี้ทำได้ในราคาถูกมาก ขณะนบรีเวณที่น้ำเสียมากได้แก่ คลองสามเสนและลาดพร้าว...” คือส่วนหนึ่งของกระแสพระราชดำรัสที่พระราชทานผ่านเจ้าหน้าที่กรมราชองครักษ์ สวณจิตรลดา ถึงกรมชลประทาน เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๘ ทรงมอบให้กรมชลประทานทำการสำรวจและศึกษาถึงการจะปรับปรุงบึงมักกะสันในเขตโรงงานรถไฟมักกะสันของการรถไฟแห่งประเทศไทย สอนองพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียจากคลองสามเสน ซึ่งแสดงถึงพระราชหฤทัยที่ทรงห่วงใยประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร ที่กำลังได้รับความเดือดร้อนเนื่องมาจากน้ำตามคลองต่างๆ มีความเน่าเหม็น

ในเรื่องราวความสนพระราชหฤทัยเกี่ยวกับการบรรเทาน้ำเน่าเสียตามชุมชนต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องไปร่วมมือพิจารณาแก้ไข และบรรเทาปัญหาเน่าในลำคลองและแหล่งน้ำต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร ให้มีคุณภาพดีขึ้นเท่าที่สามารถจะทำได้ ส่วนวิธีการดำเนินงานนั้นก็ทรงเห็นสมควรทำให้เหมาะสมกับธรรมชาติ และมีความประหยัดเป็นหลัก

*วิศวกรกรมชลประทาน ๘ ฝ่ายโครงการชลประทานตามพระราชดำริ กรมชลประทาน

วิธีการบรรเทาน้ำเน่าเสียในกรุงเทพมหานครตามแนวพระราชดำริ มีรายละเอียดและแนวการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้—

การใช้น้ำคุณภาพดีช่วยบรรเทาน้ำเน่าเสีย โดยการรับน้ำคุณภาพดีจากแม่น้ำเจ้าพระยาหรือจากแหล่งน้ำภายนอก ส่งเข้าไปตามคลองต่างๆ เช่น คลองบางเขน คลองบางซื่อ คลองแสนแสบ คลองเทเวศร์ คลองบางลำภู ฯลฯ ซึ่งน้ำจะไหลแผ่ขยายไปตามคลองซอยที่เชื่อมกับคลองดังกล่าว และไหลออกที่ปลายคลองซึ่งเชื่อมกับแม่น้ำเจ้าพระยาอีกด้านหนึ่ง ทั้งนี้เมื่อการกำหนดวงรอบเกี่ยวกับการไหลของน้ำไปตามคลองต่างๆ นับตั้งแต่ปากคลองที่น้ำไหลเข้า จนถึงปลายคลองที่น้ำไหลออกได้อย่างเหมาะสม โดยที่น้ำสามารถไหลเวียนไปตามคลองได้ตลอดแล้ว ย่อมสามารถเจือจางน้ำเน่าเสียและชะพาของโสโครกออกไปได้มาก ซึ่งน่าจะเป็นวิธีการช่วยบรรเทาน้ำเน่าในคลองต่างๆ ตอนช่วงฤดูแล้งได้เป็นอย่างดี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องการนำน้ำคุณภาพดีมาช่วยบรรเทาน้ำเน่าเสีย เนื่องจากเป็นวิธีการตามธรรมชาติและเสียค่าใช้จ่ายน้อย ซึ่งได้ทรง

ปฏิบัติพระราชกรณียกิจทางด้านนี้ และพระราชทานแนวพระราชดำริไว้ในโอกาสต่างๆ รวมหลายคราวด้วยกัน

เมื่อวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปทอดพระเนตรสภาพน้ำเน่าเสียตามคลองต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเสด็จพระราชดำเนินไปที่บริเวณประตูระบายน้ำปากคลองเทเวศร์ คลองสามเสนที่หลังโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า คลองบางกะปิ คลองแสนแสบ และคลองลาดพร้าว ซึ่งในครั้งนี้ได้พระราชทานพระราชมติแก่เจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการที่ตามเสด็จพระราชดำเนิน เกี่ยวกับการบรรเทาน้ำเน่าเสียตามคลองต่างๆ และระบบการควบคุมระดับน้ำตามคลองสายสำคัญๆ ในกรุงเทพมหานคร ได้อย่างเหมาะสมกับหลักวิชาการและทรงคุณค่ายิ่ง ดังข้อความสำคัญส่วนหนึ่งที่มีการบันทึกไว้ว่า

“การจัดระบบควบคุมระดับน้ำในคลองสายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดระบบระบายน้ำในกรุงเทพมหานครนั้น สมควรวางระบบให้ถูกต้องตามสภาพการณ์และลักษณะภูมิประเทศ ซึ่งควรแบ่งออกเป็น ๒ แผนด้วยกัน คือ แผนสำหรับใช้กับฤดูฝน และ

แผนสำหรับใช้กับฤดูแล้ง โดยที่แผนการระบายน้ำในฤดูฝนหรือในฤดูน้ำมากนี้ ก็เพื่อประโยชน์ในการป้องกันน้ำท่วม และเพื่อบรรเทาอุทกภัยเป็นสำคัญ แต่แผนการระบายน้ำในฤดูแล้งนั้น จะต้องจัดอีกแบบหนึ่งต่างกันไป เพื่อการกำจัดหรือไล่น้ำเน่าเสียออกจากคลองดังกล่าวเป็นหลัก ซึ่งทั้งสองระบบที่กล่าวนี้ควร จะพิจารณาถึงวิธีการระบายน้ำโดยอาศัยแรงโน้มถ่วงของโลกให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อการประหยัดค่าใช้จ่ายในการควบคุมระดับน้ำตามคลองเหล่านี้

สำหรับการจัดระบบการระบายน้ำตอนช่วงฤดูแล้งตามแนวพระราชดำรินี้ หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการสนองพระราชดำริ โดยเปิดประตูอาคารควบคุมน้ำรับน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าคลองต่างๆ ในช่วงจันทนาชน และระบายออกสู่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนระยะน้ำลงเป็นประจำ ทำให้น้ำตามคลองมีโอกาสไหลถ่ายเทผ่านลำคลองมากกว่าแต่ก่อน และเป็นผลทำให้คลองต่างๆ หลายแห่งที่มีสภาพเน่าเหม็นกลายเป็นน้ำคุณภาพดีปานกลางจนถึงมีสภาพเป็นน้ำใส ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการปฏิบัติตามแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานไว้เป็นแนวปฏิบัติโดยแท้

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปทอดพระเนตรบริเวณปากคลองเปรมประชากรที่ตำบลบางกระสือ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แล้วเสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งเลียบคลองเปรมประชากร ตลอดช่วงคลองตอนบนจนเกือบถึงคลองรังสิต หลังจากนั้น ได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรบริเวณปากคลองวัดหลักสี่ ที่แยกจากคลองเปรมประชากร ใกล้กับวัดหลักสี่ในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ทรงพระราชดำริว่า คลองเปรมประชากรช่วงตอนล่าง ซึ่งรับน้ำคุณภาพดีจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่คลองรังสิต และไหลผ่านลงมาในเขตชุมชนของกรุงเทพมหานคร จนบรรจบกับคลองเทเวศร์ที่ข้างท่าเนียบรัฐบาล รวมระยะทางประมาณ ๒๖ กิโลเมตรนั้น เป็นคลองสายหนึ่งที่สามารถรับน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาไปช่วยบรรเทาน้ำเน่าเสีย โดยส่งกระจายไปตามคลองต่างๆ ในเขตชุมชนของกรุงเทพมหานครบางส่วนได้ ที่สำคัญได้แก่คลองลาดพร้าวและคลองสาขา โดยน้ำคุณภาพดีที่ไหลเวียนไปตามคลองได้ตลอดนี้ ย่อมสามารถเจือจางน้ำเสียและชะพาของโสโครกในในคลองตอนช่วงฤดูแล้งได้เป็นอย่างดี

ในสภาพปัจจุบัน คลองเปรมประชากร ช่วงตอนล่าง ไม่สามารถนำน้ำคุณภาพดีจาก คลองรังสิตมายังเขตชุมชนกรุงเทพมหานครได้ สะดวก และมีปริมาณไม่มากพอที่จะช่วย เจือจางน้ำเสีย เนื่องจากคลองต้นเขินและมี วัชพืชมาก จึงสมควรขุดลอกคลองเปรม- ประชากรช่วงตอนล่างดังกล่าว พร้อมกับกำจัด วัชพืชในคลองโดยเร่งด่วน นอกจากนี้ควร ขุดลอกคลองวัดหลักสี่ตลอดสายเช่นกัน เพื่อให้ เป็นคลองสายหลักในการผันน้ำคุณภาพดี จากคลองเปรมประชากร ไปสู่คลองลาดพร้าว ให้สะดวกยิ่งขึ้น

กรมชลประทานได้เริ่มงานขุดลอกคลอง สายนี้เมื่อเดือนเมษายน โดยส่งเครื่องจักรกล หนัก เช่น เรือขุดและรถขุดแบบต่างๆ เข้า ไปดำเนินการขุดลอกคลองให้ลึกลงไปโดยเฉลี่ย ๑.๗๐ เมตร ความกว้างกันคลองตามแนวที่ขุด เฉลี่ย ๑๐ เมตร โดยเริ่มขุดคลองตั้งแต่ ปากคลองที่แยกจากคลองรังสิตในเขตจังหวัด ปทุมธานี มาจนถึงอาคารประตูระบายน้ำคลอง เปรมประชากร ใกล้กับวัดเทวสุนทร เขต บางเขน กรุงเทพมหานคร รวมความยาว ประมาณ ๑๕.๕ กิโลเมตร พร้อมกันนี้จะขุด ลอกคลองวัดหลักสี่ระหว่างคลองเปรมประชากร ไปถึงลาดพร้าว เป็นความยาว ๑.๓ กิโลเมตร

ด้วย รวมปริมาตรดินที่ขุดลอกออกจากคลอง ๕ ทงหมุดประมาณ ๓๕๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร และคาดว่าจะดำเนินการเสร็จเรียบร้อยภายใน เดือนมกราคมถึงธันวาคมปี ๒๕๓๑ นี้

การกรองน้ำเสีย พระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยในการ ปรับปรุงแหล่งน้ำซึ่งได้แก่บึงและหนองน้ำที่มี อยู่แล้ว หรือพิจารณาขุดขึ้นใหม่ตามความ เหมาะสม เพื่อจัดทำเป็นแหล่งกรองน้ำเน่าเสีย ที่จะรับเข้ามาจากคลองให้มีคุณภาพดีขึ้น เช่น โครงการบึงมักกะสันอันเนื่องมาจากพระราช- ดำริ เป็นต้น

พระบาท สมเด็จพระเจ้า อยู่หัว ได้ทรง พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยราชการต่างๆ ร่วมกันปรับปรุงบึงมักกะสัน ซึ่งเป็นแหล่งน้ำ อยู่ในเขตโรงงานรถไฟมักกะสันของการรถไฟ แห่งประเทศไทย รวมพื้นที่บึงประมาณ ๙๒ ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งกรองน้ำสำหรับช่วย บรรเทาสภาพน้ำเน่าเสียในคลองสามเสน โดย ให้ทำการปรับปรุงบึงแห่งนี้อย่างประหยัด ด้วยการใช้ผักตบชวาเพื่อช่วยกำจัดน้ำเน่าเสีย ดังกล่าว ส่วนผักตบชวาที่เก็บขึ้นเป็นครั้งคราว นั้น ให้นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ คือทำปุ๋ย หรือเชื้อเพลิงตามความเหมาะสม ในอนาคต

เมื่อการกำจัดน้ำเน่าเสียด้วยผักตบชวาในบึงมັกกะสันแห่งนี้ได้ผลดี ก็จะได้นำไปใช้เป็นแบบอย่างในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียที่แหล่งน้ำหรือลำคลองอื่น ในเขต กรุงเทพมหานคร ต่อไป

จากวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๘ หลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการปรับปรุงบึงมັกกะสันไว้พอเป็นสังเขปแล้วนั้น ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมให้ทางราชการดำเนินการทดลองที่จะใช้บึงมັกกะสันแห่งนี้เป็นที่ช่วยกำจัดน้ำเสียด้วยวิธีการง่าย ๆ และประหยัดค่าใช้จ่าย

“...โครงการบึงมັกกะสัน ถ้าทำให้เป็นเรื่อง เป็นราวรู้สึกว่าจะเกิดความยุ่งยากไม่น้อยเกี่ยวกับ กรุงเทพมหานครและการรถไฟ ในขั้นแรกนั้นขอให้พิจารณาว่าจะทำโครงการอย่างง่าย ๆ คือรับน้ำหรือสูบน้ำจากคลองสามเสนทางหนึ่ง แล้วสูบน้ำออกจากบึงมັกกะสันลงคลองสามเสนอีกทางหนึ่ง ให้ห่างกันเล็กน้อย ประมาณ ๑๐๐-๒๐๐ เมตร ก็อาจจะพอ หรือให้ฝั่งที่ระบายน้ำออกทางที่ระบายถนนอโศก-ดินแดง...ยังคงให้

มีผักตบชวาอยู่ในบึง ตกแต่งให้ไว้บริเวณกลางบึงเพื่อไว้กรองน้ำเสีย แต่ถ้าจำเป็นจะต้องเก็บผักตบชวาขึ้นบ้างก็ควรนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น ทำปุ๋ยหรือเชื้อเพลิง แต่อย่านำไปทำเป็นอาหารสัตว์ เพราะมี Heavy Material ในการกำจัดวัชพืชหรือขุดลอกบึง ต้องระมัดระวังด้วย เพราะสิ่งของที่มีอยู่ในบึงนั้น อาจมีโลหะเบ็ดเตล็ดแต่ครั้งสงครามโลก... ถ้าทำโครงการอย่างนี้ก็จะทำได้เร็วและเป็นการทดลอง”

ในการปรับปรุงบึงมັกกะสันให้เป็นแหล่งกรองน้ำเสียจากคลองสามเสน เาทำที่ได้ดำเนินการมา หน่วยราชการต่าง ๆ ได้แก่ กรมชลประทาน กรุงเทพมหานคร การรถไฟแห่งประเทศไทย กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมประมง และสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจสภาพและร่วมมือกันปฏิบัติงานสนองพระราชดำริหลายด้าน เช่น ขุดลอกวัชพืชซึ่งขุ่นอยู่อย่างหนาแน่นในบึงออกหมด แล้วนำไปทำปุ๋ยหมักได้จำนวนมาก จากนั้นได้ปรับปรุงและขุดลอกกรองน้ำและลำประโดงสวนที่เชื่อมระหว่างคลองสามเสนกับบึงมັกกะสันหลายสาย พร้อมกับสร้างประตูบังคับน้ำที่ปากร่องน้ำทั้งหมด และนอกจากนี้ยังได้ขุดคลอง

ระบายน้ำออกจากบึง ไปลงคลองแสนแสบอีกทางหนึ่งด้วย

สำหรับภายในบึง มีการปลูกผักตบชวาอยู่ในคอกไม้เป็นแนวขวางตัวบึงเป็นระยะ ๆ พร้อมกับวิเคราะห์การคุดสะสมโลหะหนักของผักตบชวา ตลอดจนปริมาณโลหะหนักในปุ๋ยหมักที่ได้มาจากผักตบชวาในบึงด้วย ซึ่งในการวิเคราะห์ได้ผลโดยสรุปเบื้องต้นว่า ผักตบชวาในบึงมีการเจริญเติบโตเร็วมาก โดยขยายพื้นที่ได้ ๓-๕ เท่าภายในเวลา ๓๐-๔๕ วัน ส่วนความสามารถในการกำจัดน้ำเสียเท่าที่ทำการทดสอบพบว่าผักตบชวามีความสามารถในการดูดสารพิษ สารเคมี และโลหะหนักที่อยู่ในน้ำ ตลอดจนอินทรีย์สารและสารที่เป็นตะกอนแขวนลอยในน้ำได้มาก จึงช่วยกำจัดสิ่งปฏิกูลจากบ้านเรือนราษฎร อีกทั้งช่วยทำให้น้ำใสและมีคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิมได้ระดับหนึ่ง ส่วนการทดสอบคุณภาพน้ำในบึงพบว่า ปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำตามจุดต่าง ๆ น้ำเสียที่ไหลจากคลองสามเสนผ่านเข้ามาในบึงจะมีปริมาณออกซิเจนเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าน้ำที่ผ่านเข้ามาในบึงเมื่อผ่านการกรองโดยผักตบชวาแล้วระบายลงสู่คลองสามเสนเช่นเดิมหรือ ระบายออกทางร่องน้ำไปสู่คลองแสนแสบนั้น โดยทั่วไปน้ำมีคุณภาพดีขึ้น

ส่วน การผลิตปุ๋ยหมัก โดยใช้ผักตบชวาจากบึงและการทดสอบโลหะหนักในปุ๋ยเหล่านั้นพบว่าโลหะชนิดต่าง ๆ สะสมอยู่มาก จึงไม่เหมาะที่จะใช้ในการปลูกผักสำหรับบริโภค แต่สามารถใช้กับต้นไม้ใบหรือไม้ดอกไม้ประดับได้เป็นอย่างดี

ในการปรับปรุงบึงมักกะสันให้เป็นแหล่งกรองน้ำหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องได้เริ่มดำเนินงานทันทีเมื่อเดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ ในรูปของคณะกรรมการเฉพาะกิจ โดยมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธานคณะกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธาน พร้อมด้วยหัวหน้าหน่วยราชการและเจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการ จนเมื่อได้ปรับปรุงสภาพบึงเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการเฉพาะกิจโครงการปรับปรุงบึงมักกะสัน ได้ประชุมและมีมติเห็นชอบให้กรุงเทพมหานครและการรถไฟแห่งประเทศไทยร่วมเป็นหน่วยงานในการใช้และดูแลรักษาบึงแห่งนี้ให้คงมีสภาพที่ดีตลอดไป แล้วได้โอนงานทั้งหมดมอบให้หน่วยงานทั้งสองไปเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๐

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระราชหฤทัยอย่างยิ่งในโครงการปรับปรุงบึงมักกะสัน

เพื่อการกรองน้ำเน่าเสียแห่งนี้ ด้วยเหตุนี้ เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๐ จึงได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปทรงตรวจสอบผลการดำเนินงาน และพระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานแหล่งน้ำแห่งนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการศึกษาให้ได้ผลสรุปทางด้านวิชาการในการกรองน้ำเน่าเสียด้วยผักตบชวา ว่าจะมีคามเหมาะสมสำหรับใช้กำจัดน้ำเน่าเสียที่คลองสายอื่นในเขตกรุงเทพมหานครได้มากน้อยเพียงไร

กระแสพระราชดำริที่พระราชทานแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งตามเสด็จพระราชดำเนินในวันนั้นทรงเชื่อมั่นว่า วิธีการกำจัดน้ำเน่าเสียด้วยผักตบชวาน่าจะเป็นวิธีการหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน อีกทั้งประชาชนจะมีโอกาสได้รับประโยชน์จากผลิตผลพลอยได้ในแหล่งกรองน้ำที่สร้างด้วย

“ที่จริงไม่ใช่จะมาทำสงครามกับผักตบชวาในบึงมักกะสัน ผักตบชวาไม่ใช่ศัตรู แต่ผักตบชวาคือพันธมิตร ที่ว่าจะมาทำที่ห้องเที่ยวที่นี้เราไม่ต้องการ

เราต้องการทำให้น้ำสกปรกที่เน่าเหม็นนี้ นำมาทำให้ดีให้เป็นประโยชน์ เพราะนี่เป็นการลงทุนประมาณ ๕ แสนบาท แทนที่จะลงทุน ๒๐๐ ล้านบาท...น้ำโสโครกจากเขตห้วยขวางกับเขตพญาไท ทั้งหมดไหลเข้ามาที่นี้เมื่อกรองเรียบร้อยแล้ว ก็ระบายออกไปลงคลองแสนแสบกับคลองสามเสน เราอยากทำให้เสร็จตามนี้ แต่ถ้าใครอยากมาเที่ยวก็มาเที่ยวสุดสิ่งโสโครกได้...เราต้องกำจัดความเหม็นโดยเอาความเหม็นออกไป เราจะช่วยให้ที่นี้กำจัดความเหม็นและส่งน้ำที่ดีให้คลองสามเสน ขณะนี้คลองกรุงเกษมก็สะอาดพอควรแล้ว โดยการระบายน้ำที่เป็นธรรมชาติ...ถ้ามาทำสวนน้ำอาจจะถูกด่า เพราะตรงนี้เป็นที่ขจัดความเหม็นซึ่งกรุงเทพมหานคร ควรที่จะสะอาดตามระบบธรรมชาตินอกจากฟอกน้ำแล้วยังสามารถปลูกผัก ทำปุ๋ยหรือหมักทำเชื้อเพลิงได้ ซึ่งผลผลิตที่ได้ถ้าไม่ใช่ก็ขายหารายได้มาเป็นค่าจ้างคนงานดูแลได้ตลอด ไม่ใช่ทำสองสามวันนี่ แต่ต้องทำประจำ ต้องคำนวณว่าผักตบชวามีเท่าไร เติบโต

ใช้เวลาเท่าไรจะได้นำมาใช้แล้วค่อยนำมา
 มาบด ให้ใช้เครื่องย่อยหลายๆ เครื่อง
 นำมาอัดทำเป็นเชื้อเพลิงสำเร็จรูปหรือ
 เอาแกลบมาผสมเอาไม้มาผสม หรือ
 เอามาทำปุ๋ยหมักไว้ ทำบ่อใหญ่ ไม่
 ต้องเร่งรัด ถมๆ ไปแล้วก็มาชุดเหมือน
 เมืองนอก ชาวบ้านมีหลุมเอาหญ้ามาใส่
 หมักเป็นปุ๋ย.... ผลพลอยได้ถ้าชาวบ้าน
 อยากทำการปลูกผักบุงในบึงก็ให้เขาทำ
 ไม้กักบึงก่อนผักบุงก็กละ ๒๐ สตางค์เพิ่ม
 เป็น ๕๐ สตางค์ เดือนเพิ่มเป็นบาท
 สองบาท เพราะเขาต้องไปปลูกตามชน
 เมืองต้องเสียค่ารถขนส่ง ถ้าเขาทำจะ
 ทำเป็นสัมปทานก็ให้เขาทำ ให้เขาตัด
 แปลงเป็นอาหาร ให้ราษฎรเหล่านั้นได้
 ขายเป็นรายได้ ผักบุงเป็นอาหารที่ดีมาก
 และทำให้น้ำสะอาดส่วนหนึ่งด้วย เมื่อ
 ๒๐ ปีก่อน เคยมีการปลูกผักบุงกันมาก
 ที่หน้าสนามม้าและหน้าสวนจิตรลดา ฝรั่งเศส
 เคยมาถาม ถามว่าอะไรเขียวๆ เราว่า
 ผักบุง อันนี้เขาชื่นชม คนใหญ่คนโตเห็น
 ปลูกผักบุงในเมืองจะทิ้ง ฝรั่งเศสให้ปลูก
 ผักสวนครัวในเมือง....

คนไทยมีดินที่มีปุ๋ย ให้ใช้ประ
 โยชน์ ไม่ต้องกำจัดปุ๋ยแล้วทิ้งลงทะเล
 แต่ทำปุ๋ยให้เป็นปุ๋ย ปุ๋ยของสกปรกที่
 เหม็นนี้ของดีเอามาทำปุ๋ย เอาไปคืนให้
 ชาวชนบทเป็นปุ๋ย ทุกวันนั้นชาวชนบท
 ต้องขอปุ๋ยบุญบุญอยู่ คนในกรุงไปซื้อผัก
 ซื้อปุ๋ยในชนบทแล้วถ่ายลงทะเล ลง
 คลอง คลองก็สกปรก แล้วเราต้องสูบน้ำ
 หลายล้านบาทเอาไปทิ้งทะเลหมด นี้
 เราเอามาทำเป็นวงจรส่งชาวบ้าน ใต้บุญ
 เพราะทำให้ประเทศอยู่ได้ ไม่เอาของดี
 ไปทิ้งทะเล เอน้ำที่มีปุ๋ยมาทำปุ๋ย ตรง
 ไทน์ที่มีพืชเอามาทำอาหาร อาหาร ปุ๋ย
 เชื้อเพลิง ทั้งสามอย่างมีค่า คนไทน์
 อยากมาดูให้มาดู แต่ไม่ใช่มาดูธรรมดา
 ให้มาดูความฉลาดของคนไทย....

....ในกรุงเทพฯ ต้องมีพื้นที่
 หายใจ แต่ที่นี้เราถือว่าเป็นได้กำจัดสิ่ง
 สกปรกและโรค สวนสาธารณะถือว่าเป็น
 เป็นปอด แต่ที่เหมือนไตที่ฟอกเลือด
 ถ้าไตทำงานไม่ดีเราตาย อยากให้เข้าใจ
 หลักการของความคิดอันนี้....”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปรียบ บึงมักกะสันแห่งนี้ว่าเป็นเสมือนไตของกรุงเทพมหานคร สำหรับเป็นที่กำจัดสิ่งสกปรกซึ่งสะสมอยู่ในน้ำเน่าเสียที่ไหลมาตามคลองสามเสน ให้ผ่านการกรองโดยวิธีการธรรมชาติ แล้วระบายออกไปที่คลองสามเสนตามเดิม หรือระบายลงสู่คลองแสนแสบอีกทางหนึ่ง ในปัจจุบันกรุงเทพมหานครและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกำลังทดสอบหาความสามารถของบึงและผักตบชวาในการใช้กรองน้ำ หากได้ผลเป็นที่แน่นอนอย่างไร จึงจะเผยแพร่ออกสู่ประชาชน และขยายงานก่อสร้างแหล่งกรองน้ำเน่าเสียลักษณะนี้ไปยังท้องถิ่นอื่น

จากพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ในการบรรเทาความเสียหายตามคลองทั่วเขตกรุงเทพมหานครที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทุ่มเทพระกำลังความคิด และทรงอุทิศพระวรกายตลอด

มาดังกล่าว ล้วนเกิดขึ้นจากน้ำพระราชหฤทัยเปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณ และพระราชหฤทัยที่เปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณ และพระเมตตาคุณ ในการที่จะทรงเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือพสกนิกรให้ผ่อนคลายจากความเดือดร้อน ซึ่งโครงการบรรเทาความเสียหายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และแนวพระราชดำริที่พระราชทานประกอบเป็นแนวทางปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่ในโอกาสต่าง ๆ นั้น เป็นที่ประจักษ์แจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสนองพระราชดำริ และราษฎรทั้งหลายแล้วว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจทุกวิถีทางทั้งหลายทั้งปวง เพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกร และความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ โดยมีได้ทรงคำนึงถึงความสุขสบายส่วนพระองค์แต่อย่างใดเสมอมา

บรรณานุกรมเรื่อง “รัชกาลที่ ๕ กับงานสังคมสงเคราะห์ และงานพัฒนาชุมชน”

รวบรวมโดย รุ่งทิพย์ ท่อโนทยาน*

บรรณานุกรมนี้เป็นฉบับแก้ไขและเพิ่มขึ้นใหม่จากฉบับเดิมที่เคยจัดพิมพ์ใน “โคมทศัน” ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๐ เนื่องจากผู้รวบรวมเห็นว่าระหว่างการจัดพิมพ์ครั้งแรกและครั้งที่สองมีสิ่งพิมพ์เรื่องนี้เพิ่มขึ้นมากพอสมควร จึงรวบรวมเพิ่มเติมโดยหวังว่าจะอำนวยความสะดวกแก่ท่านผู้อ่านมากขึ้น หากท่านมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะประการใด กรุณาแจ้งให้ผู้รวบรวมทราบเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขและปรับปรุงงานต่อไป

บรรณานุกรมนี้รวบรวมจากสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ในสำนักงานหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกของผู้ใช้ในการค้นหาสิ่งพิมพ์เหล่านี้ ผู้รวบรวมจึงระบุเลขเรียกหนังสือและอักษรย่อของห้องสมุดต่างๆ ที่มีสิ่งพิมพ์ดังกล่าวไว้ตอนท้ายของรายชื่อสิ่งพิมพ์แต่ละรายการ

อักษรย่อของห้องสมุดในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มธ : ก	หมายถึง	ห้องสมุดกลาง
มธ : น	„	ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์
มธ : ร	„	ห้องสมุด ศ. ดิเรก ชัยนาม (คณะรัฐศาสตร์)
มธ : รส	„	ห้องสมุด ฯ ศูนย์รังสิต
มธ : ว	„	ห้องสมุดคณะวารสารศาสตร์ ฯ
มธ : ศ	„	ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์
มธ : ส	„	ห้องสมุดคณะสังคม ฯ

*รุ่งทิพย์ ท่อโนทยาน บรรณารักษ์ หัวหน้าห้องสมุดคณะสังคม ฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กวี ทั้งสุบุตร “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
กับการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์”
วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ปีที่ ๒
ฉบับที่ ๑ (ม.ก.-ม.ย. ๓๐) หน้า
๕๑-๕๒. (มธ: ก, ส)

ก่องแก้ว เจริญอักษร “การเรียนการสอน
ด้วยความรู้สึกรักตัวอย่างจากพระราช-
กรณียกิจ” สยามรัฐ ปีที่ ๓๘
(๕ ธ.ค. ๓๐) หน้า ๙. (มธ: ก)

กัลยา ไสภณพนิช, คุณหญิง “พระมหากษัตริย์
ไทยกับงานวิทยาศาสตร์การเกษตร-
เทคโนโลยี (๗)” มติชน ปีที่ ๙
(๑ ก.ย. ๒๙) หน้า ๑๓. (มธ: ก)

“การเกษตรสวนจิตรลดา” วารสารเศรษฐกิจ
และสังคม ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๖
(พ.ย.-ธ.ค. ๓๐) หน้า ๒๘-๓๐.
(มธ: ก, ศ, ส)

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, สโมสร.
พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว. พระนคร : ๒๕๑๔.
ไม่มีเลขหน้า. ภาพประกอบ. (เนื่อง
ในโอกาสวันรัชดาภิเษก ๙ มิถุนายน
๒๕๑๔) (DS ๕๗๐.๓ ๗๗ก๖/มธ:ก)

กัชน สินธุวานนท์. “ในหลวงกับการพัฒนา
ประเทศโดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี” มติชน ปีที่ ๑๑ (๑
พ.ค. ๓๑) หน้า ๕. (มธ: ก)

ขนิษฐา ชูพินิจ “ห้วยกุ่ม โครงการในพระ-
ราชดำริ” อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ ๑๙
ฉบับที่ ๑ (ส.ค. ๒๑) หน้า ๒๕-๓๓.
(มธ: ก, ว)

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. ศูนย์ศึกษา
การพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
โดยคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
และสำนักราชเลขาธิการ. กรุงเทพฯ :
๒๕๒๗. ๔๘ หน้า. ภาพประกอบ.
(DS ๕๗๐.๓ ๗๗ค๒๖ /มธ: ก)

คณิตา เลชะกุล “งามเยยบุปผชาติที่ห้วยทุ่งจ้อ”
อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๑๑
หน้า ๑๐-๑๙. ภาพประกอบ. (มธ:
ก, ว)

“คำถามถึงพระราชกรณียกิจ...และการทรงสละ
ราชสมบัติ” สยามรัฐ ปีที่ ๓๘ (๕
ธ.ค. ๓๐) หน้า ๑๒. (มธ: ก)

“โครงการชลประทานตามพระราชดำริ” มติชน
๒ (๑๓ มิถุนายน ๒๒) หน้า ๑๐.
(มธ : ก)

โครงการตามพระราชดำริ “ธนาคารโคและ
กระบือ” ไทยแลนด์ธุรกิจ ปีที่ ๑
ฉบับที่ ๑๑ (ม.ค. ๒๓) หน้า ๔๔-
๔๗. (มธ : ก)

“โครงการนาสาธิตในสวนจิตรลดา” สยามรัฐ
สัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๕
(มิ.ย. ๑๙) หน้า ๒. (มธ : ก, ร)

“โครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์
ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๒๓ (๓ ธ.ค. ๒๑)
หน้า ๓๔-๓๕. (มธ : ก, ร)

“โครงการปฏิรูปที่ดินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” สยามรัฐ ๒๖ (๔
ธ.ค. ๑๙) หน้า ๑๓-๕. (มธ : ก)

“โครงการฝนหลวงพิเศษ” สยามรัฐ ๒๘
(๑๖ พ.ย. ๒๐) หน้า ๘. (มธ : ก)

“โครงการพระราชดำริ : ถนนร่มเกล้า”
มาตุภูมิธุรกิจ ๘ (๒๕ มิ.ย.-๑ ก.ค.
๒๗) หน้า ๔. (มธ : ก)

“โครงการพระราชดำริทั่วประเทศกว่าพันแห่ง”
สยามรัฐ ๓๕ (๖ ธ.ค. ๒๗) หน้า
๑๒. (มธ : ก)

“โครงการพระราชดำริในปัจจุบัน” ข่าว-
พาณิชย์ ปีที่ ๓๘ (๔ ธ.ค. ๓๐)
หน้าพิเศษ ๕, ๘. (มธ : ก)

“โครงการพระราชดำริในปัจจุบัน” วารสาร-
เศรษฐกิจและสังคม ปีที่ ๒๔ ฉบับที่
๖ (พ.ย.-ธ.ค. ๓๐) หน้า ๑๙-๒๗.
(มธ : ก, ศ, ส)

“โครงการพระราชดำริระยะแรก (๒๔๙๖-
๒๕๒๔)” วารสารเศรษฐกิจและสังคม
ปีที่ ๖ (พ.ย.-ธ.ค. ๓๐) หน้า ๑๓-
๑๘. (มธ : ก, ศ, ส)

“โครงการพัฒนาที่ดินตามพระราชดำริ”
รัฐสภาสาร ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๑๒
(ธ.ค. ๒๓) หน้า ๑-๗. (มธ : ก, ร)

“โครงการหลวงภาคเหนือ (พัฒนาที่ดิน)”
สยามรัฐ ๓๒ (๒๒ พ.ค. ๒๕)
หน้าพิเศษ ๓ (มธ : ก)

จ.จ. (นามแฝง) “พระมหากษัตริย์คุณที่มี
ต่อชาวไร่ชาวนา” การประชาสัมพันธ์
ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (เม.ย.-มิ.ย. ๑๒)
หน้า ๖-๑๖. (มธ : ก)

“จากพิธีแห่นางแมวถึงโครงการฝนหลวง”
มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑๗๗๒
(๙-๑๕ ม.ค. ๒๖) หน้า ๘. (มธ :
ก, ร)

จิรภา อ่อนเรือง “ในหลวงกับโครงการทาง
เกษตร” **ข่าวพิเศษ** ๒๘ ฉบับพิเศษ
(๓ ธ.ค. ๒๐) หน้า ๔-๑๑. (มธ : ก)

_____ , “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับ
การปฏิรูปที่ดิน” **อนุสาร อ.ส.ท.** ปีที่
๑๖ ฉบับที่ ๕ (ธ.ค. ๑๙) หน้า ๒๔-
๒๗, ๕๙-๖๒. ภาพประกอบ. (มธ:ก,ว)

ชยศรี สุนทรพิพิธ ชาติ “พระประทีปแห่งการ
สังคมสงเคราะห์” **สยามรัฐสัปดาห์-
วิจารณ์** ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๘ (๑๑ ส.ค.
๑๑) หน้า ๒๐-๒๒, ๓๙. ภาพประกอบ
(มธ : ก, ร)

ชัยนันท นันทพันธ์ “ในหลวงของเรากับการ
อนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ” **นิตยสารการ
ทำเรือ** ปีที่ ๓๔ ฉบับที่ ๓๕๖ (ก.ย.๓๐)
หน้า ๓๕-๔๐. (มธ : ก)

ชาณุณรงค์ หาญอมรเศรษฐ์ “พระราชกรณีย-
กิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดชกับการพัฒนาชนบท”
นิตยสารตะวัน (พ.ย. ๒๗-ม.ค. ๒๘)
หน้า ๖-๒๔. (มธ : ก)

ชูฉัตร กำภู ณ อยุธยา “โครงการแพทย์หลวง
เคลื่อนที่” **ประชาชาติธุรกิจ** ปีที่ ๑๒
ฉบับพิเศษ **बारมีพระมากพันรำพัน**
(๖-๙ ธ.ค. ๒๙) หน้า ๑๘-๒๐.
ตาราง. (มีสถิติผู้ป่วยที่ส่งเข้ามารับการ
รักษาในโรงพยาบาล) (มธ : ก)

ชูมาน ติระกิจ, ผู้รวบรวม “โครงการอันเนื่อง
มาจากพระราชดำริ” **โตมทัศน์** ปีที่ ๘
ฉบับที่ ๑ (ม.ค.-มิ.ย. ๓๐) หน้า ๓๒-
๓๖. (มธ : ก)

ไชยรงค์ ชูชาติ “องค์พระประมุขของชาติ
กับการปฏิรูปที่ดิน” **สยามรัฐ** ๒๘
ฉบับพิเศษ (๖ มี.ค. ๒๑) หน้า ๑, ๔.
(มธ : ก)

เชช สนิทวงศ์, ม.ล. “พระราชกรณียกิจใน
ด้านเศรษฐกิจและสังคม” **วารสาร
เศรษฐกิจ** ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๙๗ (ต.ค.๑๔)
หน้า ๑-๓๘. (มธ : ก)

เต็พนิวิส “ธนาคารควาย ทางรอดของชาวนา
ที่ยากจน” **ข่าวพิเศษ** ๓๒ (๑๒ ก.ย.๒๔)
หน้า ๘-๙. (มธ : ก)

ถาวร เสนเนียม “ในหลวงทรงช่วยประชาชน
ทางกฎหมาย” **วารสารอัยการ** ปีที่ ๑๐
ฉบับที่ ๑๑๓ (พ.ค. ๓๐) หน้า ๕๓-
๖๐. (มธ : ก, น)

“ทรงสละเพื่อเกษตรกร” สยามรัฐ ๒๖ (๒๙
ส.ค. ๑๙) หน้า ๗ (มธ: ก)

ทินกร ทองเศวต พระมหากษัตริย์คุณต่อ
ประชาชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ประยูรวงศ์, ๒๕๑๙ ๑๔๖ หน้า (...ฟพ
มหาทินกร ทองเศวต) (DS ๕๗๐.๓
ภ๗ ท๖/ มธ: ก)

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ “การแก้ปัญหาตามรอย
พระยุคลบาท” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์
ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๔๑ (๒๙ มี.ค.-๔
เม.ย. ๓๐) หน้า ๕๑-๕๒. (มธ: ก,ร)

นพรัตน์ ม่วงประเสริฐ “ศูนย์พัฒนาลุ่มน้ำกลาง
(ปางมะยา) ตามพระราชดำริ” อนุสาร
อ.ส.ท. ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๕ (ธ.ค. ๒๗)
หน้า ๙๗-๙๙. ภาพประกอบ.
(มธ: ก, ว)

นราธิวาส (นามแฝง) โครงการตามพระราช
ดำริ กรุงเทพฯ : ๒๕๑๙ (อ HN ๗๕๐.
๕๓ น ๔)/ มธ: ก, รส)

นราธิวาส, จังหวัด โครงการพระราชดำริ
จังหวัดนราธิวาส กรุงเทพฯ : ๒๕๑๙.
(อ HN ๗๕๐.๕๓ น ๔ ๒๕๒๑/ มธ:
ก, รส)

นราธิวาส, จังหวัด ผลการดำเนินงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จังหวัดนราธิวาส กรุงเทพฯ :
๒๕๒๗. (อ HN ๗๕๐.๕๓ น ๔
๒๕๒๗/ มธ: ก, รส)

“ในหลวงกับการพัฒนาประเทศ” มติชน ๑๐
(๑ เม.ย. ๓๐) หน้า ๘. (มธ: ก)

“ในหลวงพระราชทานที่นาให้ราษฎร” สาร
ประชาชน ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๕๒๖
(๑๖ ก.ย. ๑๙) หน้า ๖-๗, ๓๕-๓๖.
(มธ: ก)

บุญเกียรติ คุปรัตน์ “โครงการปลูกพืชทดแทน
และการตลาดที่สูง ไทย/สหประชาชาติ
(HAMP)” รัฐศาสตร์ปริทัศน์ ลำดับ
ที่ ๔ (ก.ย.-ธ.ค. ๒๐) หน้า ๖๗-๙๗.
(มธ: ก, ร)

ป. โฉมจันทร์ (นามแฝง) “ผลงานที่หมู่บ้าน
เกษตรในพระบรมราชูปถัมภ์” สยามรัฐ
๓๕ (๒ ธ.ค. ๒๗) หน้า ๑, ๑๒.
(มธ: ก)

ปกรณ์ อังศ์สิงห์ “บทสัมภาษณ์: ศาสตราจารย์
ปกรณ์ อังศ์สิงห์เกี่ยวกับการปฏิบัติ
งานด้านสาธารณสุขตามพระราชกระแส”
สัมภาษณ์โดย วิจิตร ระวังวงศ์. วารสาร
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑

(ม.ค.-มิ.ย. ๓๐) หน้า ๖๔-๖๘.

(มธ : ก, ส)

ประชาสงเคราะห์, กรม. กองนิคมสร้างตนเอง

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในนิคมสร้างตนเอง” **การประชาสงเคราะห์** ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๖ (พ.ย.-ธ.ค. ๓๐) หน้า ๑๕-๑๙. (มธ : ก, ส)

ประชาสงเคราะห์, กรม. กองวิชาการ. **ประ**

มวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ กรุงเทพฯ : กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ๒๕๒๗. (๓๑๘/๓๐/มธ : ส)

ประชาสงเคราะห์, กรม. กองวิชาการ. ฝ่าย

ฝ่ายส่งเสริมองค์การสังคมสงเคราะห์ เอกชน “พบเพื่อนองค์การสังคมสงเคราะห์เอกชน” **การประชาสงเคราะห์** ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๖ (พ.ย.-ธ.ค. ๓๐) หน้า ๕๖-๕๙. (รวมพระราชดำรัสเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์) (มธ : ก, ส)

ประพันธ์ เปรมมณี “การพัฒนาพลังงาน”

ประชาชาติธุรกิจ ปีที่ ๑๒ ฉบับพิเศษ บารมีพระมหากษัตริย์ (๖-๙ ธ.ค. ๒๕) หน้า ๒๑-๑๓. (มธ : ก)

ปราโมทย์ ไม้กลัด. “พระมหากษัตริย์ไทยกับ

งานวิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ” **มติชน** ๙ (๓ ก.ย. ๒๕) หน้า ๑๓ (มธ : ก)

ปรีดี บุรณศิริ “พระมหากษัตริย์ไทยกับงาน

ด้านวิทยาศาสตร์การเกษตร : การพัฒนาที่อยู่อาศัยราคาถูก” **มติชน** ๙ (๒๗ ส.ค. ๒๕) หน้า ๑๓ (มธ : ก)

ป่าไม้เขตนครราชสีมา “โครงการป่ารักษน้ำ :

ตามพระราชดำริ” **ข่าวพาณิชย์** ๓๖ (๓๑ ส.ค. ๒๕) หน้า ๑๓, ๑๑. (มธ : ก)

“เปิดธนาคารวัวควายแล้ว” **สยามรัฐ** ๓๑

(๑๗ ก.พ. ๒๕) หน้า ๑, ๑๒. (มธ : ก)

พร มหาราช (นามแฝง) “ราชานุกเคราะห์

ชาวเขา” **สารประชาชน** ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๔๐๖ (๙ เม.ย. ๑๕) หน้า ๘-๑๑. (มธ : ก)

พรพรรณ ธารานุมาศ, คุณหญิง **บารมีพระ**

มากพันรำพัน พิมพ์ครั้งที่ ๒ แก้วไข และพิมพ์เติม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กิตติวรรณ, ๒๕๓๐. ๑๕๗ หน้า. ภาพประกอบ (จัดพิมพ์เนื่องในงานเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๖๐ พรรษา) (DS ๗๕๐. ๓ ๓7W4 ๒๕๓๐/มธ : ก)

พรพิมล วรดิถก “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ” วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๖ (พ.ย.-ธ.ค. ๓๐) หน้า ๔๓-๕๐. (มธ : ก, ศ, ส)

“พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท” ข่าวพาณิขย์ ปีที่ ๓๘ (๔ ธ.ค. ๓๐) หน้าพิเศษ ๔-๕ (มธ : ก)

“พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท” วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๖ (พ.ย.-ธ.ค. ๓๐) หน้า ๔-๘ (มธ : ก, ศ, ส)

“พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท” สยามรัฐ ปีที่ ๓๕ (๗ ธ.ค. ๓๐) หน้า ๘, ๑๔ (มธ : ก)

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับโครงการชลประทานตามพระราชดำริ มาตุภูมิ-ธุรกิจ ๘ (๓-๙ ธ.ค. ๒๗) หน้า ๑๒-๑๓ (มธ : ก)

“พระปรีชาสามารถประชาราษฎร์ร่วมเย็น” วารสารพัฒนาชุมชน ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๑๒ (ธ.ค. ๓๐) หน้า ๔-๑๐. (มธ : ก, ร, ส)

“พระผู้ปลดเปลื้องความทุกข์ยากของอาณาประชาราษฎร์” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์

ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๒๔ (๗ ธ.ค. ๒๓) หน้า ๒๔-๒๕. (มธ : ก, ร)

“พระมหากษัตริย์คุณในเรื่องน้ำท่วม (บทบรรณาธิการ)” สยามรัฐ ๓๔ (๑๒ ธ.ค. ๒๖) หน้า ๓. (มธ : ก)

“พระมหากษัตริย์กับงานสหกรณ์” ประชาชาติธุรกิจ ๓ (๕ ธ.ค. ๒๒) หน้า ๘, ๕ (มธ : ก)

“พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สานสาธารณสุข” มาตุภูมิ ๘ (๕ พ.ย. ๒๗) หน้า ๘-๙ (มธ : ก)

“พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจโดยสังเขปของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (ม.ค.-มิ.ย. ๓๐) หน้า ๕-๒๐. (มธ : ก, ส)

“พัฒนาคือสร้างสรรค์ ในหลวงกับงานพัฒนาประเทศ” วารสารพัฒนาชุมชน ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๕ (พ.ค. ๓๑) หน้า ๓๑๑. (มธ : ก, ร, ส)

พัฒนาที่ดิน, กรม “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับงานพัฒนาที่ดิน” สยามรัฐ ปีที่ ๓๘ (๒๓ ก.พ. ๓๑) หน้า ๕ (มธ : ก)

พาณิชย์สัมพันธ์, กรม. งานผลิตเอกสารและ
เผยแพร่ว่า “โครงการศูนย์ศึกษาการ
พัฒนาพิภพของตามพระราชดำริ” **ข่าว
พาณิชย์** ๓๔ (๗ มิ.ย. ๒๖) หน้า
๗, ๑๐. (มธ : ก)

ไพโรจน์ สังขพิชญ์ “สมเด็จพระภัทรมหาราช
กับการพัฒนาชนบท” **สยามรัฐ** ๓๓
(๔ ธ.ค. ๒๕) หน้า ๕. (มธ : ก)

ภาษิต, สำนักพิมพ์ **กษัตริย์-เกษตร** กรุง
เทพฯ, ๒๕๒๓. ๑๗๒ หน้า. ภาพ
ประกอบ. (DS ๗๕๐.๓ ๓๗ก๖/
มธ : ก)

ภิศเดช รัชนี้, ม.จ. “พระบรมราชานุเคราะห์
ชาวเขา” **อนุสาร อ.ส.ท.** ปีที่ ๑๒
ฉบับที่ ๕ (ธ.ค. ๑๔) หน้า ๘-๑๒,
๖๓-๗๐. (มธ : ก, ว)

ภิศเดช รัชนี้, ม.จ. “สัมภาษณ์ ม.จ. ภิศเดช
รัชนี้ ผู้อำนวยการโครงการหลวง วันที่
๘ กรกฎาคม ๒๕๒๖” โดย ม.ล.
พันธุ์สุรย์ ลดาวัลย์ และนายธนน
อนูมานราชชน **รัฐศาสตร์ปริทัศน์**
ลำดับที่ ๔ (ก.ย.-ธ.ค. ๒๖) หน้า
๖๑-๖๖. (มธ : ก, ร)

มนัส ปิติวงษ์ “โครงการชลประทานตาม
พระราชดำริในภาคใต้” **อนุสาร อ.ส.ท.**

ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๕ (ธ.ค. ๒๑)
หน้า ๒๘-๓๕. (มธ : ก, ว)

มนัส ปิติวงษ์ “โครงการชลประทานตามพระ-
ราชดำริในภาคเหนือ” **อนุสาร อ.ส.ท.**
ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๕ (ธ.ค. ๒๒) หน้า
๓๗-๔๒. (มธ : ก, ว)

—————, “โครงการชลประทานตามพระ-
ราชดำริภาคอีสาน” **อนุสาร อ.ส.ท.**
ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๕ (ธ.ค. ๒๒) หน้า
๓๒-๔๒. (มธ : ก, ว)

—————, “โครงการชลประทานตามพระ-
ราชดำริภาคอีสาน” **อนุสาร อ.ส.ท.**
ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๑ (ส.ค. ๒๒) หน้า
๓๖-๔๒. (มธ : ก, ว)

มนัสนา (นามแฝง) “ธนาคารกระบือไทย”
ข่าวพาณิชย์ ๓๑ (๕ ก.พ. ๒๓) หน้า
๖ (มธ : ก)

มัญญ มุกข์ประดิษฐ์ “พระมหากษัตริย์ไทย
กับงานด้านวิทยาศาสตร์การเกษตร :
พระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาชนบท
แบบผสมผสาน” **มติชน** ๙ (๒๖ ส.ค.
๒๕) หน้า ๑๓ (มธ : ก)

—————, “พระราชกรณียกิจด้านการพัฒนา
ชนบทแบบผสมผสาน” **ประชาชาติ
ธุรกิจ** ๑๒ ฉบับพิเศษ บารมีพระมาก

พันรำพัน. (๖-๙ ธ.ค. ๒๙) หน้า
๑๕-๑๖. (มธ : ก)

มหาดไทย, กระทรวง. กรมการปกครอง
วิทยาลัยการปกครอง **โครงการอันเนื่อง
มาจากพระราชดำริ** กรุงเทพฯ :
๒๕๒๖. ๒๒๑ หน้า. ภาพประกอบ
(HD ๒๑๐๕.๖ ม ๕/มธ : ก, รส)

มาลี ธรรมลิขิตกุล “พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวกับงานสังคมสงเคราะห์” **วารสาร
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์** ปีที่ ๒ ฉบับ
ที่ ๑ (ม.ค.-มี.ย. ๓๐) หน้า ๔๕-๕๐
(มธ : ก, ส)

เมธา รัชตะปิติ “แถลงการณ์นโยบาย สำนัก
งานปฏิบัติการฝนหลวงปีที่ ๘” **เข็มทิศ**
๖ (๒๓-๒๙ พ.ค. ๒๖) หน้า ๘-๑๐.
(มธ : ก)

รองเลขาธิการ, สำนัก “โครงการต่างๆ ที่
ดำเนินการตามพระราชดำริ” **บทบัณ-
ฑิตย์** เล่มที่ ๓๓ ตอนที่ ๔ (ธ.ค. ๑๙)
หน้า ๕๖๐-๙. (มธ : ก, น)

โรตารีธนบุรี, สโมสร. **ศูนย์เยาวชน พระ-
นคร** : โรงพิมพ์พุทธชัยศิริ, ๒๕๐๔,
๑๖๗ หน้า. ภาพประกอบ (GV ๑๘๒
ร ๙/มธ : ก)

เล็ก จินตาสงวน “โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริกับความมั่ง
คั่งแห่งชาติ **รัฐฎาภิรักษ์** เล่มที่ ๒๘
ฉบับที่ ๑ (ม.ค.-มี.ค. ๒๙) หน้า
๑-๔๓. (มธ : ก, ร)

ไลออนส์ในประเทศไทย, สโมสร. **ฉัตรมงคล
รำลึก ๒๕๒๐ โครงการต่างๆ ตาม
พระราชประสงค์** กรุงเทพฯ : ๒๕๒๐
ไม่มีเลขหน้า (DS ๕๗๐.๓ ๗๗๙
๒๕๒๐/มธ : ก)

ไลออนส์สตรีคูสิต, สโมสร. **ประมวลพระ-
ราชกรณียกิจและการพัฒนาประเทศ**
กรุงเทพฯ : ๒๕๒๑. ๒๘๓ หน้า.
ภาพประกอบ. (DS ๕๗๐.๓ ๗๗๙๕
/มธ : ก)

ว. แก้วพันธุ์ (นามแฝง) “โครงการธนาคาร
โคกระบือเพื่อเกษตรกรรชนของพระราช
ดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”
ข่าวพาณิชย์ ๓๑ (๒๔ ม.ค. ๒๔)
หน้า ๙ (มธ : ก)

รวรวุฒิ โรมรัตน์พันธ์ “ในหลวงกับแนวคิด
ในการพัฒนาชุมชน” **วารสารสังคมสง
เคราะห์ศาสตร์** ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑
(ม.ค.-มี.ย. ๓๐) หน้า ๓๘-๔๔.
(มธ : ก, ส)

วัฒนา นวลสุวรรณ “การปฏิบัติราชการตาม
รอยพระยุคลบาท” **การประชาสัมพันธ์
กระทรวง** ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๒ (มี.ค.-
เม.ย. ๓๑) หน้า ๖-๑๖. (มธ : ก, ส)

วาสนา กุลประสูตร “พระบาทสมเด็จพระเจ้า-
อยู่หัวกับปัจจัยสี่เพื่อประชาชน” **รัฐ-
วิสาหกิจ** ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒๐ (ต.ค.
๒๐) หน้า ๖๓-๖๘. (มธ : ก)

วิจิตร ระวิวงศ์ “พระมหากษัตริย์คุณต่อพลก
นิกรผู้ประสพสาธารณภัย” **วารสาร
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์** ปีที่ ๒ ฉบับ
ที่ ๑ (ม.ค.-มี.ย. ๓๐) หน้า ๕๓-๖๓.
(มธ : ก)

วิชัย บัวไร่ชิง “สหกรณ์ในโครงการพระราช
ดำริจังหวัดปราจีนบุรี” **สหกรณ์** ปีที่
๔๑ ฉบับที่ ๓ (ก.ค.-ก.ย. ๒๖) หน้า
๖๒-๖๖. (มธ : ก)

วุฒิสาร ตันไชย “โครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ” **วารสารสังคมสงเคราะห์
ศาสตร์** ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มี.ค.-มี.ย.
๓๐) หน้า ๒๙-๓๓. (มธ : ก, ส)

ศรทรง (นามแฝง) “พระบรมวงศานุวงศ์กับ
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์” **วารสาร
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์** ปีที่ ๒ ฉบับที่

๑ (ม.ค.-มี.ย. ๓๐) หน้า ๒๑-๒๘
(มธ : ก, ส)

ศรีนครินทร์วิโรฒ (กรุงเทพฯ) ประสานมิตร
มหาวิทยาลัย. **เย็นศิระเพราะพระบริ-
บาล เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนม-
พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๒๑** กรุงเทพฯ
๒๕๒๑. ๑๐๖ หน้า. ภาพประกอบ.
(DS ๕๗๐.๓ ๗7๕4/มธ : ก)

ศิริวรรณ สันติธารวิทย์ “ธนาคารโค-กระ
บือ “เหมือนผู้มีบุญมาโปรด” **วารสาร
เศรษฐกิจและสังคม** ปีที่ ๑๘ ฉบับที่
๒ (มี.ค.-เม.ย. ๒๔) หน้า ๓๗-๔๓.
(มธ : ก, ส, ส)

ศิลป์ ไทรพิชัย “พระมหากษัตริย์คุณแก่มวล
นักรบพิการ” **สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์**
ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๒๗ (๖ ธ.ค. ๑๓)
หน้า ๒๓-๓๒. (มธ : ก, ร)

สถาปัตยกรรม ปรีดา “ชีวิตใหม่ที่ไร้หุบกระพง
โครงการตามพระราชประสงค์” **ข่าว-
พาณิชย์** ๓๑ ฉบับครบรอบปีที่ ๓๐
(๑ มี.ค. ๒๓) หน้า ๖๕-๖๙. (มธ : ก)

..... “นักพัฒนา มหาราชดินพ
(โครงการตามพระราชดำริ)” **ข่าว-
พาณิชย์** ๓๒ ฉบับพิเศษ (๑ มี.ค. ๒๕)
หน้า ๙๓-๙๖. (ก) (มธ : ก)

สถาปัตยกรรม ปรีดา “สังคม-ร่วมไม้ : โครงการ-
ปรับปรุงดินเขาหินซ้อน” **ข่าวพาณิชย์**
๓๑ (๑๖ ธ.ค. ๒๓) หน้า ๙.
(มธ : ก)

_____ “สังคม-ร่วมไม้ : ดินพรุที
นราธิวาส (โครงการพระราชดำริ)”
ข่าวพาณิชย์ ๓๒ (๒๑ ธ.ค. ๒๔)
หน้า ๗, ๑๑. (มธ : ก)

_____ “หยดน้ำบนห้วยหิน” **ข่าว-
พาณิชย์** ๓๒ ฉบับพิเศษครบรอบปีที่
๓๑ (มี.ค. ๒๔) หน้า ๘๙-๙๔.
(โครงการในพระราชดำริ) (มธ : ก)

สนิท รวบรวม “การจัดพัฒนาที่ดินตาม
พระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระ-
เจ้าอยู่หัว **วารสารพัฒนาชุมชน** ปีที่
๑๓ ฉบับที่ ๑๕๕ (พ.ย. ๑๗) หน้า
๒๕-๓๑. (มธ : ก, ร, ส)

สมชาย พุ่มสอาด **พระราชประวัติและ
พระราชกรณียกิจในรัชกาลปัจจุบัน**
กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร,
๒๕๑๖. ๑๒๓ หน้า (...ศพนายสง่า
มาลีแก้ว) (DS ๕๗๐.๓ ๖๗๕๓๔
๒๕๑๖/มธ : ก)

“สมเด็จพระภูมิพลมหาราช” **มติชน** ๘
ฉบับพิเศษ (๕ ธ.ค. ๒๕) หน้า ๑-๒
(โครงการในพระราชดำริ) (มธ : ก)
สมพงษ์ ธงไชย “ในหลวงของเรา กับการ
พัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร”
สยามรัฐ ปีที่ ๓๘ (๕ มิ.ย. ๓๑)
หน้า ๒ มธ : ก)

สมพร เทพสิทธิ **สมเด็จพระภูมิพลมหาราช
พระมหากษัตริย์ยอดนักพัฒนา
กรุงเทพฯ ฯ : สมาคมส่งเสริมเอกลักษณ์
ของชาติ, ๒๕๓๐. ๑๖๐ หน้า (มี
พระราชดำรัสและบทความพิเศษพระเกียรติ
ในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาปี
๒๕๒๕) (DS ๕๗๐.๓ ๖๗๕๓๕/
มธ : ก, ส)**

สมลักษณ์ โศสกุล และ บุญรักษ์ บุญญเขตมาลา
**พระมหากษัตริย์คุณต่อประชาชนและ
พระราชกรณียกิจใน ๒๕ ปี
พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี,
๒๕๑๔. ๒๒๒ หน้า. ภาพประกอบ.
(DS ๕๗๐.๓ ๖๗๕๔/มธ : ก, ส)**

สุชาดา จักรพิสุทธ์ “ดอกไม้แห่ง “ค้อยคำ”
“มิติใหม่ในโลกดอกไม้” สารคดี ปีที่
๓ ฉบับที่ ๓๔ (ธ.ค. ๓๐) หน้า ๑๐๑-
๑๑๑. ภาพประกอบ. (มธ : ก, ว)

สุเมธ ตันติเวชกุล “พระบาทสมเด็จพระเจ้า-
อยู่หัวกับการพัฒนาประเทศ” วารสาร-
เศรษฐกิจและสังคม ปีที่ ๒๔ ฉบับที่
๖ (พ.ย.-ธ.ค. ๓๐) หน้า ๕๖-๖๒.
(มธ : ก, ศ, ส)

สุวรรณีย์ สำโรงวัฒนา “ศูนย์ศึกษาห้วยฮ่องไคร้
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ” วารสาร-
เศรษฐกิจและสังคม ปีที่ ๒๔ ฉบับที่
๖ (พ.ย.-ธ.ค. ๓๐) หน้า ๓๕-๔๒.
(มธ : ก, ศ, ส)

“๖๐ พรรษา สมเด็จพระภูมิพลมหาราช”
ประชาชาติธุรกิจ ปีที่ ๑๓ ฉบับพิเศษ
(๕-๘ ธ.ค. ๓๐) ๔๐ หน้า (พระ-

ราชประวัติ และพระราชกรณียกิจด้าน
ต่าง ๆ) (มธ : ก)

“๖๐ พรรษา สมเด็จพระภูมิพลมหาราช”
มติชน ปีที่ ๑๐ (๕ ธ.ค. ๓๐)
หน้าพิเศษ ๑, ๓, ๔, ๖. (มธ : ก)

อมรรวรรณ สิรินนทกานต์ “พระบารมีปกเกล้า
ชาวสหกรณ์” ข่าวพาณิชย์ ปีที่ ๓๘
(๑๐ ธ.ค. ๓๐) หน้า ๗ (มธ : ก)

อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง “พระบารมีปกทั่ว
ทุกหัวระแหง” วารสารสังคม-
สงเคราะห์ศาสตร์ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑
(ม.ก.-มิ.ย. ๓๑) หน้า ๖๕-๗๓.
(มธ : ก, ศ)

บทบาทของผู้บริหารห้องสมุดที่ต่อขวัญและกำลังใจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เต็มใจ สุวรรณทัต*

ความเบื้องต้น

ในการบริหารงานห้องสมุดนั้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะต้องการให้งานในหน้าที่ของสำนักหอสมุดหรือห้องสมุด ในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ประการที่ ๑ หน้าที่ในการอำนวยความสะดวกการเรียนการสอน โดยจัดหาหนังสือ วารสาร เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โสตทัศนอุปกรณ์ เพื่อให้บริการแก่อาจารย์ นักศึกษา ชั้นปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก ได้ใช้ค้นคว้าหาความรู้ ประการที่ ๒ เพื่อช่วยสนับสนุนการค้นคว้าและวิจัยของคณาจารย์ นักศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี และนักวิชาการภายในและนอกต่าง ๆ ประการที่ ๓ เพื่อจัดให้มีการเรียนการสอน และการฝึกอบรมแก่นักศึกษาภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ประการที่ ๔ เพื่อให้บริการทางวิชาการ ในการสนับสนุนทางด้านเอกสารแก่การสัมมนา หลักสูตรอบรมต่าง ๆ ตลอดจนหน้าที่ ประการที่ ๕ ในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม โดยต้องการให้งานประสบความสำเร็จในอันที่จะให้บริการอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ทัดถึง สมเจตนาธรรม ในหน้าที่ของห้องสมุดนั้น ๆ งานในหน้าที่ของห้องสมุดต่าง ๆ จะประสบความสำเร็จได้นั้นย่อมต้องการปัจจัยหลายอย่างด้วยกัน ในบรรดาทรัพยากรการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นบุคลากร (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) การประชาสัมพันธ์ (Message) ธรรมจริยา (Morality) เครื่องจักร (Machine) และการบริหารงาน (Management) นั้นบุคลากรได้รับการพิจารณาว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการบริหารงาน ทั้งนักเพราะบุคลากรเป็นผู้จัดหา และใช้ทรัพยากรบริหารอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงิน

*ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(งบประมาณ รายจ่ายจากงบประมาณแผ่นดิน และงบประมาณจากรายได้พิเศษ ของสถาบันอุดมศึกษา หรือแม้แต่รายได้พิเศษของสำนักหอสมุด หรือห้องสมุดเอง) วัตถุประสงค์อุปกรณ์เครื่องจักร เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในการห้องสมุดให้เป็นประโยชน์หรือข้อสนเทศอื่นใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ห้องสมุดให้เกิดความเข้าใจดีต่อกัน การมีคุณธรรม จริยของผู้ให้บริการที่มีใจรักในการให้บริการ มีระบบเที่ยงธรรมแก่ผู้ร่วมงานต่าง ๆ ตลอดจนการจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีผลทำให้บุคลากรมีความรักในองค์กร มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้เกิดประสิทธิผลที่ดี ทั้งนี้นทนยอมขอนุญาตบุคลากรทั้งสน หน่วยงานใด ๆ ก็ตามถ้าเริ่มต้นด้วยการมีบุคลากรที่มีความเก่งกล้าสามารถแล้ว ย่อมจะทำให้ปัจจัยอื่น ๆ จะก็ตามมาเองด้วย ด้วยเหตุนี้ในการบริหารงานจึงกล่าวได้ว่า บุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด

หลักของการบริหารงานบุคคลนั้น เพื่อขจัดข้อบกพร่องเป็นอย่างมากของระบบอุปถัมภ์ ซึ่งได้แก่ การรับเข้ารับราชการหรือทำงาน โดยการใช้ระบบสืบสายโลหิต ระบบการแลกเปลี่ยน โดยการนำสิ่งของมาแลกเปลี่ยนกับตำแหน่ง และระบบชอบพอกันเป็นพิเศษ มีการ

แต่งตั้งผู้ใกล้ชิดที่ได้รับการโปรดปรานกันเป็นพิเศษ เป็นต้น มาเป็นระบบคุณธรรม (Merit System) คือวิธีการเลือกสรรบุคคลเข้าทำงาน โดยการใช้การสอบหรือการประเมินความสามารถของบุคคลที่มีความรู้ความสามารถครบถ้วนตามที่ต้องการโดยไม่คำนึงถึงเรื่องการเมืองหรือเรื่องของสถาบันเดียวกัน หรือความสัมพันธ์เป็นส่วนตัวเป็นสำคัญ ระบบคุณธรรมนี้ยึดหลัก ๔ ประการ คือ ความเสมอภาคให้โอกาสเท่าเทียมกัน (Equality of Opportunity) หลักความรู้ความสามารถ (Competence) หลักความมั่นคง (Security on Temure) และหลักความเป็นกลางทางการเมือง (Political Neutrality) การบริหารงานบุคคลได้มีวิวัฒนาการก้าวหน้าเพื่อก่อให้เกิดผลงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว นอกจากหลัก ๔ ประการข้างต้นแล้ว การบริหารงานบุคคลยังได้เน้นถึงการพัฒนาตัวคนเพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอีกด้วย การบริหารงานบุคคลสมัยใหม่จึงประกอบด้วยหลัก ๑๒ ประการ กล่าวคือ

๑. หลักความเสมอภาค เปิดโอกาสให้ข้าราชการหรือพนักงานที่เท่าเทียมกันสำหรับผู้มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ โดยปราศจากข้อ

กีดกัน ทางด้านเพศ ผิว ศาสนา สถาบัน การศึกษา

๒. หลักความมั่นคง โดยการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ในปัจจุบันถือว่ามีความมั่นคงสูงสุด การที่จะให้ออกจากงานจะต้องให้มีเหตุผลอันสมควร

๓. หลักความเสมอภาคทางด้านการเมือง การปฏิบัติหน้าที่การงานในห้องสมุดจะต้องมีความเป็นอิสระโดยปราศจากการแทรกแซงทางการเมืองหรืออยู่ภายใต้อิทธิพลของนักการเมืองหรือพรรคการเมืองใด ๆ ในสถาบันอุดมศึกษาบางแห่ง ได้มีแนวโน้มมีกลุ่มอิทธิพลทางด้านการเมือง ในสถาบันอุดมศึกษามากยิ่งขึ้น การทำตัวเป็นฐานคะแนนเสียงให้แก่กลุ่มบุคคลใด ๆ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาการตอบแทนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันทำให้ขาดความเป็นกลางได้

๔. หลักมนุษยสัมพันธ์ การยอมรับคุณค่า ศักดิ์ศรี ของบุคคลแต่ละคนโดยยึดหลักความรับผิดชอบร่วมกัน ยอมรับความคิดเห็นของแต่ละบุคคล โดยการเสริมสร้างบรรยากาศและสัมพันธภาพอันดีก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างบุคลากรในหน่วยงานนั้น ๆ นอกจากนี้ห้องสมุดยังต้องให้บริการตัวผู้ใช้บริการต่าง ๆ ฉะนั้นเพื่อความเข้าใจต่อกันระหว่าง

ผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ การสร้างบรรยากาศและสัมพันธภาพอันดี จึงมีความจำเป็นยิ่ง

๕. หลักประสิทธิภาพ ในการทำงานนั้นบุคลากรทุกคนจะต้องถือหลักว่า จะต้องพยายามปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เกิดผลดีที่สุด โดยใช้ คน เวลา และค่าใช้จ่ายต่างๆ น้อยที่สุด การจะทำเช่นนั้น ได้จะต้องมีการวางแผนงาน การจัดองค์การ การจัดหน้าที่บุคลากร การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ โดยวิธีการทำงานที่ดีที่สุด

๖. หลักการศึกษาวิจัย การบริหารงานบุคคลจะต้องมีการปรับปรุงให้เหมาะสมตามสภาวะการเปลี่ยนแปลงของงาน การให้บริการ เครื่องมือเครื่องจักรวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อที่จะหาหนทางขจัดปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และเพื่อนำวิทยาการต่าง ๆ มาใช้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานต่าง ๆ ให้สูงขึ้น

๗. หลักสวัสดิการ พยายามจัดให้มีสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้ปฏิบัติงานอุทิศตนให้กับงานได้เต็มที่ เช่น สถานที่การทำงานเหมาะสมสะดวกในการปฏิบัติงาน ที่รับประทานอาหาร รวมทั้งสวัสดิการในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขในภาวะที่เหมาะสมต่าง ๆ

๘. หลักเสริมสร้างจริยธรรมและคุณธรรม ทั้งในค้ำบป้องกันการทำผิดและ

ประพจน์มิชอบของบุคลากร ทางด้านผู้ให้บริการและผู้ขอใช้บริการ รวมทั้งจะไม่ละเลยที่จะลงโทษผู้ทำความผิด

๙. หลักความสามารถ ยึดถือความรู้ความสามารถความขยันหมั่นเพียรเอาใจใส่ มีความรับผิดชอบ เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง หรือการเลือกสรรบุคคลเข้าทำงาน

๑๐. หลักการความเหมาะสม เป็นหลักในการแต่งตั้งหรือมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถกับการปฏิบัติงานในหน้าที่นั้น ๆ

๑๑. หลักความยุติธรรม จะต้องละเว้นจากการเลือกที่รักมักที่ชัง มีการสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ให้คำคำตอบแทนที่เหมาะสมตามสภาพการที่จะเอื้ออำนวย โดยเสมอภาค

๑๒. หลักการพัฒนา จัดให้มีการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบุคลากร โดยให้การศึกษอบรมการนิเทศ การให้ข้อปฏิบัติงานที่ดี เพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

ความสำคัญของขวัญและกำลังใจ

แต่เดิมนั้นการบริหารงานจะมุ่งเน้นการคัดเลือกการหาบุคคลเข้ามาทำงานเป็นหลักสำคัญ โดยเฉพาะบุคคลที่เหมาะสมกับงาน

ตำแหน่งของงาน ซึ่งในสมัยดั้งเดิมจะใช้คนทำงานโดยไม่คำนึงถึงความพึงพอใจในการทำงาน ขวัญ กำลังใจ รวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อเอื้ออำนวยในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากนัก แต่ต่อมาได้ค้นพบว่าการทำงานนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถมีความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบและถ้าหากบุคคลนั้นไม่สามารถทำงานให้ได้เต็มที่ เต็มความสามารถเนื่องจากปัจจัยอื่น ๆ ที่จะเอื้ออำนวยในการทำงานบกพร่อง ก็ย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรในการทำงานเท่าที่ควร ฉะนั้นเพื่อเสริมสร้างผลของงานให้เพิ่มพูนประสิทธิภาพสูงขึ้น การบริหารงานในยุคต่อมาจึงได้มุ่งเน้นให้การใช้บุคคลนั้นได้ใช้ความสามารถของตนเองได้เต็มที่ด้วย เครื่องมือที่ใช้เป็นองค์ประกอบ เช่น การกำหนดหน้าที่การงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ การกำหนดสภาพการทำงานให้สามารถทำงานด้วยความสะดวกสบาย การพยายามเสริมสร้างค่าจ้างค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับการครองชีพ นอกจากนี้ประการสำคัญที่จะหลีกเลี่ยงเสียมิได้ จะต้องมุ่งเน้นในการจูงใจในการทำงาน บำรุงขวัญและเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้บุคคลพึงพอใจในการทำงาน มีความรักงาน มีความรักองค์กร อยากรที่จะ

ทำงาน เป็นการกระตุ้นให้เกิดความคิดในการปรับปรุงงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ด้วย

๓. การพิจารณาเลื่อนเงินเดือน และการเลื่อนเงินเดือนประจำปีกรณีพิเศษ นำที่จะและวิธีการ มีหลักที่ดีเหมาะสมกับหน่วยงาน เป็นที่ยอมรับแก่บุคลากรต่าง ๆ โดยทั่วไป

ข้อจำกัด หลักการ และวิธีการในการประเมิน

- งานต่างหน้าที่กันการประเมินผลการทำงานได้ยาก เช่น เสมียนพิมพ์ติด กับเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ซึ่งมีหน้าที่ต่างกัน ประเมินผลการปฏิบัติงานระหว่างกันได้ยาก หรือบรรณารักษ์ที่ทำหน้าที่เฉพาะการวิเคราะห์ทรัพยากร กับบรรณารักษ์ห้องสมุดสาขา ซึ่งจะต้องปฏิบัติงานครอบคลุมหลายด้าน เป็นต้น

- การประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยผู้ประเมินที่แตกต่างกัน ในเวลาที่แตกต่างกัน ย่อมมีมาตรฐานในการวัดการประเมินแตกต่างกันไปด้วย เช่น หัวหน้าฝ่ายบริการประเมินผู้ร่วมงานในฝ่าย กับหัวหน้าฝ่ายพัฒนาทรัพยากรประเมินผลการปฏิบัติงานในฝ่ายของตน นำหนักที่ให้อย่างแตกต่างกันไป

- การพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ ๒ ชั้น ถูกกำหนดโดยร้อยละสิบห้าของข้าราชการที่เป็นลูกจ้าง ระดับ

ซี ๑-๓ ระดับซี ๔-๕ ระดับซี ๖-๘ และระดับซี ๙ ขึ้นไป ในแต่ละสัดส่วน ฉะนั้นเป็นการยากที่จะพิจารณาข้าราชการในแต่ละระดับที่กำหนดโดยที่ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงสุดในบรรดาข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ได้

- ในการพิจารณาบุคลากรที่ทำงานมีประสิทธิภาพลดหลั่นกันมา แต่อาจจะมีการข้าราชการหรือบุคลากรผู้ใดผู้หนึ่งมีผลการปฏิบัติงานออกมาเด่นที่สุดเกือบทุกปี ซึ่งถ้าจะให้ผู้ที่เด่นได้รับการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ ๒ ชั้นทุกปีก็อาจจะไม่เป็นที่ธรรมแก่บุคลากรผู้อื่นที่มีผลการทำงานอยู่ใกล้เคียงกันและอยู่ในระดับเดียวกัน ฉะนั้นน่าจะพิจารณาจากบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีอยู่ในระดับเดียวกัน โดยมีคะแนนผลการปฏิบัติงานสะสมได้ ๒-๓ ปี ส่วนผู้ที่ได้รับการพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษแล้วในปีปัจจุบัน ในปีต่อไปอีก ๑ ปี ก็มีคะแนนเพียงปีต่อไปเพียงปีเดียวและจะเริ่มคิดเป็นคะแนนสะสม ในปีต่อไปได้ ด้วยวิธีนี้จะมีผลทำให้บุคลากรที่มีผลงานเด่นอยู่ในระดับเดียวกัน มีการกระจายได้รับการพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ ๒ ชั้นด้วย และทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีการทำงานเด่น

มากจริง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับบุคลากรอื่น ๆ สามารถได้รับการพิจารณาความดีความชอบ เป็นกรณีพิเศษ ๒ ชั้น ติดต่อกันได้ด้วย

— เพื่อประโยชน์ของผู้ทำงานใน สำนักหอสมุดหรือห้องสมุดโดยส่วนรวม รวมทั้งยังทำให้บุคลากรที่มีผลการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุดได้รับประโยชน์จากการพิจารณาการ เลื่อนเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ ๒ ชั้น น่าจะ กำหนด

บุคลากรที่มีสิทธิสอบเลื่อนระดับ น่าจะ สนับสนุนให้สอบเลื่อนระดับในโอกาสแรก ที่มี สิทธิสอบเลื่อนระดับ และถ้าผลของการเลื่อน ระดับทำให้มีการปรับเงินเดือนเพิ่มขึ้น ไม่เกิน ๓ ชั้น เงินเดือนนับตั้งแต่วันที่โอกาสเลื่อน ระดับ น่าที่จะเลื่อนการได้รับการพิจารณา ความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ ๒ ชั้น ออก ไปก่อน มิฉะนั้นจะทำให้ผู้รับการพิจารณา ได้รับการปรับเงินเดือนจากการเลื่อนระดับ น้อยลงลง เป็นการซ้ำซ้อนกับสิทธิการเลื่อน ระดับ ฉะนั้นน่าจะเก็บคะแนนสะสมไว้เพื่อ พิจารณาการ ได้รับการพิจารณาความดีความ ชอบเป็นกรณีพิเศษในปีถัดไป ทั้งนี้ทั้งนั้นจะ ทำให้บุคลากรในหน่วยงาน ได้มีการปรับและ เลื่อนเงินเดือนมากยิ่งขึ้น

— เนื่องจากงานและหน้าที่ในการ ปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักหอสมุดหรือ ห้องสมุดแตกต่างกัน ฉะนั้นหน้าที่ที่กำหนด ใ้ โควต้าที่จะได้รับการพิจารณาความชอบเป็น กรณีพิเศษ ๒ ชั้น ในแต่ละฝ่าย แต่ละห้อง สมุดสาขา หรือแต่ละส่วนงาน เช่นเดียวกับ ข้อกำหนดทางราชการ มีโควต้าสะสมกันได้ ๗ ปี ในแต่ละสำนักงานเพื่อให้มีการปรับตัว ได้พร้อมทั้งทำให้การจัดสรรคัดเลือกบุคลากร ที่มีผลงานมีประสิทธิภาพเป็น ไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้และให้ความเป็นธรรมแก่บุคลากร ครบถ้วน

— น่าจะกำหนดแบบฟอร์มการ ประเมินผลงานประจำปีและมีการ ประเมินผู้ ร่วมงานตามลำดับชั้น เช่น ผู้อำนวยการ ประเมินหัวหน้าฝ่าย หัวหน้าห้องสมุดสาขาและ หัวหน้าฝ่ายประเมิน หัวหน้างานและเพื่อน ร่วมงานอื่น ๆ ระยะเวลาประเมิน ๑ ปี ถ้าจะ แยกการประเมินเป็นช่วงระยะเวลาทุก ๓ เดือน หรือ ๖ เดือน ต่อ ๑ ครั้ง ก็จะทำให้ประเมิน ได้ถูกต้องมากที่สุด

การประเมินตามแบบฟอร์มนี้ จะแบ่ง ไปตามลักษณะความรับผิดชอบหน้าที่ของข้าราชการ หรือพนักงานในระดับต่าง ๆ ตาม ความเหมาะสม

— สำหรับงานการให้บริการแก่บุคคลต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก การทำงานตรงเวลาของเจ้าหน้าที่การปฏิบัติงานตามคำแนะนำของผู้บังคับบัญชาเป็นเรื่องสำคัญ ฉะนั้นการประเมินและการเสนอบุคลากรที่จะได้รับการพิจารณาให้ได้รับความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ ๒ ชั้น ผู้บริหารจะต้องรับฟังข้อเสนอของผู้ที่จะต้องรับผิดชอบในผลงานเป็นสำคัญ และจะต้องถือหลักให้มีทั้งพระเดชและพระคุณพร้อม ๆ กันไปจึงจะทำให้งานมีประสิทธิภาพ

๔. บทบาทของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการจัดหางบประมาณ ทั้งงบประมาณรายได้จากงบประมาณแผ่นดิน รายได้จากงบประมาณรายได้พิเศษจากมหาวิทยาลัย และการจัดดำเนินการของสำนักหอสมุดเอง เพื่อจะได้นำมาสนับสนุนเอื้ออำนวยในการให้การทำงานของบุคลากรในสำนักหรือในห้องสมุดเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. บทบาทของการเป็นผู้นำ

ผู้บริหารงานห้องสมุดจะต้องแสดงออกถึงการเป็นผู้นำทางด้านการบริหารงาน การบริหารงานบุคคล มีความรู้ในวิชาบรรณารักษะ มีเกียรติคุณและภาพพจน์ที่ดีเป็นที่ยอมรับในสถาบันการศึกษาภายในสถาบันการศึกษาเอง และภายนอก เพื่อจะเป็นส่วนในการเอื้ออำนวยการปฏิบัติงานให้สู่เป้าหมาย

สรุป

บทบาทของผู้บริหารงาน โดยเฉพาะผู้อำนวยการสำนักหอสมุด หรือหัวหน้าห้องสมุด หรือหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ จะต้องบริหารงานอย่างใดที่จะเอื้ออำนวยให้แก่ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ของห้องสมุด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเอื้ออำนวยการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัย การจัดการเรียนการสอนและการฝึกงาน การให้บริการทางวิชาการ และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ กว้างขวาง รวดเร็ว ถูกต้องเป็นที่ศรัทธาแก่ผู้ขอใช้ห้องสมุดต่าง ๆ การที่จะให้การดำเนินงานหาหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามสภาพการทางวิชาการที่ก้าวหน้า สภาพการศึกษาอบรมที่เปลี่ยนแปลง ทั้งระยะสั้นและระยะยาวนั้น การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่เพื่อนร่วมงานในลักษณะ การเสริมสร้างความรู้ประสบการณ์ การปรับปรุงสภาพการทำงาน การให้ความเที่ยงธรรมแก่เพื่อนร่วมงาน และการจัดให้มีสวัสดิการตามความเหมาะสมนับว่ามีความจำเป็นในปัจจุบันเป็นอย่างมาก และผู้บริหารจะต้องระลึกเสมอว่า จะต้องทำอย่างไรจึงจะสนองตอบความต้องการของผู้ทำงานในห้องสมุดให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ในเรื่อง ลาก ยศ สรรเสริญ

ภาคผนวก

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แบบแสดงผลการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้างประจำ
ระหว่างวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๒...ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒....

ชื่อ.....วุฒิการศึกษา.....
ตำแหน่ง.....ระดับ.....ชั้นเดือน เดือนปัจจุบัน.....บาท
เริ่มรับราชการเมื่อ (วันที่ทดลองปฏิบัติราชการ).....
เคยได้ ๒ ชั้น รวม.....ครั้ง เมื่อปีงบประมาณ.....
วันลาในรอบปี ลาป่วย.....วัน ลากิจ.....วัน ขาดราชการ.....วัน รวมวันลา.....วัน
มาทำงานสายก่อนเวลา ๙.๐๐ น. รวม.....ครั้ง มาทำงานสายหลังเวลา ๙.๐๐ น. รวม.....ครั้ง
หน้าที่และปริมาณงาน (ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....)

ก. งานประจำ (ถ้าช่องว่างไม่พอกรอก ให้ใช้กระดาษอื่นต่อ)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

คำแนะนำ

๑. ให้ผู้บังคับบัญชาโดยตรงระดับหัวหน้าฝ่ายหรือหัวหน้าห้องสมุดสาขาขึ้นไปเป็นผู้ประเมินแล้วเสนอผู้บังคับบัญชา
๒. ผลประเมินแบ่งเป็น ๕ ระดับ คือ F, D, C, B, A, แต่ละระดับจะแบ่งเป็น ๒ ระดับย่อยคือ - และ +
 - ก. ให้ทำเครื่องหมาย × ลงใน □ ในระดับที่ท่านคิดว่าตรงกับผู้ถูกประเมินมากที่สุดแล้วยกผลประเมินนั้นไปลงใต้ค่าประเมิน ในด้านขวาสุดในหัวข้อประเมินนั้น

F-		F+		D-		D+		C-		C+		B-		B+		A-		A+		ประเมินผล
																				C-

- ข้าราชการสำนักหอสมุด ระดับ ๑-๓ หรือเทียบเท่า ประเมินข้อ ๑-๕
- ข้าราชการสำนักหอสมุด ระดับ ๔-๕ หรือเทียบเท่า ประเมินข้อ ๒-๙
- ข้าราชการสำนักหอสมุด ระดับ ๖-๗ หรือเทียบเท่า ประเมินข้อ ๒-๑๐

ช่วงการประเมิน

	F-	F+	D-	D+	C-	C+	B-	B+	A-	A+	การประเมิน
<p>๑. ความระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน :</p> <p>พิจารณาถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และการดูแลเอาใจใส่กับอุปกรณ์เครื่องมือ ตลอดจนความปลอดภัยของตัวตนเองและผู้อื่น</p>	<p>มักจะยึดในการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ และประมาณค่าเงินเล็กน้อยเกินไป เกิดอันตรายต่อร่างกายตนเอง ผู้อื่น และทรัพย์สิน</p>	<p>ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปล่อยให้เครื่องมือ เครื่องใช้ และกระทำการอื่นอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเอง ผู้อื่น และทรัพย์สิน</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>การประเมิน</p>
<p>๒. ความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ :</p> <p>พิจารณาถึงความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน และความเอาใจใส่ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี</p>	<p>ไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>การประเมิน</p>
<p>๓. คุณภาพของงาน :</p> <p>พิจารณาถึงความถูกต้องเรียบร้อย ของผลการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>คุณภาพของงานไม่เป็นที่น่าพอใจ</p>	<p>คุณภาพของงานไม่เป็นที่น่าพอใจ</p>	<p>คุณภาพของงานไม่เป็นที่น่าพอใจ</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>การประเมิน</p>

ช่วงการประเมิน

	F-	F+	D-	D+	C-	C+	B-	B+	A-	A+	การประเมิน
๑. สัมพันธภาพในการทำงาน ; พิจารณาถึงการให้ความ ร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน ความ สามารถ ในการ เข้ากับผู้อื่น และการควบคุมอารมณ์	ไม่ให้ความร่วมมือ และมีปัญหาในการ การทำงานร่วมกับ ผู้อื่น	ทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นอย่างดี			ไม่มีปัญหาในการ ทำงานร่วมกับผู้อื่น			สร้างความสัมพันธ์ ในการทำการร่วมกัน กับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี		สัมพันธภาพใน การทำงานดีเยี่ยม	
๒. ความคิดริเริ่ม : พิจารณาในแง่ของการมี ความคิดสร้างสรรค์อันก่อให้เกิด ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน	ขาดความคิดริเริ่ม	มีความคิดริเริ่ม อยู่บ้าง			มีความคิดริเริ่มพอ สมควร			มีความคิดริเริ่ม และพยายามที่จะใช้ ความคิดริเริ่มนั้น ให้เป็นประโยชน์		มีความคิดริเริ่มที่ มากและเหมาะสม กับสถานการณ์ อยู่เสมอ	การประเมิน
๓. การตัดสินใจ : พิจารณาถึงการเป็นผู้มีความ สามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับ งานที่อยู่ในความรับผิดชอบ	การตัดสินใจต้อง อาศัยคำแนะนำ จากผู้อื่นและลาขาด เสมอ	การตัดสินใจของ อาศัยคำแนะนำ จากผู้อื่นอยู่บ้าง			สามารถตัดสินใจ ได้เอง			พอสสมควร		สามารถสามารถใน การมองปัญหาได้ ถูกต้องและตัดสินใจ ได้เด็ดขาด	การประเมิน
๔. การสื่อสาร : พิจารณาถึงความสามารถใน การถ่ายทอดความคิดเห็นทั้งใน ด้านการพูด การเขียน รวมถึงตลอด ถึงความสามารถในการรับฟัง และทำความเข้าใจในเรื่อง ต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่	มีปัญหาในการสื่อสาร ขอความอยู่เสมอ	ยังต้องการแนะนำ อย่างมากในการสื่อสาร ขอความ			การสื่อสารความยัง ต้องแก้ไขปรับปรุง			ไม่มีปัญหาในการ สื่อสารขอความ		มีการสื่อสารและสื่อ ขอความดีมาก	การประเมิน

๒. ท่านคิดว่าผู้ที่ท่านประเมินควรได้ ๒ ชั้น เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓. ท่านคิดว่าผู้ที่ท่านประเมินไม่ควรได้รับการเลื่อนชั้น เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

ตำแหน่ง.....

จัดพิมพ์จำหน่ายโดย... สำนักพิมพ์ ต้นอ้อ

๑๐๕๑/๒๒๓ ศูนย์การค้าจิวรี่สนนกรหลวง ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ กทม. ๑๐๕๐๐

โทร. ๒๕๓-๔๕๒๔-๕ ต่อ ๓

หนังสือของสำนักพิมพ์ ต้นอ้อ ได้รับรางวัลจาก

คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๕ , พ.ศ. ๒๕๓๐

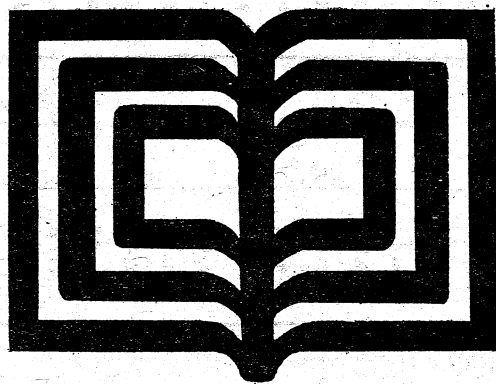

ชาวนาไทยได้รับรางวัล นอมา
จากประเทศญี่ปุ่น

ได้รับรางวัล ๒ประเภท
คำประพันธ์
หนังสือสวยงาม

ด้วยความปรารถนาดี

จาก

สำนักพิมพ์อิสระสำเนา

๓๒๖-๘ สยามสแควร์ ซอย ๔ ปทุมวัน กทม. ๑๐๕๐๐

โทร. ๒๕๒๐๒๓๙, ๒๕๒๙๔๒๙

โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา

อนงค์ สวรรค์วัฒนกุล*

สวนจิตรลดาเขต
เนาองค์พระทรงศรี
เขตวังมโหฬาร
แลห้องสนามศิณ
เป็นที่ ๓ ทดลอง
นาไร่ผิ้วมืองเมียง
โคนมก็มีอยู่
บ่อปลากะไว้วาง
มากยิ่งละสิ่งหลาก
ตัวอย่างก็ยกมา
โรงช่างอร่ามบุษ-
พีเลี้ยงและควาญหมอ

พระนิเวศน์ ณ ธาณี
นครเศรษฐมินทร์
ทศนาถมาจินต์
ถูกชนระเบียบเคียง
กิจผองก็รายเรียง
จะเจอะพืชและยุงฉาง
พิศดู ณ ตามทาง
ก็เพอะพันธุ์มีจนา
ละก็ยากจะพรรณนา
ถูกเห็นจะเพียงพอ
ยะสตุจะเย็นยอ
ก็จะเลี้ยงพนอชู

พระราชนิพนธ์เบื้องต้น สมเด็จพระ-
เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรง
พระราชนิพนธ์ไว้ในคำฉันท์กฤษฏีสังเวจและ
กาพย์ขับไม้ ตอน ชมเมืองกลมพระศรีนรา-
รัฐราชกิริณี ซึ่งเป็นช่างเผือกที่ชาวจังหวัด-
นราธิวาส น้อมเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ จาก
พระราชนิพนธ์ดังกล่าวจะเห็นภาพว่าภายใน
เขตพระราชวัง นอกจากจะเป็นที่ตั้งของ
พระตำหนักจิตรลดารโหฐานที่ประทับขององค์
พระประมุขของชาวไทยแล้ว ยังจะเป็นสถานที่
ทดลองโครงการต่าง ๆ ทางด้านกาเกษตร

*อนงค์ สวรรค์วัฒนกุล บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะสำนักพระราชเลขาริการ

ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนาม.

“โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา”

โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา เป็นโครงการส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์สำหรับดำเนินงานเป็นหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของเลขาธิการพระราชวัง โครงการเหล่านี้เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ เป็นโครงการทดลอง เป็นโครงการตัวอย่าง และเป็นโครงการซึ่งไม่หวังผลตอบแทน แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ โครงการแบบไม่ใช่ธุรกิจ และโครงการกึ่งธุรกิจ

โครงการแบบไม่ใช่ธุรกิจ เป็นโครงการที่ได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานทางราชการ เช่น โครงการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน โครงการป่าไม้สาธิต จากกรมป่าไม้ เป็นต้น

โครงการปลาหมอเทศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเลี้ยงปลาหมอเทศ (Nilotica Africana) เริ่มแรกในสระว่ายน้ำหน้าพระที่นั่งอุดร ในบริเวณพระที่นั่งอัมพรสถาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ แล้วได้พระราชทานพันธุ์ปลาหมอเทศ

(Nilotica Africana) ให้กับผู้ใหญ่บ้านและกำนันทั่วประเทศนำไปเลี้ยง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๖

โครงการป่าไม้สาธิต

ในฤดูร้อนเกือบทุกปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จ ฯ แปรพระราชฐานไปประทับ ณ พระราชวังไกลกังวล หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในระยะแรกจะเสด็จ ฯ โดยทางรถไฟ ต่อมาเสด็จ ฯ โดยรถยนต์เมื่อมีการปรับปรุงถนนหนทางดีขึ้น ทรงเสด็จ ฯ ผ่าน จ. นครปฐม ราชบุรี และเพชรบุรี เมื่อผ่านอำเภอท่าทาง จังหวัดเพชรบุรี สองข้างทางมีต้นยางขนาดใหญ่ปลูกอยู่มากมาย จึงได้ทรงพระราชดำริที่จะสงวนบริเวณป่าอย่างนี้ไว้ให้เป็นสวนสาธารณะ แต่ไม่สามารถดำเนินการจัดถวายตามพระราชประสงค์ได้ เพราะมีราษฎรมาทำสวน ทำไร่ ในบริเวณนั้นมาก และจะต้องใช้จ่ายเงินทดแทนในการจัดที่ใหม่ในอัตราที่ไม่สามารถจะจัดได้ จึงได้ทรงทดลองปลูกต้นยางเอง ทรงเพาะเมล็ดค่างในกระถางบนพระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล และได้ทรงปลูกต้นยางนั้นในแปลงป่าไม้ทดลองในบริเวณแปลงทดลองปลูกต้นยางนาพร้อมข้าราชการบริพาร เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๐๔ จำนวน ๑,๒๕๐ ต้น

ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ทั่วประเทศมาปลูกในบริเวณที่ประทับสวนจิตรลดา ในลักษณะป่าไม้สาธิตกับได้สร้างพระตำหนักเรือนต้นในบริเวณป่าไม้สาธิตนั้น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ และสร้างสำนักสงฆ์ด้วยไม้มะค่าทั้งหลังที่กลางป่ายาว เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕

โครงการนาข้าวทดลอง

สำหรับโครงการนาทดลอง นั้น ใน พ.ศ. ๒๕๐๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมการข้าวมาจัดทำนาข้าวทดลองปลูกข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ได้ทรงขี้ควายเหล็กและทรงหว่านข้าวด้วยพระองค์เอง ทางราชการได้ขอพระราชทานข้าวเปลือกที่ปลูกได้ส่วนหนึ่งไปใช้เป็นข้าวพิธีในพระราชทานพิธีพีชมงคล และพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญกับแจกให้กับชาวนาและเกษตรกร โดยใส่ถุงพลาสติกเล็ก ๆ ในปีต่อมาทรงพระกรุณาให้พระยาแรกนาหว่านข้าวในแปลงนาทดลองต่อท้ายจากงานพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นประจำทุกปี

โครงการปลานิล

มกุฎราชกุมารเจ้าชายอากิฮิโตะ แห่งญี่ปุ่น ได้ทูลเกล้าฯ ถวายพันธุ์ปลาจากประเทศญี่ปุ่น ชื่อ (Nilotica Oapanica) ๕๐ ตัว ในวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๐๘ ทรงเลี้ยงไว้ในบ่อปลาที่

ในบริเวณสวนจิตรลดาทรงปล่อยปลาด้วยพระองค์เอง และได้พระราชทานพันธุ์ปลานิลที่เพาะพันธุ์จากบ่อในสวนจิตรลดา ไปขยายพันธุ์ทั่วพระราชอาณาจักร กับพระราชทานชื่อปลานิลใหม่ว่า “ปลานิล” ทัฬหีพิทยาศาสตร์ (Nilotica Oapanica) เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๐๘ ขณะนี้อาหารประเภทปลาที่ประกอบจากปลานิลเป็นอาหารที่ได้รับความนิยมทั่วประเทศ

โครงการข้าวไร่

ในปี ๒๕๑๗ ได้มีพระราชปรารภว่า ชาวนิคมช่วยตนเอง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กราบบังคมทูลว่าผลผลิตจากข้าวไร่น้อยมากไม่เพียงพอการค้าครองชีพ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทดลองปลูกข้าวไร่ (ข้าวหยอดหลุม) ขึ้นในบริเวณโครงการฯ สามารถผลิตข้าวได้ในอัตราไม่ต่ำกว่า ๒๐ ถึง ต่อ ๑ ไร่ ซึ่งในขณะนั้นข้าวนาสามารถผลิตข้าวได้ประมาณ ๔๐ ถึง ต่อ ๑ ไร่

โครงการผลิตแก๊สชีวภาพ

หรือไบโอแก๊ส (แก๊สมูลสัตว์)

ใน พ.ศ. ๒๕๒๑ กรมอนามัยและคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จัดทำการผลิตแก๊สจากมูลสัตว์ สำหรับใช้เป็นเชื้อเพลิงหุงต้มภายในโรงโคนม และสาธิตประโยชน์ของการใช้วัสดุเหลือใช้จากโรงโคนม และปี

พ.ศ. ๒๕๒๘ มีการปรับปรุงขยายอัตรากาการผลิตให้เพิ่มขึ้นพอที่จะนำไปใช้เพิ่มเติมยังโรงผลิตน้ำผลไม้และศูนย์รวมนม

โครงการปุ๋ยอินทรีย์

พ.ศ. ๒๕๒๘ เนื่องจากทางโครงการ ฯ ได้ทราบว่าการพัฒนาดินพรุทางจังหวัดภาคใต้มีอุปสรรค จึงได้ทำการทดลองนำดินดังกล่าวมาทดลองผสมสารต่าง ๆ เพื่อลดกรดรวมทั้งได้ทดลองผสมกับดินลูกรังในส่วนผสมต่าง ๆ เช่นกัน โครงการปรับปรุงดินพรุได้กระทำไปพร้อม ๆ กับโครงการ ปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์ชนิดต่าง ๆ ของโครงการ ฯ โดยจัดสร้างโรงปุ๋ยอินทรีย์ แล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๓๐

โครงการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

พ.ศ. ๒๕๒๘ โครงการ ฯ ได้พิจารณาจัดสรรเงินรายได้ส่วนหนึ่งไปสนับสนุน "การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ" ซึ่งเป็นวิทยาการสมัยใหม่สามารถจะขยายพันธุ์ไม้ได้จำนวนมากมายและระยะเวลารวดเร็ว โดยคำนึงถึงพันธุ์ไม้พันธุ์ดีที่มีอยู่ในพระราชฐานหลายชนิด เช่น ต้นสมอที่ปลูกไว้สมัยรัชกาลที่ ๓ และพันธุ์ดอกพุด ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นพันธุ์ดี ดอกตูม แข็งแน่น ชุนน - สาก และกระเบา ฯ ล ฯ

โครงการขจัดน้ำเสียโดยปลูกผักตบชวา

ในปีเดียวกันนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ทดลองปลูกผักตบชวา เพื่อขจัดน้ำเสียใน

บริเวณที่ประทับสวนจิตรลดา โดยใช้ผักตบชวาที่คูดน้ำสกปรกแต่ไม่มีสารโลหะหนักเจือปน ใช้ทำปุ๋ยหมัก และใช้ผักตบชวาที่มีสารโลหะหนักเจือปนไปอัดผสมกับแกลบบดทำเป็นเชื้อเพลิงแท่ง

โครงการสวนพืชสมุนไพร

พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้เริ่มโครงการโดยรวบรวมพืชสมุนไพรชนิดต่าง ๆ เพื่อที่จะปลูกเป็นสวนมีวัตถุประสงค์ที่จะเป็นแหล่งศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์ วิธีการขยายพันธุ์และเผยแพร่คุณประโยชน์ของสมุนไพรแก่ผู้สนใจเข้าชมกิจการ และเป็นพื้นฐานในการที่จะผลิต ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากพืชสมุนไพร

โครงการสาหร่ายเกลียวทอง

ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ เริ่มโครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำน้ำจากมูลหมัก ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการผลิตแก๊สชีวภาพ ศึกษาสูตรอาหารที่เหมาะสมและทดลองผลิตอาหารปลาที่มีสาหร่ายเกลียวทองผสมอยู่ด้วย โดยสาหร่ายเกลียวทองที่ผลิตได้นำไปใช้เป็นอาหารเสริมสำหรับสัตว์ เนื่องจากมีโปรตีนสูงมากถึง ๖๗-๗๐ %

โครงการหว่าย

เนื่องจากในปัจจุบันมีการใช้หว่ายเป็นวัตุถุคิบทกันอย่างมาก จนเกินกำลังผลิตจากป่าทำให้หว่ายธรรมชาติลดลงจนเริ่มมีการขาด

แคลนหวายภายในประเทศ และมีการส่งนำหวายเข้ามาจากต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าวิจัยในเรื่องหวาย ได้จัดทำโครงการ “การขยายพันธุ์หวายที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจบางชนิด โดยวิธีการเลี้ยงเนื้อเยื่อ” และการรวบรวมพันธุ์หวายและศึกษาการเจริญเติบโตของหวายที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจบางชนิด” การนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในปีงบประมาณ ๑๕๓๐ นี้

โครงการทดลองปลูกพืชโดยปราศจากดิน

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสำหรับการผลิตทางการเกษตรได้เจริญก้าวหน้าไปมาก เพื่อให้ทันกับวิทยาการและนำความรู้ทางด้านนี้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและวัสดุอุปกรณ์ที่มีภายในประเทศ ใน พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้เริ่มทำการทดลองปลูกพืชต่าง ๆ เช่น พืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ เพื่อเป็นวิธีการที่จะทำการผลิตพืชในพื้นที่ที่มีปัญหาและมีเนื้อที่จำกัดให้ได้ผลผลิตสูง

๒. โครงการกึ่งธุรกิจ เป็นโครงการที่มีรายได้ รายจ่าย แต่ไม่มีโบนัส ได้แก่

โรงโคนมสวนจิตรลดา

ใน พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้มีผู้น้อมเกล้าฯ ถวายโคนมตัวเมีย ๕ ตัว ตัวผู้ ๑ ตัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการเลี้ยงโคนม

ร่วมกับเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ จำหน่ายนมสดที่รีด ได้แก่สมาชิกของโรงโคนมสวนจิตรลดา กับพระราชทานลูกวัวตัวผู้เป็นวัวพันธุ์ และแม่โคที่คัดออกแก่ผู้ที่สนใจขอไปหัตถ์คินม ฯลฯ

โรงนมผงด่วนอุตสาหกรรม

ใน พ.ศ. ๒๕๑๒ เกิดภาวะนมสดล้นตลาดสมาชิกผู้เลี้ยงโคนมทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาให้ทรงช่วยเหลือ จึงได้ทรงจัดตั้งโรงงานนมผงด่วนพระราชทานชื่อว่า “โรงนมผงด่วนอุตสาหกรรม” และได้พัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ให้คุณภาพของนมผงด่วนให้ดีขึ้น ขณะนี้ได้ใช้เครื่องมือใหม่ผลิตและเสด็จไปทรงเปิดใช้เครื่องมือใหม่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖

ศูนย์รวมนม

ในการดำเนินการผลิตนมผงด่วนแรก ได้ประสบอุปสรรคและการขาดทุนอยู่เนือง ๆ มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการอื่นเพื่อให้ได้เงินมาสนับสนุน จึงได้จัดตั้ง “ศูนย์รวมนม” ขึ้นเพื่อรับนมจากสมาชิกในบริเวณชานเมืองและจากสหกรณ์ต่าง ๆ เช่น สหกรณ์อยุธยาและสหกรณ์หนองโพ รับมาจัดจำหน่าย โดยให้ผ่านกรรมวิธีฆ่าเชื้อพาสเจอร์ไรซ์และฉีกไขมันที่เป็นส่วนผสมอยู่ให้ละลายเข้ากัน โดยวิธีโฮโมจิไนต์และส่งเข้าเครื่องบรรจุถุงอัติโนมัตินสามารถผลิตได้ประมาณ วันละ ๗,๐๐๐ ถุง กิจกรรมนี้ทำกำไรจากการจำหน่ายให้กับสมา-

ซิกของโรงโคนมนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่สนใจรับนมไปจำหน่ายซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการอันเป็นผลพลอยได้เพิ่มจากเงินเดือนประจำ

โรงสีข้าวทดลอง

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงสีข้าวทดลองขึ้น เนื่องจากมีผู้碾อ้อมเกล้าฯ ถวายเครื่องสีข้าวแบบต่าง ๆ ขณะนี้ทางโรงสีได้ใช้เครื่องสีข้าวขนาดเล็กสีได้ในอัตราชั่วโมงละ ๑ เกวียน และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างยังฉางเก็บข้าวเปลือกแบบต่าง ๆ รวมทั้งยังข้าวแบบสหกรณ์ ซึ่งขณะนี้ได้ตัดแปลงให้สามารถนำข้าวเปลือกเข้าและออกจากยุ้งไปทำการสี โดยไม่ต้องใช้คนแบกขน

โรงบดและอัดแกลบ

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้จัดสร้างโรงบดและอัดแกลบให้เป็นเชื้อเพลิงแห้งและทดลองเผาแกลบอัดแห้งให้เป็นถ่านได้ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ นอกจากนี้ได้ผลิตแกลบบดผสมกับปุ๋ยเคมี หรือปุ๋ยคอกชนิดต่าง ๆ จำหน่ายในสูตรต่าง ๆ ได้รับความสนใจและความนิยมพอสมควร

ห้องปฏิบัติการทดลอง

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ทางโครงการฯ ยังไม่มีห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะ

สามารถตรวจสอบคุณภาพของผลผลิต โดยเฉพาะคุณภาพของนมสดและนมผง ในการจัดสร้างห้องปฏิบัติการนี้ โครงการฯ ได้รับพระมหากรุณาจากสมเด็จพระเทพฯ พระราชทานตู้เย็นมาใช้ราชการ ๑ ตู้ และสหกรณ์โคนมเนเธอร์แลนด์ ได้น้อมเกล้าฯ ถวายเครื่องมือเพื่อใช้ปฏิบัติการ เนื่องในโอกาสที่ได้มาเยือนโครงการฯ

โรงผลิตน้ำมันผลไม้

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ เนื่องจากเครื่องพาสเจอร์ไรซ์เดิมมีอายุการใช้งานเกือบ ๑๐ ปี จึงมีความจำเป็นต้องซื้อเครื่องใหม่ เครื่องเดิมที่มีอยู่จึงนำมาใช้พาสเจอร์ไรซ์น้ำส้มคนและน้ำอ้อย เป็นโครงการแนะนำชาวไร่ส้มและไร่อ้อยนอกจากนี้แล้ว ยังทำการผลิตน้ำกระเจียบกับน้ำขิงพาสเจอร์ไรซ์ออกสู่ตลาดเป็นโครงการแนะนำด้วยเช่นกัน

โรงนมเม็ดสวนกุศิต

ในปีเดียวกันนี้ ได้จัดทำโรงผลิตนมเม็ดขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ภายหลังที่ได้เคยทดลองผลิต เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ แล้วและมีอุปสรรคทางเทคนิคไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ปัจจุบันมีเครื่องตอกเม็ด ๔ เครื่อง สามารถผลิตนมเม็ดได้วันละ ๖,๐๐๐-๘,๐๐๐ ถัง ถังละ ๑๕ เม็ด จำหน่ายราคาถูกเพียงถังละ ๓.๐๐ บาท นับเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมมาก และ

ช่วยให้การจำหน่ายนมผงของโครงการคล่องตัว
หมดปัญหาต่างๆ ไป

โรงอบผลไม้

กลางปี พ.ศ. ๒๕๔๘ สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ พระราชทานเครื่องอบผลไม้
มาใช้ในราชการระยะแรกได้ผลดีกระเทียมอบ
แห้งออกมาเป็นผลิตภัณฑ์อีกชนิดหนึ่ง ของ
โครงการส่วนพระองค์ ต่อมาได้ลองอบผลไม้
อื่น เช่น กระจับปวย ซึ่ง เป็นผลผลิตจาก
สวนปทุมฯ และจะใช้ทดลองผลิตภัณฑ์จาก
พืชสมุนไพรในโอกาสต่อไป และได้ต่อเติม
อาคารเพื่อใช้ปฏิบัติงานในปี พ.ศ. ๒๕๓๑

โรงกลั่นแอลกอฮอล์

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงกลั่นแอลกอฮอล์
ขนาดกลั่นได้วันละ ๔๐ ลิตร ซึ่งเป็นโครงการ
กันคว้าน้ำมันเชื้อเพลิงตามพระราชดำริ โดย
จัดสร้างเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ใน
การทดลองผลิต พร้อมกับได้สร้างอาคารโครง
การ โดยมีห้องปฏิบัติการโครงการนิวตฤประ
สงค์เพื่อสนับสนุนให้มีการปลูกอ้อยมากขึ้น อัน
จะนำรายได้มาสู่เกษตรกร นอกจากนี้ยังใช้ทดลอง
หะข้อมูลต่างๆ ในการผสมกับเบนซินชนิด
ธรรมดาให้ก๊าซโซฮอล อันเป็นน้ำมันเชื้อเพลิง
ชนิดใหม่

โรงหล่อเทียนหลวง

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จัดสร้างโรงหล่อ
เทียนหลวงเพื่อใช้ในราชการ สำนักพระราชวัง
แทนการฟั่นเทียนและดำเนินการหล่อเทียน
เพื่อให้ได้เทียนที่มีคุณภาพใช้ในการพระราช
พิธีต่างๆ ในราชสำนัก ตลอดจนเป็นการฝึก
หัดบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถลงบประมาณ
แผ่นดินในการจัดซื้อและให้มีการจัดทำ
โดยเจ้าหน้าที่ของสำนักพระราชวัง

เชื้อเพลิงเปี้ยว

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เชื้อเพลิงจากวัสดุ
เหลือใช้จากการเกษตรเป็นสิ่งซึ่งโครงการส่วน
พระองค์สนใจพัฒนาต่อจากเชื้อเพลิงแท่ง ซึ่ง
ผลิตจากแกลบบด เศษวัสดุเหลือใช้ทั้งขาน
อ้อย เปลือกส้ม และผักตบชวา จากโครง
การกำจัดน้ำเสีย สามารถนำมาเป็นเชื้อเพลิง
เขียวได้ทั้งสิ้นวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรเหล่านี้
จะสามารถเป็นแหล่งพลังงานหรือแหล่งเชื้อ
เพลิง ซึ่งจะได้พัฒนาต่อไป

เนยแข็ง

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ในวโรกาสมหา
มงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนม
พรรษาครบ ๕ รอบ โครงการส่วนพระองค์
สวนจิตรลดา ได้จัดทำโครงการศึกษาความ
เป็นไปได้ในการผลิตเนยแข็ง เพื่อการกันคว้าน

ทดลองและส่งเสริมแนะนำเป็นอาชีพในโอกาสต่อไป

ศาลามหามงคล

เป็นอาคารเอนกประสงค์สร้างในปีมหามงคล พ.ศ. ๒๕๓๐ เพื่อใช้ในการรับรองผู้มาเยี่ยมโครงการ ฯ รับฟังคำบรรยายและจัดนิทรรศการ โดยนำไม้ที่รอกจากสโมสรรักษาการในพระองค์เดิม ซึ่งชำรุดแล้วหมดสภาพมาสร้างและต่อเติมให้สมบูรณ์ขึ้นใหม่ อาคารหลังนี้มีความกว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๒๗ เมตร สามารถรับรองได้จำนวน ๕๐๐ ถึง ๗๐๐ คน

โรงเห็ด

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ได้จัดสร้างโรงเห็ดเพื่อผลิตเห็ดชนิดต่างๆ โดยใช้เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบในการผลิต เช่น เห็ดฟาง เห็ดหูหนู เห็ดนางฟ้า เห็ดนางรม เห็ดเป่าฮ้อ ฯลฯ นอกจากนี้ยังได้นำเอาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรหลังจากที่ได้เก็บผล

ผลิตของเห็ดแล้วมาทำเป็นปุ๋ยหมักอีกด้วย

โรงอาหารปลา

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ได้จัดสร้างโรงอาหารปลา โดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา และอาหารปลาที่ผลิตได้จะผสมสาหร่ายเกลียวทองในปริมาณ ๕ เปอร์เซ็นต์ เพื่อช่วยเร่งอัตราการเจริญเติบโต มีความสามารถในการสืบพันธุ์ได้เร็วขึ้น และเพิ่มสีส้มของปลาให้สดสวยยิ่งขึ้น

อาคารวิจัยและพัฒนา

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ เนื่องในวโรกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระชนมพรรษา ๕ รอบ บริษัทอุตสาหกรรมปิโตรเคมีกัลไทย จำกัด น้อมเกล้า ฯ ถวายการจัดสร้างอาคารวิจัยและพัฒนา พร้อมอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้ในการวิจัยงานทางด้านวิทยาศาสตร์ ของโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา

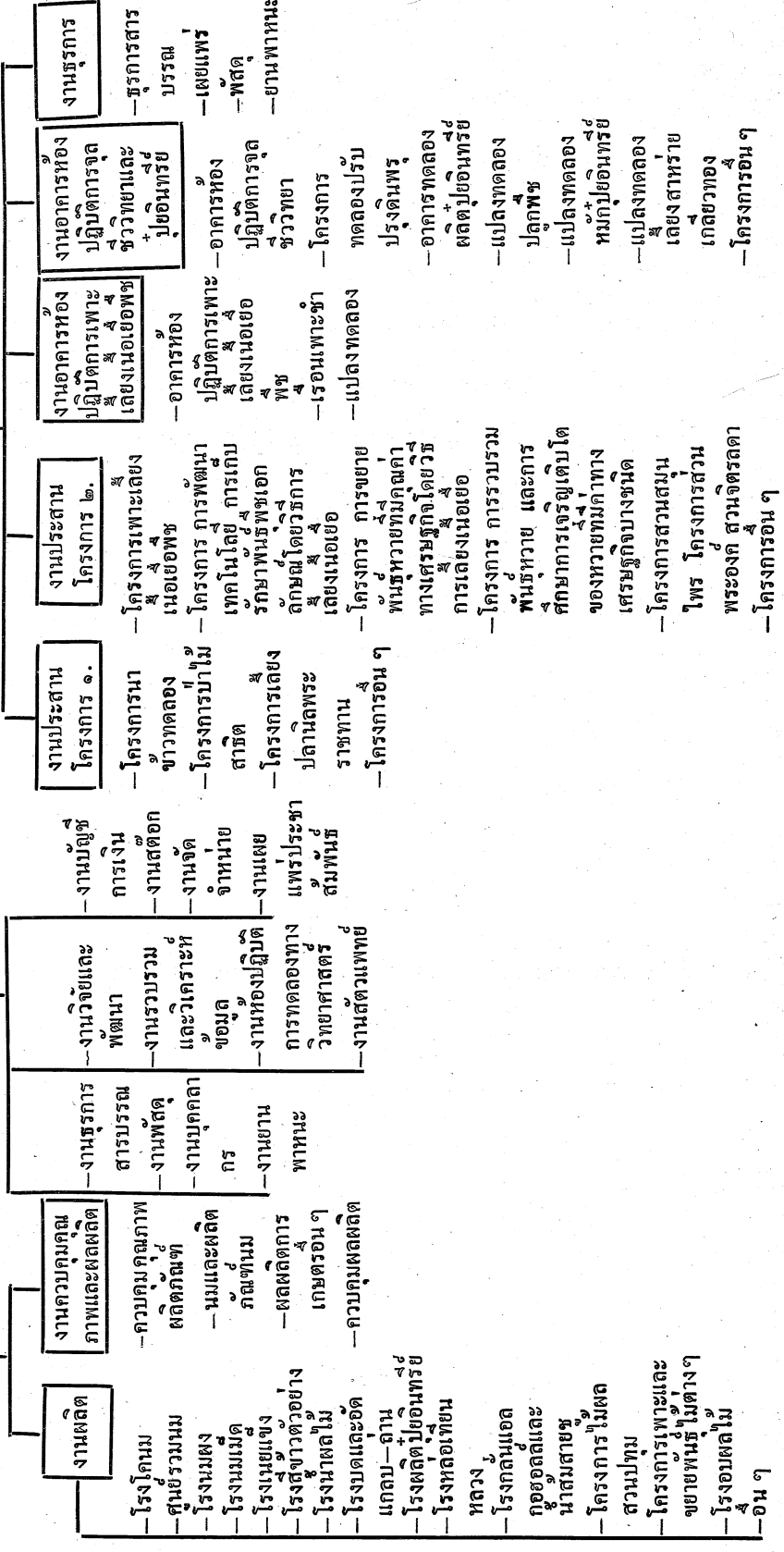
โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา

คณะกรรมการที่วิจัยและพัฒนาโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา

โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา ฝ่ายไม่ใช่วรรกิจ

สำนักงาน

โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา ฝ่ายกึ่งราชการ

บรรณานุกรม

คณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกโครงการตกแต่ง ปรับปรุงคูน้ำ และบริเวณ

โดยรอบสวนจิตรลดา สวนจิตรลดา กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทเซนต์ ในประเทศไทย, ๒๕๓๐

โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา ม.ป.ท., ๒๕๓๑ (เอกสารอัครำเนา)

โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา พ.ศ. ๒๕๒๔ ม.ป.ท., ๒๕๒๔ (เอกสารอัครำเนา)

โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา พ.ศ. ๒๕๒๕ ม.ป.ท., ๒๕๒๕ (เอกสารอัครำเนา)

เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระเทพฯ คำฉันท์ดุชฎีสั่งเวและกาพย์

ขับไม้พระศรีนภรัฐราชกิริณี กรุงเทพฯ ฯ : สายปัญญาสมาคมในพระบรมราชินูปถัมภ์

๒๕๒๐

นายกรัฐมนตรี, สำนักโครงการต่างๆ ที่ดำเนินการตามพระราชดำริ กรุงเทพฯ ฯ ๒๕๑๘

วิวัฒน์ชัย บุญภักดิ์ “พระตำหนักกลางทุ่งส้มป่อย” อนุสาร อ.ส.ท. ๒๘ (ธ.ค. ๒๕๓๐)

: ๔๓-๕๐

Papazirn, Helen M. “Behind the Gates at Chitralada Villa” Sawaddi (Nov-Dec1987)

: 22-20

ปัญหา คำถาม ความคิด คำตอบ

ควบคุมโดยเพ็ญศรี กวีสวรรณ

วารสารห้องสมุดฉบับนี้เป็นฉบับสุดท้ายของปี ๒๕๓๐ ถึงวาระครบ ๑ ปี (๔ ฉบับ) ของการริเริ่มคอลัมน์ “ปัญหา คำถาม ความคิด คำตอบ” แล้ว เพื่อประเมินความสนใจของสมาชิกจึงใคร่ขอตั้งคำถามสั้น ๆ สำหรับท่านผู้อ่านเพื่อประมวลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงคอลัมน์นี้ต่อไป คำถามมีดังนี้

๑. ท่านอ่านพบคำถามนี้เมื่อวันที่.....
๒. ท่านคิดว่าควรจะให้คอลัมน์นี้ต่อไปอีกหรือไม่
๓. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือล้มเลิกคอลัมน์นี้ (ถ้ามี)

โปรดใช้เวลาสักเล็กน้อยเพื่อแสดงความต้องการของท่าน โดยเขียนคำตอบส่งให้แก่ผู้ควบคุมคอลัมน์นี้โดยทันที การตอบของท่านมีความหมายเป็นอย่างมากต่อการตัดสินใจอยู่หรือล้มเลิกกิจกรรมนี้

คอลัมน์ “ปัญหา คำถาม ความคิด คำตอบ” ฉบับนี้ขาดแคลนความคิด และคำตอบ แต่ยังมีปัญหาเก่าตกค้างอยู่ ๒ คำถาม

ปัญหา/คำถาม

๑๑. ห้องสมุดของท่านเคยมีนักศึกษาแอบทำบัตร ห้องสมุดไว้ใช้มากกว่า ๑ ใบบ้างหรือไม่
๑๒. ท่านเคยศึกษาเรื่องการเก็บหนังสือชั้นไว้บ้างหรือไม่ อยากทราบว่าสถิติการเก็บหนังสือของเจ้าหน้าที่ในสภาพปกติจะเก็บได้ชั่วโมงละกี่เล่ม

ขอให้ท่านผู้อ่านโชคดีตลอดปีใหม่ ผู้ควบคุมคอลัมน์นี้หวังจะได้รับข่าวจากท่านในเร็ว

วัน

เพ็ญศรี กวีสวรรณ

สำนักหอสมุด

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พิมพ์ ห.จ.ก. รุ่งเรืองศาสนการพิมพ์ ๑๘-๑๘/๑ ถ. นครสวรรค์ อ. บ่อมปราบ ฯ กรุงเทพฯ ฯ

โทร. ๒๘๑๔๒๘๘, ๒๘๑๔๒๙๑, ๒๘๒๔๕๒๐

นายวิกรม วิจารณ์ ผู้พิมพ์โฆษณา พ.ศ. ๒๕๓๒

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชบัญญัติของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
๒๕๑๑ - ๒๕๑๓ เชียงสะพานลอยสุทธิสาร ถ.วิภาวดีรังสิต พญาไท กทม. ๑๐๕๐๐

ให้บริการ

- จัดตั้งห้องสมุด
- ออกแบบแปลนห้องสมุด
- จัดหาวัสดุ/อุปกรณ์ห้องสมุด
- จัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับห้องสมุด
- จัดทำบัตรรายการ ครอบชุด
- รับผิดชอบปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงานห้องสมุด
- เป็นศูนย์กลางการรับและบริจาคหนังสือ

จำหน่าย

ครุภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์ ทุกประเภทในห้องสมุดที่ได้มาตรฐาน
พร้อมด้วยคุณภาพดีเยี่ยม ในราคายุติธรรม เงินสดลดเปอร์เซ็นต์

สมาชิกสมาคม

โปรดรีบสมัครเป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดฯ ตั้งแต่วันนี้ และท่าน
จะได้รับ วารสารห้องสมุด ข่าวสมาคม และข่าวสารต่างๆ จาก
สมาคม

สนใจใช้บริการ โปรดโทรศัพท์ติดต่อโดยตรงได้ที่ ๒๕๑ - ๒๐๘๔
หรือตามที่อยู่ข้างบน